

**KENTSEL MEKAN KULLANIMI DEĞERLENDİRMESİ
SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK ÖRNEĞİ ANKARA**

Sena IŞIKLAR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2017

Sena IŞIKLAR tarafından hazırlanan “KENTSEL MEKAN DEĞERLENDİRMESİ SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK ÖRNEĞİ ANKARA” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Nazan KIRCI

Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Başkan: Prof. Dr. Sare SAHİL

Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Üye: Prof. Dr. Fatma Cânâ BİLSEL

Mimarlık Anabilim Dalı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Tez Savunma Tarihi: 30/06/2017

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Prof. Dr. Hadi GÖKÇEN
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Sena IŞIKLAR

30/06/2017

KENTSEL MEKAN KULLANIMI DEĞERLENDİRMESİ
SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK ÖRNEĞİ ANKARA

(Yüksek Lisans Tezi)

Sena IŞIKLAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran 2017

ÖZET

Kentler fiziksel varlığını yollar, binalar gibi yapıli öğelerle oluştursa da yapıli çevreyi yaşayan bir mekan kılan içindeki kullanıcı aktivitesidir. Bireylerin birbirleriyle iletişim kurmalarına sahne olan kentsel mekanlarda toplumun kültürünü, inançlarını, değerlerini, sosyal etkileşimlerini izlemek mümkündür. Kentsel mekanı deneyimleyen kullanıcıların arasındaki yaş, cinsiyet, etnik köken, eğitim gibi ayrılıklar, mekanı algılanmalarında ve mekanla kurdukları ilişkide çeşitlilik yaratmaktadır. Kentsel mekanlarda gözlenen mekansal davranışlar bu çeşitliliklere dayalıdır. Kullanıcının mekanı kullanması ve algılaması bireysel özelliklerin yanı sıra aynı zamanda içinde bulunulan alanın mekansal özellikleri ile ilişkilidir. Bu bağlamda; mekansal özelliklerin kullanıcı davranışı ve mekan algısı üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla Ankara kent merkezinde bir yaya bölgesi; Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak çalışılmak üzere seçilmiştir. Tezin literatür araştırmasını oluşturan kısımda; kentsel mekan, mekan algısı, kent imgesi kavramları ve kentsel mekanlarda kullanıcı davranışlarını etkileyen unsurlar aktarılmıştır. Alan çalışması bölümünde, kuzeyde Tuna Caddesi, güneyde Ziya Gökalp Caddesi ile sınırlandırılan Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın mekansal ve davranışsal analizleri belgeleme ve gözlem yolu ile yapılmıştır. Analizlerden elde edilen verilerle oluşturulan anket çalışması ile alan kullanımı kullanıcı gözünden açığa çıkarılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise alanların kullanım biçimleri çıkarılmıştır. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın iyi donanımlı, canlı, yaşayan mekanlar olabilmesi için öneriler sunulmuştur.

Bilim Kodu : 80112

Anahtar Kelimeler : Kentsel mekan, yaşayan kentler, kullanıcı davranışları, mekan kullanımı, mekan algısı.

Sayfa Adedi : 159

Danışman : Doç. Dr. Nazan KIRCI

ASSESSMENT OF USING URBAN SPACE IN THE CASE OF
SELANİK AVENUE AND İNKILAP STREET- ANKARA

(M. Sc. Thesis)

Sena IŞIKLAR

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

June 2017

ABSTRACT

Even if cities constitute their physical presence with the constructed items like roads, buildings etc., user activity in the city makes the built environment a living space. It is possible to observe cultures, beliefs, values and social interactions of the community in urban spaces where individuals are communicating with each other. Different factors like age, gender, ethnicity, education among users experiencing urban space create diversity in the perception of the place and the relationships with the place. Spatial behavior observed in the public space is based on these diversities. Using and perceiving space by users are related not only with mentioned individual characteristics but also spatial characteristics of space. In this context, Selanik Avenue and İnkılap Street, which are pedestrian zones in the city center of Ankara, are chosen as a study in the purpose of revealing the effect of spatial characteristics on user's behavior and space perception. Literature research part in the thesis includes urban space, space perception, image of city concepts and factors affecting user behavior in urban areas. In the field study part, spatial and behavioral analyses of Selanik Avenue and İnkılap Street, which are restrict by Tuna Avenue in the north and Ziya Gökalp Avenue in the south, and İnkılap Street are conducted by the documentation and observation. User's experience in these areas was revealed with the survey study which was established with the data obtained from analyses. As a result of the study, the usage patterns of fields and how users perceived these places have been revealed, and suggestions for Selanik Avenue and İnkılap Street have been offered in order to create well equipped, lively and living spaces.

Science Code : 80112

Key Words : Urban space, lively cities, user behaviours. space utilization, perception of space.

Page Number : 159

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Nazan KIRCI

TEŞEKKÜR

Bu çalışma boyunca değerli vaktini bana ayıran ve sabrıyla beni yöğuran danışman hocam Doç. Dr. Nazan Kırıcı'ya “Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi”, tezin şekillenmesi için değerli yorumları ile bana yol gösteren jüri üyelerim Prof. Dr. Sare Sahil “Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi” ve Prof. Dr. Fatma Cânâ Bilsel'e “Orta Doğu Teknik Üniversitesi”, bugüne kadar yolumun denk düştüğü, yetişmemde emeği geçen bütün eğitimcilere, sadece tez sürecinde değil hayatım boyunca iyi, kötü her anımda yanımda olan aileme, özellikle de anneannem Şerife Türkkan ve annem Dilek Türkkan'a ve burada ismini yazamadığım benim kendimi bulmama yardımcı olan her kişiye bu yolda yanımda oldukları için teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiii
RESİMLERİN LİSTESİ	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xviii
1. GİRİŞ	1
2. KENT VE ALGI	11
2.1. Kentsel Mekan.....	11
2.2. Mekan Algısı	13
2.3. Kent İmgesi	15
2.3.1. Yollar	15
2.3.2. Kenarlar	16
2.3.3. Düğüm/Odak noktaları	17
2.3.4. Bölgeler	18
2.3.5. İşaret öğeleri.....	19
2.4. Bölüm Sonucu	20
3. KENTSEL MEKANDA İNSAN DAVRANIŞLARI.....	21
3.1. Kullanıcı Grupları	24
3.2. Yaşam Potansiyelleri.....	25

	Sayfa
3.2.1. Sosyal etkileşim	26
3.2.2. Güven ve aidiyet	27
3.2.3. Farklı kullanımları içermesi.....	32
3.2.4. Estetik.....	35
3.2.5. Erişilebilirlik	42
3.3. Bölüm Sonucu	43
4. MATERYAL VE YÖNTEM	45
5. SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK MEKANSAL ANALİZLERİ.....	47
5.1. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak Sınırları ve Bağlantıları	47
5.2. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak Analizleri	49
5.2.1. Kent imgesi analizi	49
5.2.2. Ulaşım ve erişilebilirlik analizi	51
5.2.3. Biçim analizi	52
5.2.4. Yapıların kullanım ve kat yükseklikleri analizi	56
5.2.5. Açık alanların kullanım analizi	64
5.2.6. Eklentiler ve kullanımları.....	69
5.2.7. Estetik analizi	72
5.3. Analizlerin Sonuçları	77
6. SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK DAVRANIŞSAL ANALİZİ.....	81
6.1. Selanik Caddesi Kullanımı.....	81
6.1.1. Selanik Caddesi'nin biçimsel özelliklerin kullanıma etkisi	81
6.1.2. Selanik Caddesi'nde bekleme ve oturma alanları	86
6.1.3. Selanik Caddesi'nin gece kullanımı	87

	Sayfa
6.1.4. Selanik Caddesi'nde kamusal sanat	88
6.1.5. Selanik Caddesi'nde düşünce ifadesi	90
6.2. İnkılap Sokak Kullanımı	90
6.2.1. İnkılap Sokak'ın biçimsel özelliklerin kullanıma etkisi	90
6.2.2. İnkılap Sokak'ta bekleme ve oturma alanları.....	91
6.2.3. İnkılap Sokak'ın gece kullanımı	92
6.2.4. İnkılap Sokak'ta kamusal sanat.....	93
6.3. Analizlerin Sonuçları	94
7. SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK KULLANIMI	
ÜZERİNE ANKET ÇALIŞMASI	97
7.1. Anket Çalışmasının Yöntemi	97
7.2. Anket Çalışması ile Elde Edilen Bulgular	101
7.2.1. Selanik Caddesi bulguları.....	101
7.2.2. İnkılap Sokak bulguları	113
7.3. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak Bulgularının Karşılaştırılması	125
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	133
KAYNAKLAR	143
EKLER.....	149
EK-1. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanıcı değerlendirme anketi.....	150
EK-2. Anket katılımcıları için gönüllü olur formu.....	156
ÖZGEÇMİŞ	158

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 1.1. Ankara yerleşim alanı ve plan dönemi	3
Çizelge 5.1. Selanik Caddesi çeperi	61
Çizelge 5.2. İnkılap Sokak çeperi	62
Çizelge 5.3. Selanik Caddesi silüetleri	72
Çizelge 5.4. İnkılap Sokak silüetleri	73
Çizelge 5.5. Selanik Caddesi silüetinin denge ve simetri durumu	73
Çizelge 5.6. Selanik Caddesi'nde yapıların rengi	74
Çizelge 5.76. İnkılap Sokak silüetinin denge ve simetri durumu	75
Çizelge 5.8. İnkılap Sokak'ta yapıların rengi	76
Çizelge 6.1. Selanik Caddesi'nden güney yönüne bakış	83
Çizelge 6.2. Selanik Caddesi'nden kuzey yönüne bakış	84
Çizelge 7.1. Kullanıcıların mekanı nasıl kullandığının değerlendirilmesi	98
Çizelge 7.2. Kullanıcıların mekan hakkındaki yorumlarının değerlendirilmesi	98
Çizelge 7.3. Mekanda görülen eksikliklerin değerlendirilmesi	99
Çizelge 7.4. Kullanım zamanı değerlendirmesi	99
Çizelge 7.5. Kalıcı ve geçici kullanıcı değerlendirmesi	100
Çizelge 7.6. Mekanın potansiyel kullanımlarının değerlendirilmesi	100
Çizelge 7.7. Kişisel bilgilerin ve görüşlerin Selanik Caddesi'ne göre dağılımı	101
Çizelge 7.8. Selanik Caddesi'nin sıfatlara göre değerlendirmesi	103
Çizelge 7.9. Selanik Caddesi'ne kullanıcıların eklemek istedikleri	103
Çizelge 7.10. Yaş grupları ile Selanik Caddesi'ndeki amaç ve faaliyet ilişkisi	104
Çizelge 7.11. Yaş ve kullanım zamanına göre Selanik Caddesi'nde amaç ve faaliyet	106
Çizelge 7.12. Yaş gruplarının Selanik Caddesi'ni sıfatlara göre değerlendirmesi	107

Çizelge	Sayfa
Çizelge 7.13. Yaş grubuna göre Selanik Caddesi'nde beklerken yapılan faaliyet	108
Çizelge 7.14. Selanik Caddesi'nde görülen eksiklikler ve yaş grupları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması	108
Çizelge 7.15. Cinsiyetin 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi kullanımı ile ilişkisi	109
Çizelge 7.16. Selanik Caddesi'ni tanımlayan sıfatlar ile cinsiyet ve kullanım zamanı ilişkisi	110
Çizelge 7.17. 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi kullanımının yaş grupları ile ilişkisi	111
Çizelge 7.18. Selanik Caddesi'nde geçici ve kalıcı kullanımın caddenin tanımlanması ile ilişkisi	112
Çizelge 7.19. Selanik Caddesi'nde geçici ve kalıcı kullanımının caddenin ihtiyaç tanımlaması ile ilişkisi	113
Çizelge 7.20. Kişisel bilgilerin görüşlerin İnkılap Sokak'a göre dağılımı.....	113
Çizelge 7.21. İnkılap Sokak'ın sıfatlara göre değerlendirmesi.....	116
Çizelge 7.22. İnkılap Sokak'a kullanıcıların eklemek istedikleri.....	116
Çizelge 7.23. Yaş gruplarının İnkılap Sokak'taki amaç ve faaliyet ilişkisi	117
Çizelge 7.24. Yaş ve kullanım zamanına göre İnkılap Sokak'ta amaç ve faaliyet	118
Çizelge 7.25. Yaş gruplarının İnkılap Sokak'ı sıfatlara göre değerlendirmesi.....	119
Çizelge 7.26. İnkılap Sokak'ta bekleme biçimleri ile yaş grubu ilişkisi.....	120
Çizelge 7.27. İnkılap Sokak'ta görülen eksiklikler ve yaş gruplarının arasındaki ilişkinin karşılaştırılması	120
Çizelge 7.28. Cinsiyetin 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak kullanımı ile ilişkisi	121
Çizelge 7.29. Cinsiyet ve kullanım zamanına göre İnkılap Sokak'ı tanımlayan sıfatlar	122
Çizelge 7.30. Yaş gruplarının 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak'ın kullanımı ile ilişkisi	123
Çizelge 7.31. İnkılap Sokak geçici ve kalıcı kullanımın sokağın tanımlanması ile ilişkisi	124

Çizelge	Sayfa
Çizelge 7.32. İnkılap Sokak'ın geçici ve kalıcı kullanımı ile sokağın ihtiyaç tanımlaması arasındaki ilişki.....	125
Çizelge 7.33. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta akla ilk gelen yer ve eylem.....	128
Çizelge 7.34. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta buluşma noktası.....	129
Çizelge 7.35. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta müzik-pantomim-dans- defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun alan	131

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Mekanı oluşturan öğeler	1
Şekil 1.2. Lörcher Planı	4
Şekil 1.3. Jansen Planı	5
Şekil 1.4. Ankara'nın 1928-1938 yılları arası planı.....	6
Şekil 2.1. Kullanıcıların mekanı algılaması.....	14
Şekil 3.1. Davranışın oluşum süreci	21
Şekil 3.2. Mekansal davranışın oluşumu	22
Şekil 3.3. Mekansal davranışın bileşenleri	23
Şekil 3.4. Maslow'un ihtiyaçlar diyagramı	27
Şekil 3.5. Tasarıma dair anahtar kelimeler	28
Şekil 3.6. Kişisel mekan büyüklüğü	29
Şekil 3.7. Aidiyet bileşenleri.....	32
Şekil. 3.8. Renk çemberi	41
Şekil 4.1. Çalışma yöntemi	46
Şekil 5.1. Çalışma alanı sınırları	47
Şekil 5.2. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak bağlantıları	48
Şekil 5.3. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kent imgesi analizi	49
Şekil 5.4. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak ulaşımı.....	51
Şekil 5.5. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak erişilebilirliği.....	51
Şekil 5.6. Selanik Caddesi ve İnkılap dolu-boş analizi.....	52
Şekil 5.7. Selanik Caddesi'nde yaya aksı	53
Şekil 5.8. Selanik Caddesi ve Tuna Caddesi kesişimi meydan analizi.....	54
Şekil 5.9. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak zemin kotu kullanım analizi.....	55

Şekil	Sayfa
Şekil 5.10. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak birinci kat kotu kullanım analizi	57
Şekil 5.11. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak ikinci kat kotu kullanım analizi	58
Şekil 5.12. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak üçüncü kat kotu kullanım analizi	59
Şekil 5.13. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kat yükseklikleri analizi	60
Şekil 5.14. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak açık alan analizi	64
Şekil 5.15. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak eklenti analizi	69
Şekil 7.1. Yaş grupları ile Selanik Caddesi'ndeki amaç ve faaliyet ilişkisi	105
Şekil 7.2. Cinsiyetin 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi kullanımı ile ilişkisi	109
Şekil 7.3. 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi kullanımının yaş grupları ile ilişkisi	111
Şekil 7.4. Yaş gruplarının İnkılap Sokak'taki amaç ve faaliyet ilişkisi	117
Şekil 7.5. Cinsiyetin 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak kullanımı ile ilişkisi	121
Şekil 7.6. Yaş gruplarının 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak'ın kullanımı ile ilişkisi	123
Şekil 7.7. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanımı karşılaştırması	126
Şekil 7.8. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanım zamanları karşılaştırması	127
Şekil 7.9. Selanik Caddesi için ilk akla gelen yer ve eylem	128
Şekil 7.10. İnkılap Sokak için ilk akla gelen yer ve eylem	129
Şekil 7.11. Selanik Caddesi'nde buluşma noktası	130
Şekil 7.12. İnkılap Sokak'ta buluşma noktası	130
Şekil 7.13. Selanik Caddesi'nde faaliyetler için uygun alan	131
Şekil 7.14. İnkılap Sokak'ta faaliyetler için uygun alan	131

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. San Pietro Meydanı, Vatikan	13
Resim 2.2. Commonwealth Bulvarı.....	16
Resim 2.3. Chicago önündeki göl	17
Resim 2.4. Charles Caddesi	18
Resim 2.5. Bunker Tepesi.....	19
Resim 2.6. Duomo, Floransa.....	20
Resim 5.1. Selanik Caddesi'nin ticari birimlerle ikiye bölünmesi-1	53
Resim 5.2. Selanik Caddesi'nin ticari birimlerle ikiye bölünmesi-2	54
Resim 5.3. Selanik Caddesi'nde mekansal boşlukların değerlendirilmesi.....	54
Resim 5.4. İnkılap Sokak'ta birimlerin bir araya gelişi-1	55
Resim 5.5. İnkılap Sokak'ta birimlerin bir araya gelişi-2	55
Resim 5.6. Selanik Caddesi ve Tuna Caddesi kesişiminde bulunan sanat eseri.....	65
Resim 5.7.Selanik Caddesi ve Sakarya Caddesi kesişiminde bulunan sanat eseri	66
Resim 5.8. Selanik Caddesi üzerindeki dinlenme alanları.....	66
Resim 5.9. İnkılap Sokak güney yönünde yayalaştırma amaçlı trafik engeli	67
Resim 5.10. İnkılap Sokak kuzey yönünde yayalaştırma amaçlı trafik engeli	67
Resim 5.11. İnkılap Sokak yeşil eleman ve oturma alanı ilişkisi	67
Resim 5.12. İnkılap Sokak'taki sanat eseri	68
Resim 5.13. Selanik Caddesi'nde geçici strüktürlerle sokağa taşan kullanımlar	70
Resim 5.14. Selanik Caddesi'nde geçici strüktürlerle mekan hacminin arttırılması.....	71
Resim 5.15. Selanik Caddesi'ndeki geçici strüktürlerin üst kottan görünüşü	71
Resim 5.16. İnkılap Sokak geçici strüktür kullanımı.....	71
Resim 5.17. Selanik Caddesi'ne yapılan eklentiler	75

Resim	Sayfa
Resim 5.18. Selanik Caddesi'nde tabelalar.....	75
Resim 5.19. İnkılap Sokak'taki birimler.....	77
Resim 5.20. İnkılap Sokak'ta tabelalar	77
Resim 6.1. Selanik Caddesi güney girişi kullanımı	81
Resim 6.2. Sakarya Caddesi-Selanik Caddesi kesişimi	82
Resim 6.3. Selanik-Sakarya Caddesi kesişimde, bölünen sokağın kullanımı	82
Resim 6.4. Selanik Caddesi'ndeki çiçekçilerin batı ve doğu cephesi.....	82
Resim 6.5. Cadde üzerinde dinlenme mekanı-1	85
Resim 6.6. Cadde üzerinde dinlenme mekanı-2	85
Resim 6.7. Tuna Caddesi kesişimindeki meydanın kullanımı	85
Resim 6.8. Cadde üzerindeki birincil oturma elemanları	86
Resim 6.9. Kamusal sanat eserinin ikincil oturma elemanı olarak kullanımı.....	87
Resim 6.10. Selanik Caddesi gece kullanımı-1	87
Resim 6.11. Selanik Caddesi gece kullanımı-2	88
Resim 6.12. Selanik Caddesi'nde bulunan atıklar-1.....	88
Resim 6.13. Selanik Caddesi'nde bulunan atıklar-2.....	88
Resim 6.14. Selanik Caddesi-Tuna Caddesi kesişiminde kamusal sanat eseri.....	89
Resim 6.15. Sokak sanatına sahne oluşturan kamusal sanat eseri-1.....	89
Resim 6.16. Sokak sanatına sahne oluşturan kamusal sanat eseri-2.....	89
Resim 6.17. Selanik Caddesi'nde düşünce ifadesi.....	90
Resim 6.18. İnkılap Sokak kullanımı-1	90
Resim 6.19. İnkılap Sokak kullanımı-2	91
Resim 6.20. İnkılap Sokak'ta yarı-kamusal oturma alanları-1	91
Resim 6.21. İnkılap Sokak'ta yarı-kamusal oturma alanları-2	91

Resim	Sayfa
Resim 6.22. İnkılap Sokak'ta bekleme eylemi	92
Resim 6.23. İnkılap Sokak gece kullanımı-1	92
Resim 6.24. İnkılap Sokak gece kullanımı-2	93
Resim 6.25. İnkılap Sokak'ta duvar yazıları ve müzik sanatı.....	93
Resim 6.26. İnkılap Sokak'ta bulunan heykelin 'yer' olarak kullanımı	93

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

Bkz.

Bakınız

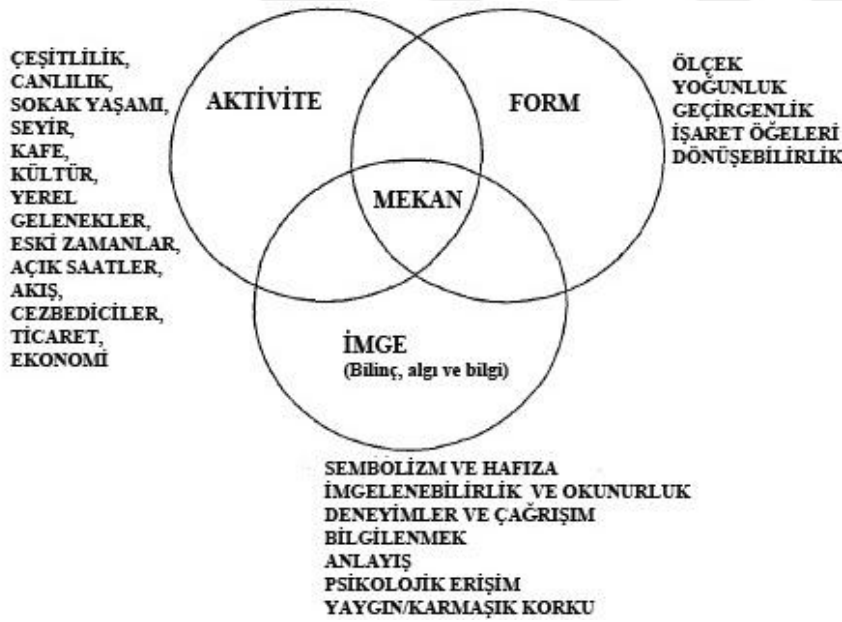
Vb.

Ve benzeri

1. GİRİŞ

Kent; insanların yaya olarak yürüdükleri, birimlerin önünde veya içinde buluştukları, birbirleri ile temasta bulunarak öngörülemeyen durumların meydana geldiği yer olarak tanımlanmaktadır (Lefebvre, 1970/2015: 41). Kentsel mekanlar, kullanıcıların birbirleriyle iletişimde bulundukları, kente dair anılarını oluşturdıkları ve günlük yaşam pratiklerini sergiledikleri yerdir. Kent içindeki deneyimler geliştikçe, kullanıcılar kenti anlamlandırmaktadır. Her bireyin mekanı anlamlandırması, gözlemcinin fizyolojik ve sosyo-psikolojik farklılıkları dolayısıyla kendine özgü olmaktadır. Mekanın algılanmasını sağlayan sosyo-psikolojik özellikler; bireylerin mekandan beklentileri, mekansal deneyimleri, ihtiyaçları ve mekana dair anılardır. Mekanın algılanış biçimi ile kullanıcının gösterdiği davranış biçimi arasında etkileşim bulunmaktadır. Mekansal davranışlar bireyin fizyolojik ve psikolojik koşullarına göre değişkenlik göstermektedir (Rapoport, 1977).

Şekil 1.1. Mekanı oluşturan öğeler (Montgomery 1998)

Montgomery'e (1998) göre mekanı; aktivite (çeşitlilik, canlılık, sokak yaşamı, yerel gelenekler, eski zamanlar, mekanın açık olduğu saatler, akış, cezbediciler, ticaret, ekonomi), form (ölçek, yoğunluk, geçirgenlik, işaret öğeleri, dönüşebilirlik) ve algı (sembolizm, hafıza, imgelenebilirlik ve okunurluk, deneyimler ve çağrışım, bilgilenmek, anlayış, psikolojik erişim, yaygın/karmaşık korku) oluşturmaktadır (Bkz. Şekil 1.1).

Jane Jacobs mekanı kullanıcı faaliyetlerinin oluşturduğunu düşünmektedir. Kullanıcı tarafından çokça kullanılan mekanların canlı, yaşayan mekanlar olduğunu vurgulamaktadır. Jane Jacobs Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü ve Yaşamı (2015) adlı kitabında yaşayan mekanları tanımlamak üzere sokak kullanımları, mekansal çeşitlilik ve karışık kullanımlar, yoğunluk ihtiyacı gibi konuları ele almıştır.

Çalışma bu görüşlere benzer olarak mekansal özellikler ile mekan algısı ve kullanımı arasındaki ilişkinin açığa çıkarılması için yapılan literatür ve alan çalışmasını içermektedir. Kavramsal çerçevenin incelenmesi için Ankara'nın kalbinde, Kızılay bölgesinde bulunan Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak seçilmiştir.

Ankara'nın tarihi Bronz Çağı'na dayanmaktadır. Hatti uygarlığı, Hititler, Frigler, Lidyalılar, Ankara'yı başkent yapan Galatyalılar ve Bizans gibi birçok medeniyet burada yer almıştır (Kaçar, 2010). Daha yakın bir tarihe gelindiğinde ise Ankara; Osmanlı Devleti'nin ardından Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başkenti (1923) olarak varlığını devam ettirmektedir. Mustafa Kemal'e neden başkent olarak Ankara'nın seçildiği sorulduğunda konumu ve düşmanla mücadeledeki dirayetinin yanı sıra bu kararın alınmasında Ankara'nın güçlü bir tarihe sahip olmasını; geçmişte bir Cumhuriyet merkezi olmasını (Ankara Ahi Cumhuriyeti 1290-1354) neden olarak göstermiştir (Arcayürek, 2005: 9, 238).

Ankara Cumhuriyet kurgusunun arkasındaki düşüncelerin somutlaştırılmasını sağlayan kentsel yaşamı oluşturacak bir sahne olarak görülmekteydi (Adam, 1985). Cumhuriyetin ilanı ile Ankara'nın "modern bir kent" ve "planlı bir başkent" olması arzulanmıştır (Önder, 2012). Yeni rejim ile gelen kültürün yaygınlaşması için Ankara'da yeni yapılar ve bu yapılara uygun kentli davranışının hayata geçirilmesi amaçlanmıştır (Bayraktar, 2013). Ankara'nın başkent fonksiyonu, nüfus artışı, kentteki kültürel eylemlerin artması bu değişimi tetiklemiştir (Gültekin ve Onsekiz, 2005).

Cumhuriyet'in ilanı ile yeni bir kültür doğmuştur. Planlanan mekansal dönüşümlerle, yeni kültürün halk tarafından benimseneceği düşünülmüştür. Mekana canlılık katacak, sokak yaşamını arttıracak cezbedici faaliyetler, ticari birimler (Montgomery, 1998), tiyatro ve sinema gibi kültürel etkinliklerin eklenmesiyle kullanıcıların deneyim, çağrışım, anlayış gibi algısal yönlerinin değişmesi hedeflenmiştir. Cumhuriyet ile modern yaşam imgesinin

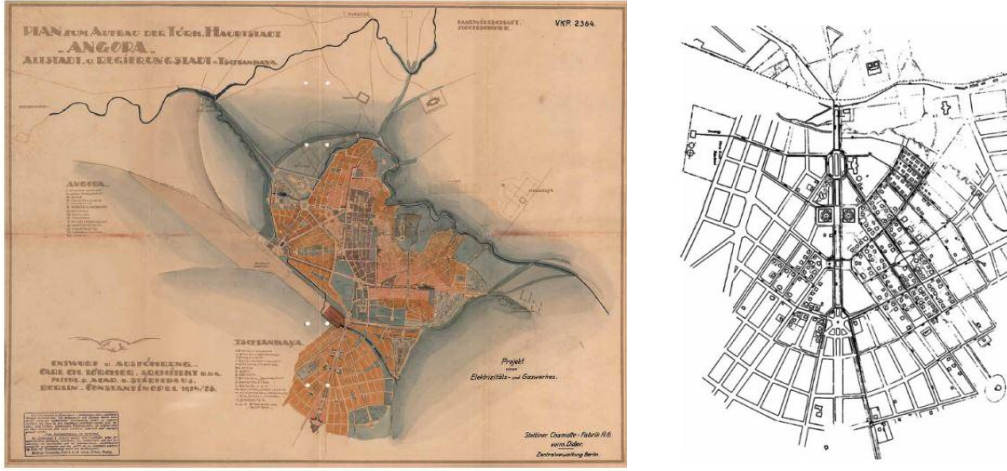
kullanıcıların zihninde yer etmesi istenmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde mekanda başlayan değişim ile bireyde, daha sonra toplumda davranışsal bir dönüşüm hedeflenerek; mekan-davranış çalışmalarının yapıldığı görülmektedir.

Çizelge 1.1. Ankara yerleşim alanı ve plan dönemi (www.goethe.de)

TARİH	PLAN DÖNEMİ	(yerleşim, hektar)
1920	Tarık Haritası	(300 ha)
1924	Lörcher Planı, 1924	
1925	Lörcher Planı, 1925	
1926		
1927	Ankara Plan Yarışması	
1928	Ankara Plan Yarışması, ön sonuç	
1932	Jansen, 1932	(öngörü 2000 ha / 710 ha)
1939	Jansen'in Ayrılışı	
1940		(1900 ha)
1944		
1950	DP İktidarı Başlangıcı	
1954	Ankara Plan Yarışması	
1955		
1956		(3650 ha)
1957	Yücel-Uybadın Planı, 1957	

Çizelgede dönem bazında Ankara için yapılan çalışmalar görülmektedir. Bu çalışmalar içinde Lörcher, Jansen ve Yücel-Uybadın planları Kızılay bölgesi için öneriler sunmaktadır.

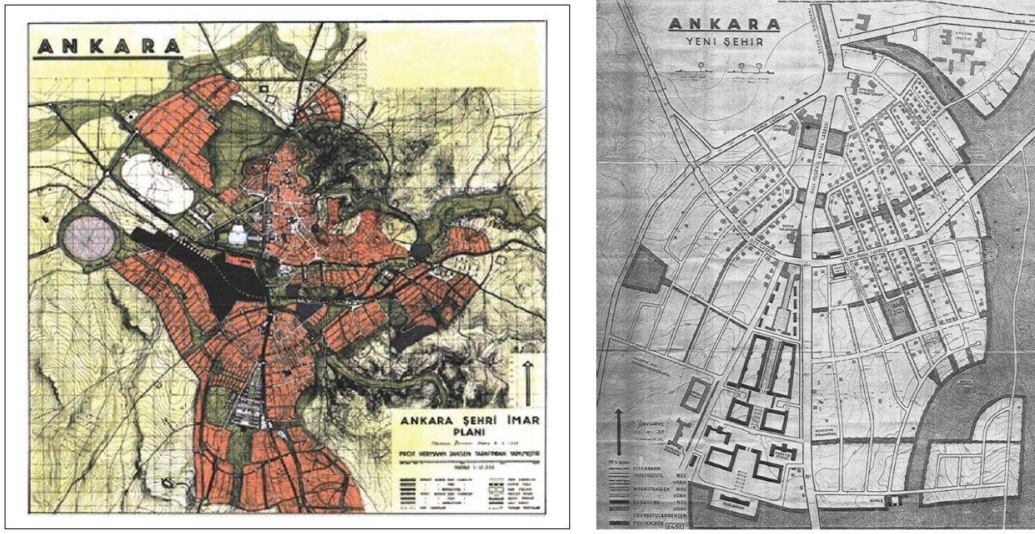
Carl Christoph Lörcher tarafından hazırlanan Lörcher Planı (1924-1931) Ulus ve Kızılay'da yeni bir merkez oluşturmayı hedeflemiştir (Bkz. Şekil 1.2). Atatürk Bulvarı boyunca Sıhhiye Meydanı, Zafer Meydanı, Tuna ve İzmir Caddeleri'nin giriş meydanları, Mithatpaşa ve Necatibey Caddeleri bu plana göre biçimlenmiştir. Plana göre; Atatürk Bulvarı Güvenpark ile son bulmaktadır (Günay, 2005).

Şekil 1.2. Lörcher Planı (Cengizkan, 2010)

Lörcher planı ile Zafer Meydanı'nda tiyatro, sinema gibi sanat ve gösteri mekanları; Millet Meydanı'nda iki taraflı yeşillikler içinde açık bir yaşam alanı; Cumhuriyet Meydanı'nda ise yönetim birimlerini içerecek bir aks kurgulanmıştır (Baslo ve Yürekli, 2009). Bunun yanı sıra plan ile; yeni yaşam tarzını temsil etmek için Havuzbaşı adı verilen bir kamusal alan oluşturulmuştur. Bu alan Yeni Ankaralılar tarafından akşam konserlerine katılmak için çokça kullanılmıştır. Havuzbaşı'nın bulunduğu meydan daha sonraları Kurtuluş; ardından da Kızılay Meydanı olarak anılmıştır (Bayraktar, 2013).

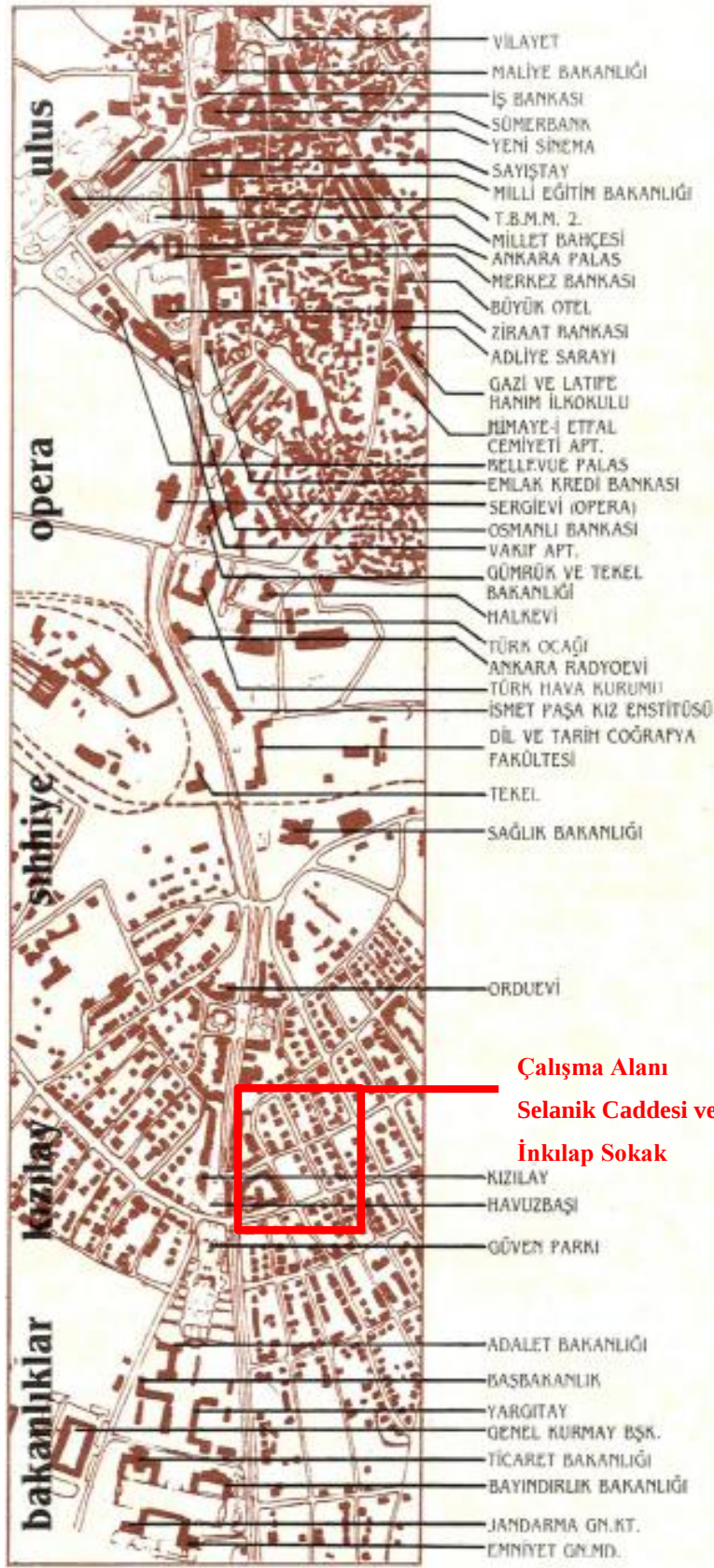
Jansen Planı (1932-1939) raporunda büyük şehirlerin ulaşım, barınma, açık alanlar, sağlık ve estetik yönleri ile birlikte tasarlanması gerekliliği vurgulanmaktadır (Jansen, 1937; Cengizkan, 2005). Bu plana göre güneye doğru gelişen kent; konut alanlarını, alışveriş birimlerini ve eğlence mekanlarını birlikte barındıracak şekilde kurgulanmıştır (Gültekin ve Onsekiz, 2005). Bu birimlerin eklenmesinin yanı sıra; kentin omurgasını oluşturan Atatürk Bulvarı üzerine meydanlar ve parkların yerleştirilmesi bu alanın toplumsallaşma alanları olarak kurgulandığını göstermektedir (Önder, 2012). Bunların yanı sıra

Şekil 1.3. Jansen Planı (Kaçar, 2010, Cengizkan, 2010)

1950'lere gelindiğinde bugüne kadar yapılan planların sınırına erişilmiş olması yeni bir plan ihtiyacını doğurmuştur. Bu sebeple Raşit Ubaydin ve Nihat Yücel tarafından Ubaydin-Yücel planı (1957) oluşturulmuştur. Bu plan önceki planlarda olduğu gibi meydanlar, sürekli alanlar, yeşil alanlar gibi kaygılar taşımamaktadır (Günay, 2005). Nüfusun hızla artmasından dolayı planın sadece iki boyutlu yapısı kabul edilerek yoğunlukları kabul eden 634 Sayılı Kat Mülkiyeti yasası (1965) ve Bölge kat Nizamı Planı (1968) devreye sokulmuştur. Bu gelişme ile birlikte Falih Rıfkı Atay'ın deyişiyle 'yık-yap' süreci (Cengizkan, 2005) başlayarak Kızılay'da bulunan yapılar tümüyle yeniden inşa edilmiştir (Günay, 2005). Bu yıllarda finansal, kültürel, ticari açılardan ön plana çıkan Kızılay'da (Bayraktar, 2013) konutların giriş katlarında pasajlar oluşmuştur. Bu alanlarda eğlence mekanları yer almaya başlamıştır (Belge, M., a.g.e., 865-882, 1983; Gültekin ve Onsekiz, 2005).

1950-1970 yıllarında Ulus-Sıhhiye arasında Sus, Sümer, Yıldız, Park; Sıhhiye-Kızılay arasında Ulus, Ankara ve Büyük Sinemalar kentlilerin kültürel aktivitelerde bulunduğu alanlar olmuştur. Bu yıllarda Tarhan, Kültür, Turan, Bilgi gibi kitabeveleri de Kızılay'da açılmıştır (Ünal, 2015).

Şekil 1.4. Ankara'nın 1928-1938 yılları arası planı (Mimarlık Dergisi 1985 (2-3): 8)

Atatürk Bulvarı, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Meşrutiyet Caddesi, Mithatpaşa Caddesi'nde zemin katı işyeri veya eğlence mekanları olan binalar inşa edilmiştir.1983 sonrası Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABŞB) Planlama döneminde Yüksel Caddesi ve Sakarya Caddesi yaya bölgeleri, barındırdığı ticari ve eğlence birimleri ile çokça tercih edilen alanlara dönüşmüştür (Gültekin ve Onsekiz, 2005).

Günümüzde ise Kızılay'da, bölgenin dışında konumlanan alışveriş merkezlerinin ticari ve kültürel faaliyetleri barındırmalarından dolayı, alanda bulunan kullanımların nispeten azaldığı, Ankara'nın toplu ulaşım birimlerini yoğunlukla içermesi sebebiyle trafik yoğunluklu bir alana dönüştüğü görülmektedir. Buna rağmen alt ve orta gelir grubunun ticari ve eğlence ihtiyaçlarını bu bölgeden karşılamaya ve toplumsal olaylarda düşüncelerini belirtmek için bu alanı kullanmaya devam etmektedir.

Kent parçalarının mekansal özellikleri, kullanıcıların mekanı algılanmasına ve dolayısı ile davranışlarına etki etmektedir. Geçmişte mekan-kullanıcı arasında çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmada ise; mekansal özelliklerin kullanıcı davranışları üzerindeki etkisi; Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın günümüzdeki mevcut kullanımı üzerinden kuramsal çerçeve ile incelenecektir. Bu alanlar Cumhuriyet tarihinde toplumsal yaşamın dönüşümüne zemin hazırlayan bir bölgede yer almaktadır. Alan bir kent merkezi yaratma amacıyla; yoğunlukla kentin idari birimlerini, ticari merkezlerini, kültürel faaliyetlerini içinde barındıracak şekilde tasarlanmıştır. Fakat günümüzde bazı özelliklerini kaybettiği ve yeni kullanımlar kazandığı görülmektedir. Alanların bu anlamlı tarihi yapısı, kentin gelişmelerinin gözlenebildiği bir yer olması, birbirlerinden farklı mekansal biçimlenmeleri ve kullanımları barındırması çalışılmak üzere seçilmelerinde önemli etkenlerden olmuştur.

Önemli yaya bölgelerinden olan Sakarya Caddesi'ne eklemlenen iki çalışma alanı, Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak, kent için stratejik bir noktada yer almaktadır. Bölgenin kentliler tarafından transit alan olarak kullanımı, Sakarya Caddesi, İzmir Caddesi, Tuna Caddesi ve Selanik-2 Caddesi gibi yaya yolu bağlantıları; potansiyel kullanımları arttırarak bireylerin alanda daha çok vakit geçirmesini, dolayısıyla 'canlı' bir kentsel mekan yaratılmasını desteklemektedir. Çalışma alanlarının; benzer bağlantılar ve benzer profillerdeki bireyleri içermesine rağmen farklı kullanımlara sahip olduğu gözlenmiştir. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın ele alınması aynı bölgede, benzer erişim kolaylığına sahip olan mekanlarda kullanım farklılıklarının; canlılık, süreklilik, gece-gündüz kullanım, birimlerin

çeşitliliği, biçimsel özellikler, açık alanların özellikleri, estetik kriterler gibi mekansal unsurlara bağlı olduğunu gözler önüne serecektir.

Lynch'e (2010) göre kullanıcı odaklı analizler farklı ölçek ve işlevli alanlara uyarlandıkça elde edilen bilgileri karşılaştırma imkanı doğmaktadır. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın mekansal özellikleri kullanım-mekan ilişkisi bakımından yeni veriler ortaya koyulabilecek potansiyeli içermektedir. Bunun yanı sıra; Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak analizlerinin, işlevsel ve biçimsel farklılıkları dolayısı ile gelecekte yapılacak başka alanların karşılaştırma çalışmalarına veri hazırlaması beklenmektedir.

Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak güneyde Ziya Gökalp Caddesi, kuzeyde Tuna Caddesi ile sınırlandırılan birbirine paralel kent mekanları olarak ele alınmıştır. Alanda yapılan geçmiş projeler ve uygulamalar ele alınmamış, alanın mevcut durumu incelenmiştir.

Tez kapsamında yapılan okumalar paralelinde, tezi şekillendiren varsayımlar şu şekilde sıralanabilir:

- Bireylerin sosyo-kültürel ve fizyolojik özellikleri, farklı algıların gelişmesine sebep olmaktadır.
- Her bireyin mekan algılaması, kullanması ve ihtiyaçları birbirinden farklıdır.
- Kentler tüm kullanıcı grupları tarafından kullanılmaktadır.
- Kent içinde her birey, eşit kullanım hakkına sahiptir.
- Kentsel mekanların özellikleri, kullanıcıların davranışlarına etki etmektedir.
- Kent mekanları, kullanıcıları kendine çeken potansiyeller barındırmaktadır.

Bu çalışma; kent üzerine incelemelerde bulunan önemli isimlerden Jacobs, Krier, Lynch, Rapoport, Lefebvre ve Gehl'in çalışmalarından derlenen literatür araştırmasını, alanda yapılan analiz ve gözlemleri içermektedir. Tezin ilk kısmı çalışmanın içeriği, amacı, varsayımları, sınırlılıkları ve yöntemini açıklayan giriş bölümünden oluşmaktadır. İkinci bölümde kentsel mekan, mekan algısı, kent imgesi; üçüncü bölümde ise, Jane Jacobs'un (2015) canlılık tanımı için kullandığı, kentsel mekanda davranışlara etki eden öğelerden kullanıcı grupları, sosyal etkileşim, aidiyet ve güven bunlara ek olarak erişilebilirlik ve estetik kavramları farklı yaklaşımlar ile aktarılmaktadır.

Dördüncü bölümde çalışmanın materyal ve yöntemi aktarılmıştır. Alan çalışmasını içeren beşinci bölümde ise; çalışmak üzere seçilen Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın sınırları ve bağlantıları açıklanmış; kent imgesi analizi, ulaşım ve erişilebilirlik, biçim analizi, yapıların kullanım ve kat yükseklikleri, açık alanların kullanımı, geçici strüktürlerin kullanımı başlıkları ile mekansal analizleri yapılmıştır. Çalışmanın altıncı bölümünde çalışma alanlarının biçimsel özelliklerin kullanıma etkisi, bekleme ve oturma alanları, gece kullanımı, kamusal sanat, düşünce ifadesi başlıkları ile davranışsal analizleri ve gözlemleri yapılmıştır.

Yedinci bölümde yapılan anket çalışması ile Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanıcı gözünden değerlendirilmiştir. Anket, mekan algısı ve mekan kullanımını içeren 17 adet sorudan oluşmaktadır. Anket çalışması kapsamında Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta 120'şer kişi olmak üzere toplamda 240 kişi ile görüşülmüştür. Anket verileri istatistiksel verilerin değerlendirilmesinde kullanılan SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) programı ile değerlendirilmiştir. Böylece mekansal özelliklerin kullanıcı davranışlarına, mekan kullanımına ve kullanıcı algısına olan etkisi açığa çıkarılmıştır.

Çalışmanın son ve sekizinci bölümünde; yapılan analiz, gözlem ve anket çalışması sonucu elde edilen veriler doğrultusunda çalışma alanlarının daha canlı, yaşayan alanlar olabilmesi için değerlendirmeler yapılmıştır. Olumlu ve olumsuz özelliklere atıf yapan değerlendirmelerin, gelecekte yapılacak kentsel mekan tasarım ve düzenlemeler için mimarlara, şehir plancılara ve yetkililere veri oluşturması beklenmektedir.

2. KENT VE ALGI

2.1. Kentsel Mekan

Kent; boşluk ve doluluklardan meydana gelmektedir. Başka bir deyişle, kentsel mekanlar, doluluklar arasındaki boşluklardan oluşmaktadır. Krier'e (1988) göre; binaların arasında kalan boşluklar olarak kentsel mekanlar; bireylerin öznel, duyuşsal ve görsel alışkanlıklarından, sosyo-politik tutumlarından ve kültürel davranışlarındaki farklılıklardan dolayı subjektif özellikte olup tartışmaya açıktır.

Kentsel mekan, bireyi ev ile iş arasında bağlayan bir olgudur. Farklı bireysel ağların üst üste geldiği, çoklu bir örüntüdür (Dereli, 2010). Kentsel mekan; "... her zaman yeni yönlerde sınırlanan; bağlantısız süreçlerin ve sosyal heterojenliğin bir alaşımı, yakın ve uzak bağlantıların bulunduğu bir yer, ritimlerin sıralanmasıdır" (Amin, Thrift, 2002; Dereli, 2010: 27).

Kentsel mekanları tanımlamak için katı kriterler yoktur. Taşçı'ya (2014) göre, kentsel mekanları bilimsel olarak izah etmek mümkün değildir. Çünkü bilimsellik belirli bir zaman algısı ile sınırlıdır. Mekanın tanımlanabilmesi için, öncesi olmayan bir zaman diliminde subjektif bir yorum gereklidir. Bu yorum, yaşanan zaman içinde bireyin kendi ve içinde bulunduğu toplumun değer yargılarını anlatan sembolik anlamları yansıtabilir. Bu yüzden sürekli değişen ve öznel bir yapısı vardır. Dolayısı ile kentsel mekan tanımının tek yönlü yapılamayacağı, bu tanımın; sosyolojik, kültürel, ekonomik, sembolik, idari yorumların bir sentezi olduğu söylenebilir.

Bir kent, ister büyük ister küçük, içindeki evlerin, anıtların, sokakların toplamından çok daha başka bir şeydir; tıpkı bunun gibi sadece bir ekonomi, ticaret, endüstri merkezi değildir. Toplumsal ilişkilerin mekansal iz düşümü olarak kent, dünyevi olanı kutsal olandan, çalışmayı eğlenceden, kamuya ait olanı özelden, erkekleri kadınlardan, aileyi ona yabancı olan her şeyden ayıran sınır çizgileri ağının kendi içinde kesiştiği, aynı zamanda da onun yapısını oluşturduğu bir mekan görünümüyle karşımıza çıkar (Braduel, 2008: 29; Taşçı, 2014: 29).

Lefebvre, kent formu ve içeriğini şu şekilde tanımlamaktadır:

... kent, saf bir formdur: karşılaşma noktası, birleşme yeri, eş zamanlılık. Bu formun hiçbir özgün içeriği yoktur, fakat herşey ona gelir ve onda yaşar. ... Doğal varlıklar, sanayinin sonuçları, teknikler ve zenginlikler, yaşam tarzları dahil kültürün ortaya koyduğu eserler, durumlar gündelik hayattaki değişiklikler veya kesintiler: Kent işte bütün bu içeriklerin toplamıdır (Lefebvre, 1970/ 2015: 114).

Kentsel mekanlar toplumu oluşturan her bireyin eşit bir şekilde kullanabildiği sokaklar, caddeler, yeşil alanlar, yürüyüş yolları gibi birimlerden oluşsa da, içinde bulunan bireyden bağımsız düşünülemez. Kentsel mekanlar kullanıcı ile bir bütündür. Kent içindeki kullanıcılar farklı yaşam tarzındaki, inanç ve algılardaki bireylerdir. Kent bu çeşitliliğe mekan sağlanmaktadır. Taşçı (2014) bu durumu şöyle ifade eder; "... kentsel mekanda belirgin toplumsal ayrılmalar meydana gelmeye ve birbirinden uzak sosyal algılara, hayat standartlarına ve dünya görüşlerine sahip insanlar bir arada yaşamaya başlamışlardır" (Taşçı, 2014:17).

Rapoport'a (1977) göre mekan, çevremizdeki dünyanın üç boyutlu uzantısıdır; zaman, insan ve insan; insan ve nesne; nesne ve nesne arasındaki ilişki ve mesafedir. Kenti oluşturan, kullanıcıların birbirleriyle ve çevreleriyle kurdukları ilişkidir. Bu mekanlar, kullanıcı deneyimiyle anlam kazanmaktadır. Her kullanıcının deneyimi kendine özgü olduğundan, kullanıcı değerlendirmelerinde "Kent nedir?" sorusu her sorulduğunda birbirinden bağımsız yanıtlar alınacağı kesindir. Bu sorunun cevabı olarak mekan hakkındaki olumlu ya da olumsuz yorumlar, bireyin geçmişteki deneyimlerinden gelmektedir. Geleceğe yönelik rotalara, geçmişten gelen bu referanslarla karar verilmektedir. Bu referanslar; kent içindeki hareketlere bir amaç ve neden vererek tercih yapılmasını sağlamaktadır.

Kullanıcıların kentsel mekanlarda işlevsel ihtiyaçları olduğu kadar duygusal, sembolik ve birleştirici ihtiyaçları da vardır. Mekan, içinde barındırdığı aktiviteyle şekillenir (Mazumdar, 2003). Kentsel mekanların aktiviteye göre dönüşülebilir olması, kullanımı arttırmaktadır. Örneğin; kentsel meydanlar belirli zamanlarda dini törenlerin yapıldığı bir alan olabilirken, bir başka zaman ise festivaller için kullanılabilir. Kentsel mekanda geçen aktivitenin niteliği, o bölgede yaşayanların kültür ve kimliklerini yansıtmaktadır. Mekanlar toplumların yaşamlarının parçasıdır ve fiziksel, sosyo-psikolojik, ekonomik, sembolik ve

siyasi rolleri vardır. Mekanı tanımlayan, mekanı deneyimleyen bireyin davranışdır (Aksoy, 2005).

Resim 2.1. San Pietro Meydanı (www.mynet.com, www.italyagezi.com)

San Pietro Meydanı, dönüşebilen mekanlara örnek verilebilir. Meydan kutsal zamanlarda dini törenler için kullanılırken, diğer günlerde turistik bir mekandır. Meydanın çeperlerindeki ticari birimler de bu ticari kullanımı desteklemektedir.

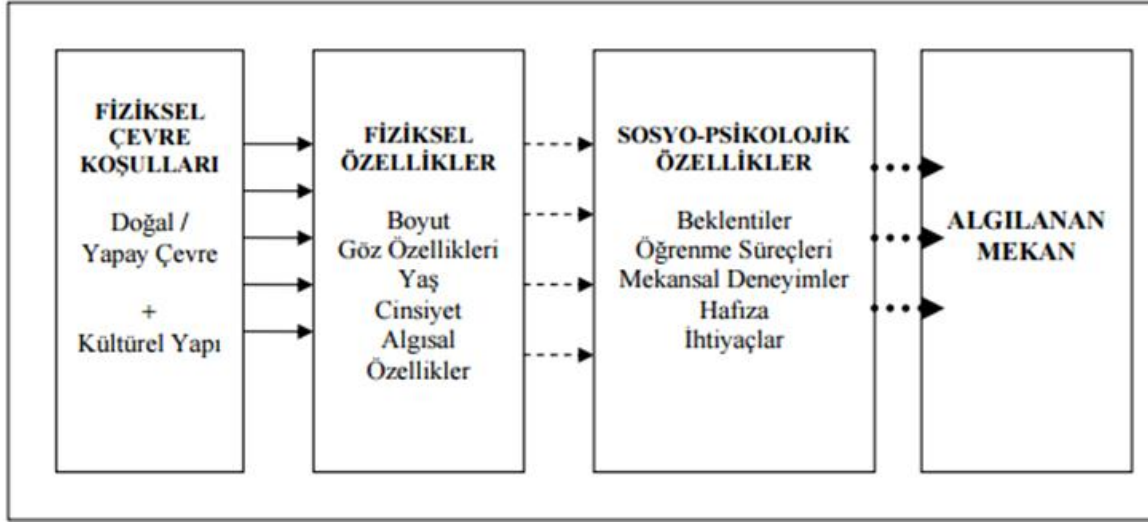
İnsan ve insanın ihtiyaçları değiştikçe, mekanın değişmesi; kentin ritmini ve değişkenliğini oluşturur. Mekanın bireye göre şekillenmesi, kullanıcıları o alana çeker. Bu çekim kalitesini ise; mekanın kullanıcı tiplerine davetkarlığı, servis birimlerini içermesi, farklı aktivite potansiyellerini içinde barındırması, erişilebilir olması gibi özellikler belirlemektedir (Worpole ve Knox, 2007).

2.2. Mekan Algısı

Algı; duyuşsal bilginin alınması, yorumlanması, seçilmesi ve düzenlenmesi anlamına gelir (Encyclopedia of Psychology; Öztürk, 2009: 3). Bireyin çevresinden edindiği bilgileri uygun ve doğru bir biçimde eyleme dönüştürmesine, onların yorumlanmasına ve değerlendirmesine imkan tanımaktadır (Öztürk, 2009: 3).

Mekanı boşluklar ve doluluklar oluşturur, mekanın algılanmasını ise bu boşluklara yüklenen anlamlar sağlar (Demirel, 2004). Kentsel mekanı oluşturan boşluk etrafındaki kullanıcı hareketi mekan algısını oluşturmaktadır. Ching (1979) bu durumu şöyle ifade eder: "Mekan, yapı ve sınırdan oluşan mimarlık; zaman ve mekan içinde hareket yardımıyla algılanır" (Ching, 1979: 12).

İnsanlar hareket ederek kenti gözlemler ve diğer çevresel öğeleri anlayabilir ve bütünü ilişkisini kurar (Lynch, 2010: 52). Bir bütün olarak mekanın algılanması, alandaki parçaların birleşimine bağlıdır. Bu parçalar, kullanıcının mekan etrafında farklı bakış açılarıyla o alanı görmesiyle birleşerek mekanın algılanabilirliğini sağlamaktadır.

Şekil 2.1. Kullanıcıların mekanı algılaması (Rapoport, 1977: 38-40; Erkan, 2002: 23; Kürkçüoğlu, 2013: 27)

Kürkçüoğlu'nun (2013) Rapoport'tan (1977) alıntıladığı şekle göre, algı bireylerin dünyayı deneyimleme yolu, insan ve çevreyle ilişki kuran temel mekanizmadır. Algı, mekan sınırları içindeyken çevrenin kullanıcılar üzerindeki duygusal deneyimidir. Algının oluşması için gözle görülen fiziksel çevrenin, bireyin fiziksel ve sosyo-psikolojik süzgeçlerinden geçmesi gerekir. Elde edilen yorumlar bireyin yetiştiği toplumdan izler taşıyarak yaşanılan çevrenin betimlenmesini sağlamaktadır.

Piaget, bilişsel ve düşünsel yapıları tanımlamak için şema denilen kavramı kullanmaktadır. Piaget'e göre şemalar, gelen uyarılara verilen tepkileri adlandırmak için kullanılan, doğumdan itibaren zihinde oluşmaya başlayan konseptlerdir (Wadsworth, 1996). Dolayısı ile şemalar oluşturulurken bireyin nasıl bir ortamda büyüdüğü, geçmişten edindiği anıları önemli rol oynar. Bu özelliği ile şemalar insanların çevresini, olayları, kişileri analiz etmek ve onlara tepki vermek için kullanılmaktadır. Her bireyin zihninde oluşturduğu şema farklı olduğundan, mekanı algılaması, mekana verdiği tepki ve mekan kullanımı kendine özgü olacaktır.

2.3. Kent İmgesi

Kullanıcıların çevresini anlamasını ve yorumlamasını sağlayan algı, tamamen subjektif bir olgudur. Bu subjektif olgu, bireylerin mekansal anıları ile birleşerek kullanıcının zihninde bir imge oluşturmaktadır. Kentin yaşayanlarca duyumu bir binaya göre çok karmaşıktır. Kent bir noktadan bütün olarak ve belirli bir düzen ya da sıra içinde algılanamamaktadır (Tekeli, 1993).

Kent algısı genellikle bütüncül değildir. Daha çok, başka endişeleri içinde barındıran parçalı bir algıdır. Neredeyse her bir duygu için içine girer ve imge de bütün bunların birleşimidir. Kentte, her durumda gözün görebileceği, kulağın işitebileceğinden fazlası, keşfedilmeyi bekleyen bir dekor ya da manzara vardır. ... Hiçbir şey kendiliğinden deneyimlenemez, çevresiyle her zaman bağları olmalıdır. Kendisini meydana getiren olaylar dizisiyle, geçmiş deneyimlerin hatırasıyla algılanabilir (Lynch, 2010: 2, 1).

Kent zaman içinde farklı parçaları ve farklı kullanıcıları ile sürekli olarak keşfedilmeyi bekler. Kent bu karmaşık deneyimlerle zaman içinde algılanır, bilinir ve öğrenilir (Tekeli, 1993). Kent imgesi her bireyin kendi zihninde oluşsa da, topluluğun diğer üyeleri arasında da tutarlı bir uzlaşma vardır. Toplumun kent algısı, ortak bir imge ortaya koyar. Ve böylece ortak bir ‘kent imgesi’ oluşur (Lynch, 2010: 50).

Lynch kentlerin görünümü hakkında ‘‘Kent İmgesi’’ (1959) adlı kitabı yazmıştır. Bu kitapta kentlerin algılanması, hatırlanması, zevk alınması gereken mekanlar olduğunu vurgulamaktadır. Lynch bu kitapta kent imgesini oluşturan bileşenleri; yollar, kenarlar, bölgeler, düğüm/odak noktaları ve işaret öğeleri olarak beşe ayırmaktadır (Lynch, 2010: 50).

2.3.1. Yollar

Yollar kullanıcıların hareket ederek kenti algılamasını sağlayan ve kullanıcıların güzergahlarını oluşturan elemanlardır. Kentte içinde en güçlü etkiyi en çok kullanılan, bilindik rotalar oluşturmaktadır. Bu bilindik rotalarda genellikle özel bir faaliyet ve kullanım bulunmakta ya da yönsel özellikler taşınmaktadır.

İstikametleri ve başlangıç noktaları bilinen yollar daha güçlü bir kimliğe sahiptir ve kenti bir arada tutmaya yardım etmektedir. Kullanıcılar yolların istikametini, başlangıç ve bitiş

noktalarını bir arada düşünmektedir. Başlangıç ve bitiş noktalarının kullanıcılar tarafından bilinmesi, yolları bilindik rotalar yaparak alanın ölçeklendirilmesine imkan tanımaktadır. Böylece bireyler alanın toplam mesafesine bakarak nerede olduklarını kavrayabilmekte ve başka hangi yollar ile kesiştiği çıkarımını yapabilmektedir.

Sürekliliği olan yollar ise Lynch'e göre işlevsel bir gereksinimdir. Bir yolun sürekli olarak algılanmasında temel faktör, yolu çevreleyen sınırların ve yer döşemesinin devamlılığıdır. Yol genişliğinin değişikliği, ani bina işlevi değişikliği, bitkilendirme ve bina cephesi değişiklikleri ise yolun sürekliliğinin algılanmasında güçlükler ortaya çıkarmaktadır (Lynch, 2010: 52-68).

Resim 2.2. Commonwealth Bulvarı (Lynch, 2010: 59)

Lynch Commonwealth Bulvarı'nı kent içindeki yollara örnek göstermiştir. Bu yolu tanımlayan bitkilendirme elemanlarının ve çevre yapıların uyumlu cephelerinin yolun sürekliliğini sağlayan unsurlar olduğunu belirtmiştir (Lynch, 2010: 58).

2.3.2. Kenarlar

Kenarlar, yanıl referans görevi gören yollar gibi algılanmayan doğrusal unsurlardır ve iki bölge arasında sınır işlevi görmektedir. Kenarlar genellikle iki tür alanı ayıran sürekli bir forma sahiptir. Bu sürekli form bölüntüsüz olmak zorunda değildir, ayırıcı özelliği olduğu kadar birleştirici bağlantı yerleri olma özelliği de taşımaktadır.

Kenarları göller, dağlar gibi doğal elemanların yanında yollar da oluşturabilir. Bu durumda sınır elemanı, yönsel bir nitelik taşıyacak ve kullanıcıların yön bulmak için kullandığı baskın bir imge olarak ortaya çıkacaktır (Lynch, 2010: 52-73).

Resim 2.3. Chicago önündeki göl (Lynch, 2010: 71)

Chicago önündeki göl, Lynch'e göre görsel kenar öğeleri için iyi bir örnektir. Bu doğal eleman ulaşılabilir ve görülebilir konumda, büyük ölçekli bir sınır oluşturmaktadır (Lynch, 2010: 73-74).

2.3.3. Düğüm/Odak noktaları

Düğüm noktaları, kullanıcının bir noktadan diğer bir noktaya geçmek için kullandığı stratejik odak noktalarıdır. Bu noktaların bazıları, bir bölgenin çekirdeğini ya da faaliyet merkezini oluşturan sembollerdir. Düğüm noktaları, yol kavşaklarının ya da bazı karakteristik özelliklerin yoğun olarak bulunduğu noktalardır. Kent imgesinde kavramsal olarak küçük noktalar olarak algılandıkları da büyük meydanlar ya da bir bölgeyi kapsayan geniş alanlar da düğüm noktası olabilir.

Bir düğüm noktasının tanımlanabilmesi için net bir fiziksel forma sahip olması gerekli değildir. Fakat mekan, kendine özgü bir forma sahipse, düğüm noktası daha çok akılda kalma özelliğine sahip olur (Lynch, 2010: 52-86).

Resim 2.4. Charles Caddesi (Lynch, 2010: 81)

Charles Caddesi, Boston şehrinin güçlü düğüm noktalarına örnek verilebilir. Bu alan Lynch tarafından görsel olarak niteliksiz olarak değerlendirilse de diğer caddelere olan geçişi sağlaması bakımından önem taşımaktadır (Lynch, 2010: 82).

2.3.4. Bölgeler

Bölgeler, Lynch'in ele aldığı diğer kent unsurlarına göre daha büyük kent parçalarıdır. Doku, alan, form, ayrıntı, sembol, yapı tipleri, kullanımlar, işlev, kullanıcılar, topoğrafya gibi ortak karakteristiklere sahip birimlerden oluşmaktadır. Bölgenin 'içerisi' ve 'dışarı' algılanabilir özelliktedir.

Kentlerde bulunan güçlü düğüm noktaları, geniş bir homojen alanda bir bölge yaratma potansiyeline sahiptir. Bu durumda düğüm noktasından yayılan ışımsal bir algı referans alınarak bölge tanımlanır.

Bölgelerin çeşitli sınırları vardır. Bazıları katı, belirli ve kesin iken, bazı bölgelerin sınırı dahi olmayabilir. Katı sınırı olan bölgeler, kentin parçalara ayrılma eğilimini arttırabilir. Ayrılan kent parçalarında sosyal temelli bölünmeler, farklı sosyal grupların sahiplenmeleri ve sosyal sınır imaları bulunabilir (Lynch, 2010: 52-78).

Resim 2.5. Bunker Tepesi (Lynch, 2010: 80)

Bunker Tepesi, kent merkezinde alışveriş noktalarına yakınlığı ile bilinmektedir. Bölge sınırları dahilinde kullanıcılar nerede bulunduklarını hemen tanıyabilmektedir. Alanın bölgesel özelliği; ticari mekanlara yakınlığı ve yakınındaki bölgelerle olan zıtlıkları ile belirginleşmiştir (Lynch, 2010: 80).

2.3.5. İşaret öğeleri

İşaret öğeleri kent içinde ölçekleri çeşitlilik gösteren noktasal referanslardır. Diğer öğelerden farklı olarak harici öğeler olduklarından kullanıcılar bu oluşumların içine giremez. İşaret noktaları genellikle kolay tanımlanabilen bir bina, işaret levhası ya da doğal fiziksel oluşumlardır.

İşaret öğelerinin en önemli özelliği bağlam içerisinde kolayca hatırlanmasıdır. Özellikle de bu elemanın belirgin bir formu varsa ve alan içinde konumu öne çıkıyorsa kolaylıkla tanımlanabilir ve önem atfedilebilir elemanlar olmaktadır. Uzak mesafelerden görülebilen işaret elemanları aynı zamanda yönsel elemanlar olarakta kullanılabilir. Hangi yöne gidileceğine karar verilmesini sağlayan işaret öğeleri çoğunlukla daha iyi tanınan sembolik ve görsel önemi olan noktalardır (Lynch, 2010: 52-90).

Resim 2.6. Duomo, Floransa (Lynch, 2010: 91)

Lynch, Duomo'yu uzak noktalardaki işaret öğelerine örnek olarak gösterir. Duomo hacmi ve baskın hatları ile gece-gündüz tanınabilir. Bu işaret öğesi kentin gelenekleriyle ilişkili ve dini bölgelerle uyumlu olması sebebiyle sembolik anlamlar taşır (Lynch, 2010: 90).

2.4. Bölüm Sonucu

Toplum içindeki her bireyin eşit olarak kullanabildiği kentsel mekanlar, bireylerin öğrenme, keşfetme, araştırma, iletişimde bulunma gibi davranışları sergilediği alanlardır. Bu alanlarda kullanıcılar gündelik yaşam pratiklerini gerçekleştirirken içinde bulunduğu toplumun sosyal ve kültürel alışkanlıklarını yansıtmaktadır. Kentsel mekanlar farklı sosyal statülerde, farklı kültürel özelliklerdeki insanlara ev sahipliği yapması sebebiyle subjektif bir olgu olarak görülmektedir.

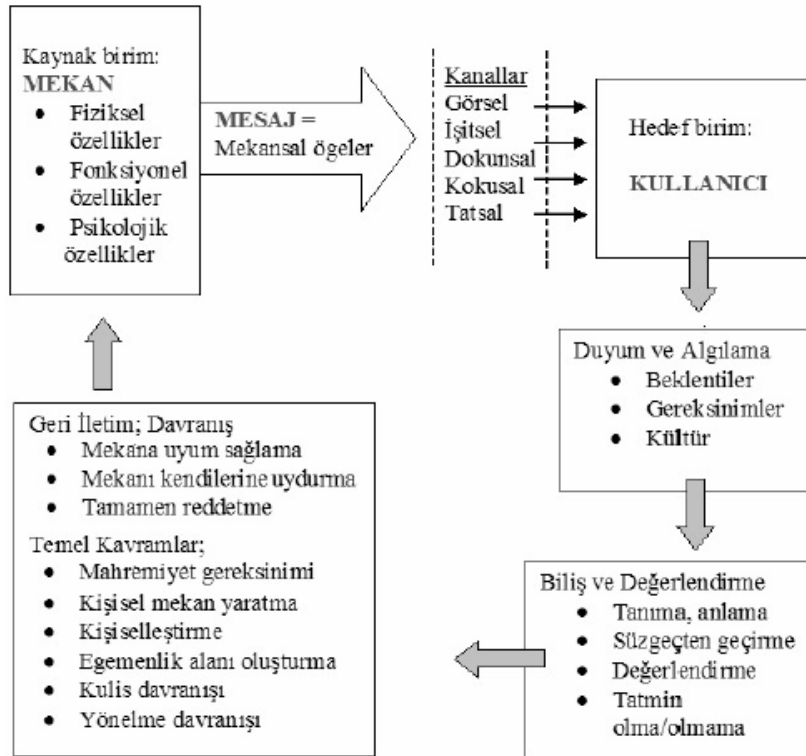
Kent içindeki her bireyin kentsel mekanı algılaması kendine özgüdür. Bireylerin mekandan beklentileri ve sosyo-psikolojik farklılıkları eşsiz algıların oluşmasına sebep olmaktadır. Bireylerin mekan içindeki deneyimlerinden elde ettiği tecrübeler mekanı algılanmasında ve kullanmasında farklılıklar yaratmaktadır. Her bireyin mekanı algılaması kendine özgü olsa da kent içinde bireylerin algılarının üst üste gelmesiyle ortak bir kent imgesi oluşmaktadır.

Bu bölümde, kentsel mekan, mekan algısı ve kent imgesi kavramlarına değinilmiştir. Üçüncü bölümde, kentsel mekanlarda kullanıcı davranışları, kullanıcı profili ve yaşam potansiyelleri başlıkları altında incelenecektir.

3. KENTSEL MEKANDA İNSAN DAVRANIŞLARI

Kent içinde her bir birey, grubun diğer üyeleri tarafından hoş görülen fakat grubun diğer bireylerinden farklı olan sosyo-kültürel kurallar, sözlü ve sözlü olmayan iletişim sistemleri gibi davranış örüntüleri geliştirmektedir (Rapoport, 1977: 28). Bu davranış örüntüleri mekanın fizyolojik özellikleri ve kullanıcıların bireysel farklılıklarının senteziyle oluşmaktadır.

Kentleri mimarların ya da plancıların tasarladığı düşünülse de gerçekte kenti biçimlendiren dinamikler yaşayanların davranışları, deneyimleri ve birbirleri ile ilişkileridir (Tan, 2003). Kullanıcı davranışları, çevreden bağımsız olarak ele alınamamaktadır (Aksoy, 2005). Zaman içinde davranış ve mekan biçimlenmektedir. Bu değişim öncelikle mekansaldır, daha sonra bu fiziksel çevre insanı etkiler, son olarak insan, doğayı kullanım üzerine fiziksel etkide bulunur. Taşçı (2014) bu savı şu şekilde ifade eder: "Her bir kentsel form kullanıcılarını farklı davranışlar sergilemeye teşvik eder İnsan mekanın formuna etki ederken, mekan da insan davranışlarını belirleme konusunda etkili olur" (Taşçı, 2014: 200).

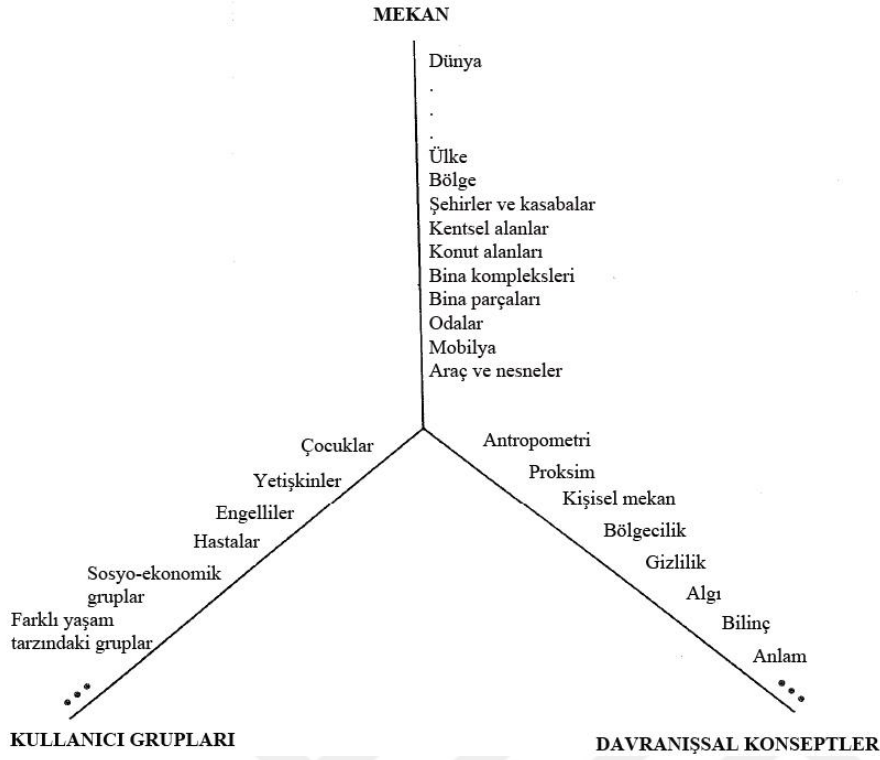
Şekil 3.1. Davranışın oluşum süreci (Günel ve Esin, 2007; Öztürk, 2009: 7)

Öztürk'ün (2009) Günel ve Esin'den (2007) alıntılacağı şekle göre; mekansal davranış, fiziksel mekanın duyu kanallarıyla algılanması sonucu elde edilen görüntünün kişinin özgün algı süzgeçlerinden geçirilmesi sonucu mekana verdiği tepkidir (Bkz. Şekil 3.1). Birey duyularıyla bir çevrenin çeşitli niteliklerini bir bütün olarak algılamaktadır. Mekanın algılanması sonucunda kullanıcı duygusal tepkiler doğurarak mekana yönelik davranışını oluşturmaktadır (Bilsel, 2010).

Şekil 3.2. Mekansal davranışın oluşumu (Rapoport, 1977: 20)

Kent içinde her bir bireyin kendi değerlerinden, inançlarından ve görgü kurallarından oluşan davranış biçimi üst üste gelerek (Beshers, 1962; Rapoport, 1977) mekanın davranış örüntüleri oluşmaktadır. Davranış örüntüleri; mekansal özelliklerin yanı sıra, farklı kullanıcıların kullanımı, davranışın geçtiği zaman dilimi, aktivite süresi kullanıcıların sosyo-kültürel yapısı, dünya görüşü, değerleri, mekansal deneyimi, yaşam tarzı gibi değişkenlerle de farklılaşmaktadır (Bkz. Şekil 3.2). Kent içinde bu örüntülerin çakışması ile sosyal strüktür ve kentin sistemi oluşarak; kent farklı gruplara ve davranışlara ev sahipliği yapmaktadır.

Şekil 3.3. Mekansal davranışın bileşenleri (Moore, 1979: 50)

Moore'a (1979) göre, davranış üç bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler davranışsal kavramlar, kullanıcı grubu ve mekanın kendisidir. Davranışsal kavramlar, bireyin günlük yaşamında diğer insanlarla iletişim kurarken arasındaki mesafe olarak tanımlanmaktadır. İçerisinde mekanın anlamlandırılmasını, mekanın sembolik anlamlarını, sosyal ve kültürel kuralları barındırmaktadır. Şema üzerinde mekan, davranış sergilenen odadan, ülkeye ve dünyaya kadar olan her ölçekteki fiziksel mekan olarak tanımlanmaktadır. Üçüncü bileşen olarak kullanıcı grupları, her kullanıcı grubunun farklı ihtiyaçları olması sebebiyle şemada yer edinmiştir. Bu bahsedilen üç bileşenin kombinasyonları ile farklı davranışlar elde edileceği görülmektedir (Bkz. Şekil 3.3).

Moore'a (1979) göre, davranış çalışmaları çevre ve insan arasındaki ilişkiyi sistematik bir şekilde izah etmekte ve her bireyin yapıları çevreyle kurduğu ilişkinin birbirinden bağımsız olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın nedeni insan davranışlarının psikolojik nedenlerinin olması ve davranışların bireyin etnik kimliği, cinsiyeti ve içinde bulunduğu toplum gibi faktörlerden etkilenmesidir. Moore'a (1979) göre, davranışlar analitik değildir, dolayısıyla tasarımcının insan ihtiyaçları ve kararları hakkında varsayım yaparak tasarım

yapması; sosyal etkileşim ihtiyaçlarını, yaşam tarzı farklılıklarını ve yapıların insanlar için anlamlarını düşünmesi gereklidir.

Birey-mekan arasındaki etkileşim durmaksızın süre gelen bir devinim oluşturmaktadır. Bu devinimle birlikte mekanın kullanımı ve mekan içindeki kullanıcı davranışı biçimlenmektedir. Çalışma kapsamında kent içindeki kullanıcı davranışlarını etkileyen unsurlar kullanıcı profili ve yaşam potansiyelleri başlığı altında ele alınmaktadır.

3.1. Kullanıcı Grupları

Kent insan grupları arasındaki ilişki örüntüsü olarak görülmektedir (Lynch, 1987: 38). Farklı sosyo-kültürel çevrelerden, inançtan, yaştan bireyler, kentsel mekanın aktörleridir. Bireyler kentsel mekanlarda günlük yaşam pratiklerini gerçekleştirir, sosyal ve günlük ihtiyaçlarını giderir, bu sırada birbirleriyle iletişimde bulunur (Işıklar ve Kırıcı, 2016). Kentsel mekanlarda farklı profillerdeki kullanıcıların bir araya gelmesi ise tesadüfidir. Taşçı'ya (2014) göre bu tesadüfi bir araya geliş; başka seviyedeki ilişkilerin çıkışı noktasıdır, kurulmuş ilişkileri sürdürme ve geliştirme şansı sunar, dış dünyaya ait bilgi kaynağıdır, diğer etkinlikler için ilham vericidir ve bunların yanı sıra insanın uyarılma ve teşvik edilme ihtiyacına cevap vermektedir (Taşçı, 2014: 91).

Topluluk içindeki gruplar farklı ritimlerle eş zamanlı bir uyum yaratmaktadır. Rapoport'a (1977) göre bu farklı gruplar; okula giden çocuklar, gençler, işe giden yetişkinler, genellikle evde zaman geçiren yaşlı kullanıcılardan oluşmaktadır. Kent içindeki grupların mekandaki davranışının, kullanım örüntüleri ve ihtiyaçlarının birbirinden farklı olması beklenmektedir (Rapoport, 1977: 325). Yaşlı kullanıcılar dinlenebilecekleri, gürültüden uzak, sakin mekanları tercih ederken, genç kullanıcılar daha aktif bir katılım tercih ederek kullanımlarına gece saatlerini de katabilmektedir. Bu gruplar yarattıkları farklı davranış ritimleriyle mekanların gece-gündüz kullanımlarını desteklemektedir (Rapoport, 1977: 269).

Farklı gruptan kullanıcıların kent içinde birbirleriyle iletişim halinde bulunması; sosyal iletişim ve topluluk hissini oluşturarak mekanın devamlı kullanımını sağlamaktadır (Worpole ve Knox, 2007). Böylece aktif kullanılan, gece-gündüz yaşayan kentsel çevreler elde edilmektedir.

3.2. Yaşam Potansiyelleri

Kentsel mekanlarda bireyin hayatını kaliteli bir biçimde devam ettirebilmesi için çevreden bazı gerekliliklerini karşılanması gereklidir. Bu gereklilikler Lynch ve Jacobs tarafından “canlılık” başlığı ile ele alınmıştır. Canlılık; coşkulu fiziksel veya zihinsel güç, hayatta kalma kapasitesi, bir amaç ile varlığın devam ettirilmesi, yaşamak veya büyümek için güç anlamına gelmektedir (www.dictionary.com). Canlılık; The dictionary of Urbanism’de hayatın devamı, istenen hayatı sürdürmeyi sağlama olarak tanımlanmaktadır (Koosali, Azeri, Parvizi ve Hosseini, 2015).

Lynch canlılığı; insanların yaşamlarını sürdürebilmesi için beslenme, güvenlik ve ergonomik ihtiyaçlarını mekansal çevreden karşılayabilmesi, her şeyden önce hayatta kalabilmesi olarak tanımlarken (Lynch, 1987: 118, 121); Jacobs canlılığı sokaktaki insanların arasındaki ilişkiler üzerinden aktarmaktadır. Jacobs kent planlamasında fiziksel önceliklerden çok bireysel ve toplumsal yaşamın ön planda olması gerektiğinden söz eder (Jacobs, 2015). Ona göre bireysel ve toplumsal yaşamın sağlanabilmesi için tıpkı insanlar gibi mekanın da canlı olması gereklidir. Jacobs (2015) canlılığı; farklı kullanımların içerilmesi, alanın kullanım yoğunluğu ve faaliyetlerin zaman çizelgesinde farklı saatlere yerleşmesi ile tanımlamaktadır. Ona göre bu mekansal özellikleri barındıran mekanlar kullanıcılar tarafından çokça kullanılan, yaşayan mekanlar olmaktadır.

Lynch ve Jacobs tarafından farklı yönleri ile ele alınan “canlılık” tanımı; araştırmacıya göre hem Lynch’in hem de Jacobs’un tanımlarını içeren, kentlerin kullanıcılarına karşı fizyolojik ve psikolojik sağlıklarını koruma, bireylerin yaşamlarının devamının sağlanması için gerekli fiziksel koşullarını sağlama ve alanda yaşama arzusunu arttıracak insan isteklerini karşılanma gibi sorumlulukları içermesidir. Bu öğeler kentlerde yaşanırılığını arttıran potansiyellerdir. Bu sebeple bölümün adı “Yaşam Potansiyelleri” olarak belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında “Yaşam Potansiyelleri”; bireylerin birbirleri ile ilişkileri, kişinin mekana karşı hissettiği aidiyet ve güven, kent parçası içinde farklı ihtiyaçlarını giderebilmesi, sosyal ağlara ve ihtiyaçlarına erişebilmesi, kullanımların zaman çizelgesinde homojen dağılımı; bunlara ek olarak bireyin kişisel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılayacağı, günlük yaşam pratiklerini gerçekleştirdiği açık, yarı açık, kapalı alanların

aktif kullanımı, ergonomik koşulların sağlanması ve estetik kriterlerinin karşılanması olarak ele alınmaktadır.

3.2.1. Sosyal etkileşim

Mekan fiziksel sınırların ötesinde sosyal boyutu olan bir olgudur (Akgün, 2014). Kentsel mekanlardaki sosyal etkileşim kent içinde dengeyi oluşturarak (Dempsey, Bramley, Power, Brown, 2011) topluluğun varlığını meşru kılmaktadır. Kent mekanlarının sosyal bir ürün olduğu (Tekeli, 1993) düşünülerek yapılan tasarımlarda birbiri ile iletişime geçen bireylerin canlılığı, mekanın yaşayan bir alan olmasını sağlanmaktadır.

Rapoport'a (1977) göre, yapılı çevrenin mekansal karakteristiği kullanıcıların iletişimine etki ederek sosyal organizasyonu kurgulamaktadır. Sosyal etkileşim ve aktiviteler, yazılı olmayan kurallara ve kişinin toplum içinde üzerine düşen rollerine dayanmaktadır. Bu roller sabit olarak mekanda işaretler, dükkanlar, objeler olarak karşımıza çıkarken, yarı-sabit olarak ise bireylerin birbirleriyle kurdukları ilişkiler çerçevesinde görülmektedir (Rapoport, 1977: 10, 276).

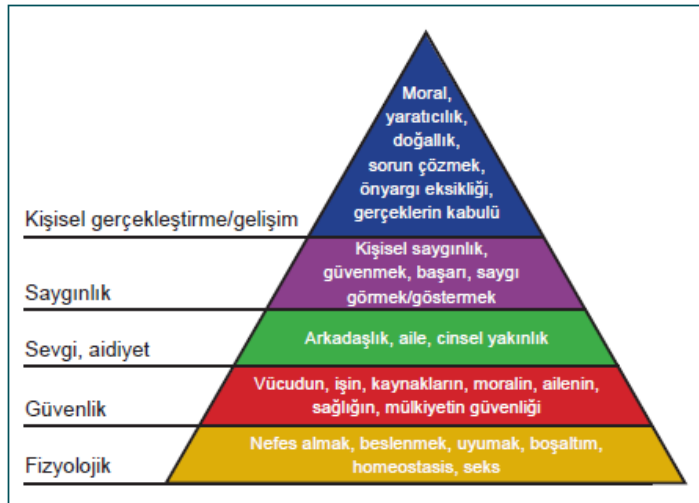
Kentsel mekan, kültürün bir yansıması aynı zamanda yazılı olmayan iletişimin bir formudur (Rapoport, 1977: 326). Gehl'e (1987) göre, kullanıcılar kentsel mekanlarda tesadüfen birbirleriyle karşılaşarak diğer insanların aktivitelerini, alışkanlıklarını, hayat tarzlarını gözlemleme şansı yakalamaktadır. Bu iletişimler genellikle yüzeysel olarak; bilinmeyen insanları görmek ve duymak ile sınırlanmaktadır. İnsan ilişkileri düşük yoğunluklu ve yüksek yoğunluklu olarak derecelendirildiğinde kentsel mekanda kurulan ilişkiler görme ve duyma ilişkisiyle oluşan düşük yoğunluklu ilişkilerdir. Fakat bu alanlarda kullanıcılar arasındaki kısa konuşmalarla bu ilişki yoğunluğunun artması sayesinde birbirlerinden birey dış dünya hakkında bilgileri ve tecrübeleri edinmektedir (Gehl, 1987: 17-23). Böylece kentsel mekanlarda bireyler arası öğrenme ve iletişim faaliyetinin gerçekleşmesiyle (Hajmirsadegh, Shamsuddin, Foroughi, 2012) kent kullanıcılara fikirlerin, arkadaşlıkların, yeteneklerin değiş tokuşuna imkan tanıyan alanlar olmaktadır.

3.2.2. Güven ve aidiyet

Mekana dair hissedilen duygular; kültürel durum, deneyim, gözlemcinin amacı gibi değişkenlere dayalıdır. Bu değişkenler duyguların farklı gözlemciler ve farklı mekanlar üzerinden çeşitlenmesini sağlamaktadır (Lynch, 1987: 131). Güven ve aidiyet hissi, bireylerin zaman içinde mekanlarla ve birbirleriyle kurdukları bağ ile ilişkili görülmektedir.

Güven

İnsanların biyolojik, kişisel, sosyal, kültürel ihtiyaçlarının yanı sıra kendini güvende hissetme ihtiyacı vardır (Moore, 1979). Güven, hayatta kalma isteği ile yüksek ölçüde ilişkidir (Lang, 2005: 13). Bireylerin bu ihtiyaçlarını karşılayacak mekansal özellikleri de tasarımı içine katmak gereklidir.

Şekil 3.4. Maslow'un ihtiyaçlar diyagramı (Bilgin, 2007; Kahraman, 2014)

İnsan ihtiyaçları birçok şekilde çalışılmıştır. Bu çalışmalardan en açıklayıcı olanı Abraham Maslow'un diyagramıdır. Maslow, insan ihtiyaçlarını en temelden soyuta doğru biçimlenen bir hiyerarşi de kurgulamıştır (Lang, 2005: 13). Bu diyagramda 'güven' ihtiyacı iki yerde ele alınmıştır. İlki, diyagramın ikinci basamağını oluşturan fiziksel güvenliktir. Bu güvenliği vücut, iş, kaynak, moral, aile, sağlık ve mülkiyet güvenliği olarak ayırmaktadır. Güvenliği ele aldığı diğer nokta ise, zincirin üçüncü halkasını oluşturan saygınlık başlığının altında diğer insanlara güvenmektir.

KAMUSAL MEKAN TASARIMINDA ANAHTAR KELİMELER LİSTESİ

KORUNMA	1. Trafik ve kazalara karşı korunma -trafik kazaları -trafik korkusu -diğer kazalar	2. Suç ve şiddete karşı korunma (güven hissi) -yerleşmek -sokak yaşamı -sokağı izleyenler -aynı zamanda ya da mekanda üst üste binen faaliyetler	3.İstenmeyen duyuşal deneyimlerden korunma -rüzgar/ sürüklenme -yağmur/kar -soğuk/sıcak -kirlilik -toz, parıltı, gürültü
	4. Yürüme imkanları -yürüme alanları - kolay yürümeye imkan tanıyan sokaklar -ilgi çeken cepheleer -engelsiz alanlar -iyi zemin yüzeyi	5.Bekleme/ durma imkanı -ilgi çekici sınırlar -tanımlı bekleme noktaları -beklemeyi desteklemek	6. Oturma imkanı -oturma noktaları -birincil ve ikincil oturma imkanları- nın avantajlarını arttırmak -dinlenme bankları
	7.Görme imkanı -görme mesafesi -gizli olmayan manzaralar -ilgi çekici manzaralar -aydılatma	8.Duyuma/konuşma imkanı -gürültü seviyesinin düşük olması -oturma alanlarının konumu	9.Oyun/ gelişme/ aktivite imkanları - her mevsim ve her saatte fiziksel aktivite, oyun, eğlence gibi eylemlere davetkarlık
KONFOR	10. Ölçek -insan ölçeğı, davranış, boyut ve davranış arasındaki ölçütlere uyan bina ve mekân ölçüleri	11. İklimsel özelliklerden yararlanma imkanı - güneş/gölge -ılıkılık/serinlik -esinti/havalanma	12.Estetik kalite / olumlu his-deneyimler -iyi tasarım & iyi detay çözümü manzara/ görünüm -ağaçlar, bitkiler, su
ZEVK			

Şekil 3.5. Tasarıma dair anahtar kelimeler (Gehl, 2002)

Gehl'e (2002) göre; kaliteli bir tasarımın üç ana şeması vardır. Bunlar; korunma, konfor ve eğlencedir. Korunma kavramını üç başlık altında incelenmektedir; trafiğe karşı korunma, suç ve şiddete karşı korunma (güven), duyuşal darbelere karşı korunma. Bu şemaya göre güven hissi; yaşanan/ kullanılan yerler, sokak yaşamı, sokak izleyicilerinin gerekliliğı ve üst üste gelen işlevlerle elde edilmektedir (Bkz. Şekil 3.5).

Moore'a (1979) göre ise, mekanlar oluşturulurken, yakınlık, kişisel mekan, bölgecilik ve savunma alanı gibi kavramlar ortaya çıkar. Bu kavramlar:

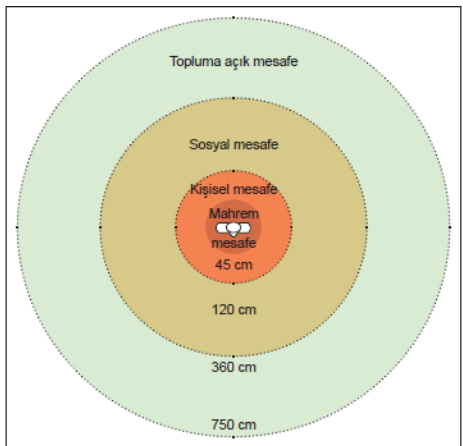
Yakınlık

Yüz yüze olan iletişimde görülen etkileşim olarak karşımıza çıkar. Bireylerin birbiriyle iletişime girdikleri mesafeler değiştikçe algılarının da değişmesidir.

Kişisel mekan

Kentsel mekanda kullanıcıların birbiriyle etkileşiminde, kullanıcıların yarattığı kişisel mekanın rolü vardır. Bu kişisel mekan, Robert Sommer (1969) tarafından organizmaların taşıdığı küçük, görülemez, koruyucu bir balon olarak tanımlanır. Bireyseldir ve diğer kullanıcılarla olan ilişkiyi taşır. Dinamiktir; anlık durumlara göre boyut değiştirir. Sosyal kurallara, içinde bulunan toplumun özelliklerine göre katı ya da geçirgen olabilir. Aynı zamanda boyuta, strese göre değişkenlik gösterir. Örneğin bir erkek, diğer bir erkekle iletişime geçtiğinde kişisel mekan genişler ama kadınların kişisel mekanı daha geçirgendir. Bu kişisel mekan, yaşa göre de değişkenlik gösterebilir; örneğin anaokulundaki çocuklar cinsiyet ve etnik grup gözetmeden kendi kişisel mekanlarını oluştururlar. Bireysel karakteristikler (kişilik, duygu durum, cinsiyet, yaş vb.), sosyal kurallar ve kültürel özellikler bu kişisel mekana etki eder (Moore, 1979).

Rapoport'a (1977) göre kişisel mekan, yüz yüze kurulan iletişimlerde kişiler arası mesafedir. Kentsel mekanda yaya hareketini, kaldırım kullanımını, toplu taşıma araçların kullanımını etkilemektedir (Rapoport, 1977: 279).

Şekil 3.6. Kişisel mekan büyüklüğü (Bilgin 2003; Kahraman, 2014)

Kahraman'ın (2014) kullandığı kişisel mekanın büyüklüğünü anlatan şemaya bakıldığında bu alanlar için yaklaşık bir ölçü vermesine rağmen sınırların kesin çizgilerle çizilmediğini vurgulamak gerekir. Bu kesin olmayan çizgilerin sebebinin bireyin içinde bulunduğu toplumun özellikleri, psikolojik durumu, fizyolojik özellikleri vb. gibi farklılıklarıdır.

Bölgecilik

Bir grup insanın davranışlarına atıfta bulunur. Mekansal alan, sahiplenme ve bir grup üzerinden kontrol edinmeyi içerir. Ev, ofis, bireysel çalışma alanı gibi mekanları kapsar. Bu bölgeler korunaklıdır ve sembolik anlamlar içerir. "Kişisel alan ile arasındaki en önemli fark kişisel alanın kişi ile birlikte taşınmasıdır. Kişisel alanın merkezinin insan vücudu olmasına karşın, bölgenin merkezi genellikle bireyin evi olmaktadır" (Çakın, 1988: 20; Kahraman, 2014).

Savunma alanı

Oscar Newman tarafından tanımlanan bireylerin saldırılara karşı kendini korumak için yarattığı alandır. Bu alana göre mekanın dört karakteristiği vardır:

1. Gözlem (farklı alan kullanımları, kullanıcı çeşitliliği, 24 saat kullanım)
2. Algılanan ve savunulan bölge (insanların özel alan olarak kabul ettiği yerler)
3. Algı ve çevre (insanlar tarafından güvenli ya da komşuluk bölgesi olarak görülen yerler)
4. Güvenli bölgeler ya da tehlikeli alanlardan ayrılan mekanlar şeklinde tanımlanmaktadır (Moore, 1979).

Jacobs, başarılı bir semtin en önemli niteliğini insanın sokakta tüm yabancılar arasında yürürken, kendini emniyette hissetmesi olarak ifade etmektedir (Jacobs, 2015: 50). Aynı zamanda Jacobs, mekanda aktivitenin ve kullanıcının artmasına paralel olarak sokaktaki güven düzeyinin artacağını, karşılıklı bir koruma, canlılık ve sosyal etkileşim olacağını ileri sürmektedir. Güven hissinin oluşumu için, mekanda sabit kullanıcı grubunun bulunması ve mekanın daimi kullanımı önemlidir (Jacobs, 2015). Mekandaki sabit gözlemciler, çocukların oyun oynarken, yetişkinlerin sokakta yürürken güvenliğini sağlamaktadır. Bu sabit gözlemciler semte giren kullanıcıları yerli ve yabancı kullanıcılar olmak üzere ayırarak potansiyel suç ve tehlikelerin önceden sezilmesinde etkilidir (Jacobs,

2015: 50-74). Konuya bu açıdan yaklaşım Moore'un (1979) bölgecilik yaklaşımı ile keşşmektedir.

Aidiyet

Aidiyet; sosyolojik ve psikolojik olmak üzere iki yönü ile karşımıza çıkmaktadır. Aidiyetin sosyolojik yönü; kişinin bulunduğu yer, toplumun konumu dolayısı ile yapıli çevrenin imge ve anlamı ile ilişkili iken; psikolojik yönü, kişinin kendini yaşadığı toplum ve kültürün bir parçası olarak hissetmesi ile ilişkilidir (Lang, 2005: 370).

Duygusal ve fonksiyonel bağlar tamamen birbirinden farklıdır. Kullanıcı, kendi için anlamı ve değeri olan mekanlar ile duygusal bağ; belirli bir aktiviteyi takip etmek için ise mekanla fonksiyonel bir bağ kurmaktadır (Relph, 1976; Tuan, 1997; Yıldırım Erniş, 2012: 48). Kentler, mekan ve insanları bir bütün olmaya çağırır ve mekanlarda duygusal anlamlar yaratır. Bu özelliklerinden dolayı, kent mekanlarına olan aidiyet hissi, çoğu zaman yaşamsal faaliyetler sürerken kendiliğinden ortaya çıkmaktadır (İlgın ve Hacıhasanoğlu, 2006; Ersin Pamukçu, 2015: 17).

Lynch (1959), mekanda duyulan aidiyet hissini şöyle dile getirmektedir: "İnsanlar kendi deneyimleri ve tarihi özellikleri nedeniyle, bu açık ve ayrıştırılmış formlarla güçlü bağlar kurabilirler. Her bir mekan derhal tanımlanabilir ve bir ilişkiler selini akla getirir" (Lynch, 1959: 103).

Lovell'in sahiplenme ve aidiyetle ilgili görüşlerini Kahraman (2014) şu şekilde aktarmıştır:

İnsan ve mekan ilişkisinin temelinde de mekanı kendine mesken edinme yani sahiplenme duygusu belirir. Kendini birine ya da bir yere ait hissetmeyen, o yere yabancılaşan insanın temel güdüsü orayı terk etmektir. Bu anlamda aidiyet insanları mekana ve sosyal ilişkilere bağlanma potansiyelinin yanında, belli bir yerde olma fikrini ve/veya özlemine duygusal olarak yaratır. Mekanın bu duygusal çekimi köken veya kökensizliği vurgulayarak var olur (Lovell, 1998: 1-2; Kahraman 2014).

Kahraman'a (2014) göre; insanlar yakınları ile iletişimde olduğu, yabancılarla ise iletişim kurmakta zorluk çekmediği ölçüde içinde bulunduğu mekanı daha iyi özümseyerek mekanlara güçlü bir aidiyet duygusu geliştirmektedir (Kahraman, 2014).

Baker'a (2003) göre de; aidiyetin sağlanması için bireyler arasında iletişim, etkileşim ve sosyal faaliyetler olmalıdır. Bu öğeler mekansal memnuniyeti belirlemektedir. Kullanıcılar ait olduklarını hissettikleri kentsel mekanlarda kendilerini güvende hissederek, mekansal memnuniyetin ve daimi bir kullanıcı kitlesinin oluşmasını sağlamaktadır.

Şekil 3.7. Aidiyet bileşenleri (Punter 1991; Montgomery 1998)

Montgomery'nin (1998) Punter'in (1991) çalışmasından alıntı yaptığı şemada (Bkz. Şekil 3.7) yer hissinin başka bir deyişle mekanda hissedilen aidiyet duygusunun aktivite, fiziksel çevre ve algı ile oluştuğu gösterilmektedir.

Literatür araştırmasından elde edilen bilgilere göre, mekan algısı bireyin fiziksel çevreden edindiği bilgileri kendi subjektif süzgecinden edinmesi ile elde edilmektedir. Bireyin algı süzgecinin oluşmasında sosyo-kültürel durumu kadar mekanı ne şekilde kullandığı ve mekanın fiziksel özelliklerinin etkisi bulunmaktadır. Algı, mekansal özellikler ve aktivite kavramları arasında kurulan bu ilişki aidiyet hissini oluşturmaktadır.

3.2.3. Farklı kullanımları içerme

Jacobs'a göre bir sokakta ne kadar çok insan varsa, o alan o kadar canlıdır. Canlı bir kent yaratılması, çeşitli profillerde kentlinin ihtiyaçlarının karşılanarak alanın yoğun kullanımı ile mümkün olabilmektedir (Jacobs, 2015). Mekan ne kadar çok farklı kullanım içerirse,

ihtiyaçlar o denli karşılanabilmektedir. Böylece bireylerin mekanda vakit geçirilmesi için bir amaç yaratılarak; kullanıcılar mekanı kullanmaya teşvik edilmektedir (Worpole ve Knox 2007). Gehl'e (1987) göre, mekanda farklı kullanımlar oluşması ile alanda insan aktivitesi görülmektedir; cadde üzerinde yeterince kullanım olmaması durumunda ise, insanların alanı sadece bir geçiş güzergahı olarak kullanarak evlerine gittiği görülmektedir (Gehl, 1987: 13, 10). Özel bir kullanım ya da bir faaliyetin bir cadde üzerinde bulunması, o caddenin kullanıcılar tarafından önem kazanmasına neden olabilir (Lynch, 1959: 56). Bu kullanımlardan olan ticaret ve eğlence mekanları farklı profillerdeki kullanıcıları kendine çeken 'sosyal tutkal' olarak çalışmaktadır (Holland, Clark, Katz, ve Peace, 2007). Bu mekanlarda insanlar birbirleriyle tanışır, birbirlerinden öğrenimlerde bulunur ve mekana dair anılar biriktirir. Mekansal anılar ise, mekanın kimliğini ve algısını oluşturmaktadır (Holland ve diğerleri, 2007). Böylece mekan içindeki farklı aktivitelerin kullanıcılar için farklı anlamlar oluşturacağı söylenebilir.

Rapoport (1977) yaşam tarzını, mekanı ve aktivite zamanını incelemeyi şehrin sosyo-kültürel özelliklerini anlamak için en yararlı yöntem olarak ileri sürmüştür (Rapoport, 1977: 266). Kentsel mekanların kullanım örüntüsü, kullanımların farklı zamanlarda (gece-gündüz, yaz-kış gibi) kullanımıyla oluşmaktadır. Mekanın sürekli yaşayan bir yer olması için, bu zaman çizelgesinde farklı kullanımların kendine yer edinmesi gerekmektedir (Aksoy, 2005). Bu şekilde kullanıcıların gece ve gündüz saatlerinde mekanı sürekli bir şekilde kullanması sağlanmaktadır.

Jane Jacobs da kent sokaklarının gün içinde farklı zamanlarda kullanılması ile çeşitlenen faaliyetlerin varlığını devam ettireceğini ve kullanıcı gruplarının kente aktif katılımının sağlanacağını düşünmektedir. Bu düşüncesini şöyle ifade etmektedir:

Başarılı şehir sokaklarını insanlar farklı zamanlarda kullanır. ... Sokak kullanımlarının bu yayılımı, farklı tüketici ihtiyaçlarını ya da beğenilerini de günün saatlerine yayabilirse, kentlere özgü ve özelleşmiş her türden tesis ve dükkan varlığını sürdürebilecektir; üstelik ilerledikçe hızlanıp sağlamlaşan bir süreçtir bu. Kullanıcı havuzları ne kadar girift bir şekilde birbirine karışır ve verimli olursa, nüfusun her kesiminden müşteriye ihtiyaç duyan o kadar çok tesis ve dükkan açılacak, böylece muhite daha çok insan gelecektir (Jacobs, 2015: 174, 184).

Jacobs'a göre şehirleri anlamak için ayrı ayrı kullanımları değil kullanım birleşimlerini incelemek gerekmektedir (Jacobs, 2015: 166). Karışık kullanımlar kentin gece-gündüz

kullanılmasına kullanıcıları teşvik etmektedir. Jacobs, karışık kullanımları mekandaki hakimiyetine göre birincil ve ikincil kullanımlar olarak ayırmaktadır. Kent parçasında yoğun olarak kullanılan ve kullanıcılar için söz konusu mekan anıldığında akla ilk gelen birincil işlevler olarak tanımlanmaktadır. Birincil kullanımlar çeşitlilik yaratması bakımından yeterli değildir, insanları farklı amaçlar için günün farklı saatlerinde dışarı çıkartacak ikincil kullanımlarla mekanın kullanılması desteklenmesi gerekmektedir. Söz edilen, "... ikincil çeşitlilik, birincil kullanımların varlığına karşılık olarak, birincil kullanımların çektiği insanlara hizmet etmek için ortaya çıkan teşebbüslere verilen addır" (Jacobs, 2015: 184).

Jacobs, ikincil kullanımlar yeterince gelişirse zamanla birincil kullanımların yerini alabildiğini, hatta ikincil çeşitliliklerin kent içinde kendine uygun konumu bulabilirse, şehrin karmaşılaşmasını arttırarak kentli için yeni fırsatlar oluşturabileceğini işaret etmiştir (Jacobs, 2015: 188). İkincil çeşitliliğinin baskın hale gelerek birincil çeşitlilikle yarışır durumda olması ile karışık birincil kullanımlar elde edilebilir. Böylece günün belli bir saatinde mekanı kullanan kullanıcı sayısının, diğer saatlerdeki kullanıcı sayısı ile orantılı olması sağlanmaktadır (Jacobs, 2015: 174- 200).

Gehl (1987) ise kentsel mekandaki aktiviteleri; zorunlu aktiviteler, isteğe bağlı aktiviteler ve sosyal aktiviteler olmak üzere üçe ayırır. Zorunlu aktiviteler, işe veya okula gitmek, alışveriş yapmak, otobüs beklemek gibi günlük görevlerdir. Bu aktivitelerin çoğunluğu yürümek eylemini içermektedir. Bu türden aktiviteler yıl boyunca ve her koşulda devam etmektedir. Kullanıcının seçim hakkı yoktur. İsteğe bağlı aktiviteler ise; yapılması niyetlenen, yapılması için zaman ve mekan olan aktivitelerdir. Bu grup aktiviteler yürürken temiz havayı içine çekmek, oturmak ya da güneşlenmek gibi dış koşullara bağlı olan eylemlerdir. Kullanıcı bu davranışları dış etkenler uygun olduğu müddetçe yapabilir. Sosyal aktiviteler ise, mekan içinde diğer kullanıcıların varlığına dayanan aktivitelerdir (Gehl, 1987: 11- 14).

Gehl'in (1987) söz ettiği mekansal aktivitelerin devamlı olabilmesi için kullanıcıların fiziksel ihtiyaçlarının karşılanarak mekanda daha fazla vakit geçirmesinin sağlanması gerekmektedir. Hajmirsadegh, Shamsuddin ve Foroughi'ye (2012) göre, kentsel mekanlarda sürekliliğin devamı için bazı öğeler de tasarıma eklenmektedir. Bu öğelerden biri olan aydınlatma, insanlara güven hissi yaratarak, gece kullanımının artmasını

sağlamaktadır. Aydınlatma elemanlarının yanı sıra alana kent mobilyaları gibi donatılar eklenebilmektedir. Kentsel mekanda kullanılan mobilyalar daha iyi işleyen mekanlar yaratmaktadır (Whyte, 2004: 100). Bu kent mobilyalarından olan oturma elemanları, birincil ve ikincil oturma birimleri olarak ayrılmaktadır. Birincil oturma birimleri sandalyeler ve banklar olarak, ikincil oturma birimleri ise, merdiven basamakları ve kısa duvarlardır. Hajmirsadegh ve diğerlerine (2012) göre, alanın bu öğelerle donanma oranı mekanın kalitesini belirlemektedir. Yürüme alanlarına belirli aralıklarda yerleştirilen oturma alanları kullanıcıların dinleme ihtiyacını gidererek; bireylerin birbirleriyle iletişim kurmalarına ve manzarayı izlemelerine olanak vermektedir. İnsanların bu mekanları kullandıkları zamanları arttırmak için dinlenme alanlarını kullanıcıları güneşin keskin ışıklarından, rüzgardan, yağmurdan koruyacak elemanlar içermesi ve peyzaj elemanları ile desteklenmesi gerekmektedir. Bu elemanlar aynı zamanda keskin ve yumuşak hatlarla mekanın sınırlarını belirleyerek mekana güvenilirlik ve insan ölçeğine yakınlık hissini katmaktadır (Hajmirsadegh ve diğerleri, 2012).

3.2.4. Estetik

Felsefe tarihi boyunca farklı estetik tanımlamalarına rastlamak mümkündür (Scruton, 1979). Estetik ilk defa bir bilim olarak eski Yunan Uygarlığı'nda ele alınmıştır. Yunan düşünürlerinden Pythagoras her şeyde evrensel bir uyum olduğunu savunmaktadır. Güzelliğin ise ancak uyum ile var olabileceğini söyler. Platon'a göre ise güzellik zihnin duyularla akıl yürütmeyi aşmasıdır. Ona göre düzen aracılığı ile algılara ulaşılır. Aristoteles'e göre güzellik; düzen, bakışım ve sınırlılıktır. Güzel hem doğa hem de toplumdur. Augustinus'a göre uyum tanrının birliğindedir ve tüm varlıklar ancak tanrının izinden gider. Sanat eserlerinde ise; ölçü ve oran uyum birliğini sağlar. Estetiği ilk defa bilim olarak dile getiren Baumgarten ise; çağının ülküsü ve ilkelerini tanımlamıştır (Yurtsever, 1988: 6-11). Baumgarten, mantıktaki gibi, estetikte de yasalar düzeni olması gerektiğini savunmuştur. Estetiği bir bilim olarak nitelendirip "mantığın kız kardeşi" diye adlandırmıştır (Timuçin, 1998: 32).

Modern estetik Kant ile ele alınmıştır. Ona göre güzel; nitelik bakımından çıkarsız, nicelik bakımından da herkesin hoşuna giden şeydir. Güzel; hayal gücü ve düşünme gücü arasındaki uyumdan gelmektedir (Yurtsever, 1988: 11). Kant bir şeklin güzel olup olmadığının bireysel olarak değişeceğini, nesnel olmadığını vurgulamıştır. Kant'ın felsefi

görüşü ile uyuşan bazı sanat tarihi yorumları mevcuttur. “Utilitas, venustas ve firmitas” (işlevsellik, güvenlik ve mukavemet) kavramlarını içeren yapı sanatının açıklamasında bahsedilen nicel değerlendirme mevcuttur (Tapan, 2004: 15). Çağdaş estetiğin kurucularından Gotthold Ephraim Lessing “uzam” ve “zaman” kavramlarını estetiğe kazandırmıştır. Bununla birlikte “çirkin”i bir estetik kategori olarak belirlemiştir (Timuçin, 1998: 33-34). Hegel’e göre ise, estetik hem sanatta hem doğadadır. Bu durum güzelin tanım ve analizinin yapılmasını zorlaştırmaktadır. Buna karşılık sanatta keyifliğin olmaması gerektiğini savunmaktadır. Ruskin, güzeli; ideal duygulardan esinlenen bir nitelik olarak tanımlar. Duygu ve düşünceden ziyade “teorik fakülte” adını verdiği özel bir duyu ile algılandığını ileri sürer. Çağdaş estetik biliminin isimlerinden olan Croce ise estetiğin; toplumun kültür ve psikolojik yapısı ile gelişen bir ifade bilimi olduğunu ileri sürmektedir (Yurtsever, 1988: 6-11). Bu görüşlerle estetik yorumların; nesnellığe önem verilen ve duyuların egemenliğinde karar verilen olmak üzere iki şekilde ele alındığını görmek mümkündür (Tapan, 2004: 15).

Estetik; bakış biçimi, öngörü, beğeni düzenidir. Beğeniye somutlaştıran kurallar dizgesidir. Güzelin temel anlamına ise estetik bilimi ile ulaşılır (Timuçin, 1998: 16-17). “Estetikte her sorun güzelle ilgilidir. Bu yüzden estetik güzel bilimi ya da güzelin bilgisi diye tanımlanır” (Timuçin, 1998: 39).

Grösse’ye göre estetiğin amacı sanatsal yapının betimlenmesidir. Böylece sanat biçimlerinin arasında neden-sonuç ilişkisi kurulabilecektir. Fakat estetik bilimi pozitif bir bilim olmadığından,, bilimsel olarak izahı mümkün değildir (Grösse, 1900; Sena, 1972: 69). Estetik bilimi yoruma açıktır. Dufrenne’nin dediği gibi “Estetik nesne karşısında, her izleyici kendine göre yorumcudur...” (Timuçin, 1998: 19). Estetikte amaç güzeli yaratmaktır (Timuçin, 1998: 5). Sokrates’e göre güzel yararlı olandır. Aristippos ile yaptığı konuşmada bu görüşünü “... bir şeye elverişli olan her şey iyi ve güzeldir, bir şeye elverişli olmayan her şey de kötü ve çirkindir.” sözleri ile dile getirmiştir (Tunalı, 1989: 139-140). Güzel sıkça iyi ile anılırken; geniş bir çerçevede işlevselliğe yani yarara bağlanır (Timuçin, 1998: 20).

“İşlevsellik sanata bir doğallık gibi yerleşmiştir, sanat işleve tam bir doğallıkla yönelmiştir... İşlevi çeksek güzel dağılıverecek, güzeli alsak işlevsel tükenip gidecektir.” (Timuçin, 1998: 20).

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle insanın evrene bakışı, dünya görüşü ve estetik değeri değişmiştir. Teknolojinin hayatımıza girmesiyle insan teknik çevreyi güzelleştirmek, yararlı ve güzel değerlerini birleştirmeye çalışmıştır (Tunalı, 1989: 141). Bunun en popüler uygulama alanı olan Bauhaus okulunun hedefini okulu yürütücülüğünü yapan Walter Gropius şöyle tanımlamaktadır; ‘‘Biz her şeyin tek bir biçimde olacağı geleceğin yeni yapısını birlikte yaratıyoruz- Mimarlık, heykel, ve resim; bu tek biçim, milyonlarca el işçisinin (zanaatçının) elleri ile göğe yükselecek; yeni, gelecek olan bir inancın simgesi olacak’’. Bu hareket ile birlikte zanaat ve güzel sanatlar; teknik ve sanat; yararlı ve güzel bütünleşmiştir (Tunalı, 1989: 141).

Estetiği; kentsel alanlarda da görmek mümkündür. Kent estetiği; formal ve sembolik estetik olarak iki şekilde ele alınabilir. Sembolik estetik; bireylerin formlara verdiği duygusal tepkiler üzerinden tanımlanırken, formal estetik; biçim, oran, ritm, ölçek, renk, düzen, hiyerarşi, mekansal ilişkiler gibi bir araya gelme kriterleri üzerinden tanımlanmaktadır (Nasar, 1994).

Norberg-Schulz’e göre bir yapı ilk kez görüldüğünde tek başına algılanmaktadır; fakat diğer yapılarla kurduğu ilişki fark edildiğinde, birimler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Nasar, 1994). Kentler belirli dönemlerde insan eliyle planlanmış parçaların bir araya gelmesi ile oluşmaktadır (Bilsel, 2010). Kentsel mekanlarda estetik, farklı dönemlerde bir araya gelen birimlerin estetik kriterler bakımından uyumu olarak tanımlanabilir.

Gehl (1987) isteğe bağlı aktivitelerin dış koşullar ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu dış koşullardan biri kentsel çevrenin kişinin görsel doyumunu sağlayacak, kullanıcının mekanda bulunma arzusunu artıracak niteliklerle dolu olması olarak düşünülebilir. Günümüzde estetik kriterlerin insan yaşamının biçimlenmesi ve insanların mutluluğu üzerindeki etkisine neredeyse kesin gözüyle bakılmaktadır (Tapan, 2004: 18). Bu doğrultuda yapıları çevreye eklenen yeni binaların ve mevcut binalardaki değişikliklerin sokak manzarasının kalitesini etkilediği (Nasar, 1994) göz önüne alınarak tasarım yapılması gereklidir.

Kamusal sanat

Kentsel mekanda estetiğin sağlanması için kamusal sanat elemanlarının kullanıldığı görülmektedir. Kamusal sanat; izleyici halkın her kesiminden olan, her kesime hitap eden, her birey tarafından erişilebilirliği mümkün olan kamusal alanda sergilenen sanat türüdür. Heykel, mozaik, çeşme ve su elemanları, kil, ahşap, metal vb. materyallerden oluşan sanat ürünleri, kolaj ve fotoğraf gibi kitle erişim araçları, dekoratif süslemeler, duvar resmi, çizimler, grafiti ve anıtlar gibi eserler kamusal alanda sanat öğelerini oluşturur (Korkut,2007).

Açık alanda bulunan sanat öğeleri herkesin incelemesine, tartışmasına açıktır ve günlük yaşamın bir parçasıdır (Roberts,1998; Akkar Ercan, 2013). Sanat eserleri kentsel mekana özgünlük katarak alanda bir aidiyet hissi katar, kullanıcılara bekleme buluşma dinlenme için odak noktaları oluşturur.

Sanat iç mekandan dış mekana doğru yayıldıkça çevre ve mimari yeni ilişkiler kurmaktadır. Sanat eserleri bulunduğu çevreye anlam kattığından; eser bulunduğu yerden alınırsa, mekan anlam ve niteliğini kaybedecektir. Bununla birlikte sanatçı eser vasıtasıyla kent ile bağ kurar. Böylece fikirlerini topluma aktarır (Ögel, 1977: 6-129).

Tasarım ilkeleri

Mimarlıkta ve günlük eleştirilerde çokça kullanılan birlik, oran, ölçü ve benzeri kavramlar mimarlığı daha iyi anlamak için yardımcı olmaktadır (Kuban, 2014: 60). Bu kavramlar;

Birlik

Kendi içinde homojen kalma, tek bir his ya da düşüncenin doğrultusunda meydana gelme gibi bir süreci anlatmaktadır (Kuban, 2014: 61). Çeşitli elemanların bir arada dengeli bir biçimde bulunmasıdır (Kırcı, 2017: 61). Mimarlıkta bir yapı karşısında hissedilen duygu ve düşünceye hiçbir şüphe gelmeden olmuş, uyumlu, kendine bir şey eklenmesi ya da çıkarılması gerekmeyen niteliklerde olması, yapının birlik ve bütünlüğe sahip olması şeklinde yorumlanır (Kuban, 2014: 61). Uyum egemenlik ve değişkenlik veya zıtlık yolu ile sağlanabilir (Kırcı, 2017: 61).

Ölçü ve oran

Ölçü soyut olarak iki büyüklük arasındaki sayısal ilişki veya bütünle onu meydana getiren elemanlar arasındaki ilişki anlamına gelmektedir (Kırcı, 2017: 49). Genellikle insanın kendi ölçüleri ile birlikte değerlendirilmektedir. Yapıların içinde bulunan insanlarla orantılı olmak gerekir. Bu orantı kurulmazsa psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklar meydana gelir. Ölçü kavramı insanlarla yapı arasında olduğu gibi yapılı ile çevre arasında da bulunmaktadır. Bu durum yapının fiziksel çevre içinde etkisini oluşturur (Kuban, 2014: 61, 62).

Ölçü bina ögesi veya mekan boyutunun algılanışına dayanırken; oran ise biçim ya da mekanın gerçek boyutları arasındaki matematiksel ilişkiye dayanmaktadır (Divanoğlu, 1997; Kırcı, 2017: 49).

Birim boyut/Modül

Yapının boyutları için bir oran anahtarının seçilmesi tanık olunan bir uygulamadır. Bu formül evrensel olmamakla birlikte aynı zamanda güzelliği zorunlu olarak bir nitelik olarak görülmemektedir (Kuban, 2014: 64).

Ritm

Tasarım elemanlarının planlanmış, kesintiye uğramamış, düzenli şekilde yeniden oluşumu olarak tanımlanabilir (Kırcı, 2017: 54). Benzer grupların birbirini izlemesi ritm adı verilen yineleme duygusunu uyandırmaktadır (Kuban, 2014: 64-65). Tasarıma kararlı bir devamlılık ve süreklilik duygusu verir (Holtzschue ve Noriega, 1997; Kırcı, 2017: 54). Sakinlik eşitlik, aynılık, sıradanlık gibi duygular yaratmak için kullanılabilir (Kırcı, 2017: 55).

Genellikle iki unsur ritmi oluşturur; Tekrar eden öğelerin sayısı ve tekrar eden öğelerin sürekliliği (Kuban, 2014: 64-65). Bir araya geliş bakımından ise ritmin; tam tekrar, değişen tekrar, aralıklı tekrar gibi düzenlemeleri mevcuttur (Kırcı, 2017: 54,55). Ritmik olgunun diğer öğeler gibi estetik niteliği yoktur. Fakat tanımlanabilir ve sayısal olarak ifade edilebilir olması bir eleştiri aracı olmasını sağlamaktadır (Kuban, 2014: 64-65).

Simetri

Simetri tasarım düzenlemenin en eski yollarından biridir (Kırcı, 2017: 57). Simetri doğadan gelen bir olgudur. Canlı varlıkların fiyonomisi simetriye uymaktadır. Doğada bulunan aksiyal simetri genellikle az sayılı öğeden meydana gelmektedir. İnsanoğlu ise kompozisyonlarında çok sayıda öğe kullanmıştır (Kuban, 2014: 66). Tasarımda simetrinin kullanılması statik, durağan bir ifade katar (Kırcı, 2017: 57).

Denge

Denge; tasarımı oluşturan elemanların bütün içinde, kompozisyon düzenini bozmayacak şekilde yer almasıdır (Çınar, 1999: 77). Denge uyum ve düzen kavramlarını içinde barındırmaktadır. Elemanların biçim, renk gibi görsel özelliklerinin belirlenen eksenin etrafında eşit düzenlenmesi ile denge elde edilir. (Kırcı, 2017: 58).

Fiziksel olarak iki tür denge vardır: Simetrik/şekilsel denge ve asimetrik denge. Simetrik denge; eksenin zıt kutuplarında aynı ya da çok benzer elemanların birbirini dengelemesidir. Asimetrik denge ise; eksenin iki tarafındaki benzer olmayan ya da zıtlaşan elemanların birbirini dengelemesidir (Araz Ustaömeroğlu, 1998: 94, 98).

Egemenlik

Tasarım içinde bir öğenin grubun diğer öğelerine göre üstün algılanması egemenliktir. Egemen öğe düzenlemeye hakim olur, kuvvetli etkide bulunur. Kompozisyonun monotonluğunu kırarak çekiciliğini artırır. Tasarım içindeki egemen öğe işlevsel, biçimsel ya da simgesel farklılıklar ile var olur. Düzenleme içindeki egemen öğe ölçü farklılığı, farklı biçimlenme ya da stratejik konum ile öne çıkabilir (Ustaömeroğlu, 1998: 90-93).

Kompozisyonlarda farklı biçimlerin, farklı boyutlardaki birimlerin veya zıt renklerin kullanımı ile egemen öğe elde edilebilir. Bu kompozisyonlarda öğesel egemenlik; form, ölçü, doku, renk, hareket, ve ışık-gölge egemenlikleri hakim öğeye göre adlandırılır (Çınar, 1999: 73-77).

Renk

Renk, dalga boylarındaki ışık parçalarının birbirinden ayırt edilmesine yarayan özelliktir (Manav, 2011). Renklerin tür ve yoğunluklarına göre; kullanıcılar üzerinde sıcaklık, soğukluk, hafiflik, dinlendirici, sevinç, üzüntü gibi psikolojik etkileri olduğu kanıtlanmıştır (Özdemir, 2005). Sıcak renklerin kullanıcıya neşe kattığı, soğuk renklerin ise bireyi dinlendiği anlaşılmıştır (Kırcı, 2017: 47).

Şekil. 3.8. Renk çemberi (www. Pinterest.com)

Mekan ise; renk farklılıkları ile daha iyi algılanmaktadır (Özdemir, 2005). Renk Kullanımı mekandaki ölçeği ortaya çıkarır. Zıt renklerin kullanıldığı birimlerin arasındaki farklılığı belirginleştirir. Benzer renk düzeni veya tek renkten oluşan bir kompozisyon birlik durumu yaratırken; farklı renklerin birleşimi çeşitlilik durumu yaratabilir. (Aydınlı, 1986: 40). Renklerin belirli bir düzen içinde kurgulanması; kişilerin beklentilerini karşılayarak mekanın olumlu anılmasını sağlayacaktır (Manav, 2011).

Bu kavramlara ek olarak çalışılan başka kavramlar da bulunmaktadır. Fakat bunların tanımlanması ve etkileri kolayca yapılamaz (Kuban, 2014). Kuban (2014) genel olarak bütünlük niteliğinin bu özelliklerin tümünü kapsadığını söylemenin daha sağduyulu bir yaklaşım olacağını vurgulamaktadır.

3.2.5. Erişilebilirlik

Erişilebilirlik; mekanı yaşatan, mekanı kullanıcılarla bütünleştiren, kullanıcıları o mekana gitmeye ikna eden bir faktör olarak görülmektedir.

Lynch (1987) erişilebilirliği;

- İnsanlara, arkadaşlara, potansiyel eşlere,
- Finansal, medikal rekreasyonel, eğitim ve dini aktiviteler gibi anahtar insan aktivitelerine,
- Yiyecek, su, enerji gibi yaşamsal kaynaklara,
- Sembolik anlamları olan mekanlara,
- Bilgiye erişebilmek olarak sınıflandırmıştır (Lynch, 1987: 188-189).

Dempsey ve diğerleri (2011) kent içindeki temel erişilebilirlik kriterlerini;

- Anahtar servislere ve tesislere ulaşım,
- Toplu taşıma rotalarına ulaşım,
- Yürüme alanlarına ulaşım olarak tanımlamaktadır.

İnsanların günlük yaşamlarında kullandıkları doktor, postahane, eczane, market, banka, okul, restoran, kafe, kütüphane, spor tesisi, çocuklar için tesisler, yeşil alanlar ve kentsel açık alanlar gibi farklı kullanımların bir arada bulunması erişilebilirliği arttırmaktadır. Bireyler, mekansal erişilebilirlik sağlandığı sürece, gündelik yaşama herkesle birlikte katılabilmektedir. Böylece yaşamını diğerleriyle eşit şartlarda ve bağımsız olarak sürdürebilmektedir (Tural, 2015). Kentteki kamusal mekanların erişilebilir olması kullanıcıları özel alanlardan kamusal çevreye yönelmeye teşvik etmektedir (Gehl, 1987: 115). Mekanların erişilebilir olması yaşamsal katılım, iletişim ve etkileşim, gündelik yaşamdaki toplumsal, kültürel ve fiziki ilişkilerin sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Tural, 2015). Kullanıcılar, yaşadıkları alanların karışık kullanımlara erişilebilirliği arttıkça, alan daha aktif bir biçimde kullanılacaktır. Böylece kentsel mekanın yaşayan bir alan olması sağlanabilecektir.

3.3. Bölüm Sonucu

Kent, farklı kullanıcı gruplarını içinde barındırmaktadır. Kullanıcı gruplarının birbirlerinden ayrı fiziksel ve sosyo-psikolojik özelliklere sahip olmaları ile ilintili olarak mekanı algılayışlarının ve mekana verdikleri davranışsal tepkinin de farklı olması beklenmektedir. Davranış örüntüleri, mekanın fiziksel özelliklerinden etkilenmektedir. Bu özellikler, mekanın yaşam potansiyelleri başlığı ile Jane Jacobs'un canlılık üzerine yaptığı çalışmalarda söz edilen sosyal etkileşim, aidiyet ve güven, farklı kullanımları içermek; bunlara ek olarak sosyal servislere erişilebilme ve estetik kavramları incelenmiştir. Yaşam potansiyelleri yönünden donanımlı mekanların kullanıcılar tarafından tercih edilen ve yaşayan mekanlar olduğu vurgulanmıştır.

Literatür araştırmasının ardından, sonraki bölümlerde mekansal özellikler ve mekanın kullanımı arasındaki ilişkinin açığa çıkarılması için, araştırma alanı olarak seçilen Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın mekansal ve davranışsal analizleri yapılacaktır. Elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanan kullanıcı anketi ile mekandaki bireylerin mekanı nasıl kullandıkları ve nasıl algıladıkları açığa çıkarılacaktır.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

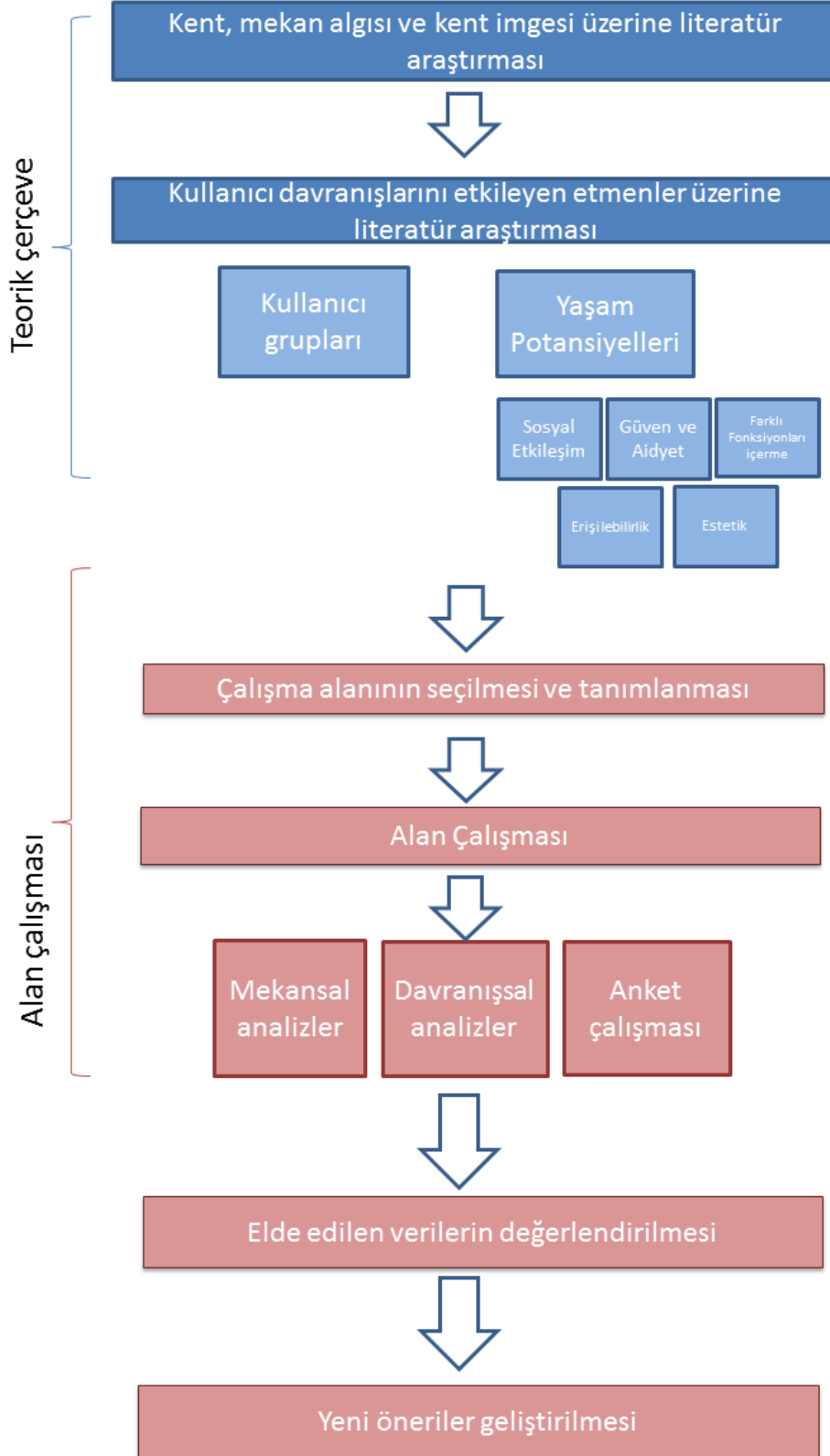
Çalışma alanı olarak seçilen, Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın değerlendirmesine teorik alt yapıyı oluşturmak üzere çalışmada kent ve algı, kentsel mekanda insan davranışları bölümlerine yer verilmiştir. Bu bölümlerde; kentsel mekan tanımı, mekan algısı, kent imgesi, kullanıcı grup ve davranışları ve mekanın yaşam potansiyelleri; ilgili tezler, makaleler, yerli ve yabancı kaynaklı kitaplar, dergiler incelenerek aktarılmıştır.

Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak harita üzerinde gösterilmiş, çalışma alanlarının sınırları ve seçilme nedeni belirtilmiştir. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak ele alınırken;

1. Mekansal analizler başlığı altında; Temmuz-Eylül 2016 tarihleri arasında mevcut durumu gösteren; ulaşım ve erişilebilirlik, biçim, yapıların kullanımı ve kat yükseklikleri, açık alanların kullanımı, kent imgesi analizi, strüktürlerin kullanımına dair analizler yapılmıştır.
2. Davranışsal analizler başlığı altında; Temmuz-Aralık 2016 tarihleri arasında hafta içi 12.00-16.00 arası hafta sonu 14.00-22.00 saatleri aralığında Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta kullanıcılarının alan kullanımlarının gözlem yoluyla incelenmesine yer verilmiştir. Gözlemlerin rotası Ziya Gökalp Bulvarı'ndan Selanik Caddesi'ne, Selanik Caddesi'nden Tuna Caddesi bağlantısını kullanarak İnkılap Sokak'a erişilecek şekilde kurgulanmıştır. Rota başladığı Ziya Gökalp Caddesi'nde son bulmuştur.
3. Çalışma alanının değerlendirilmesinde son yöntem olarak, kullanıcı değerlendirme anketi yapılmıştır. Anket çalışması Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın mekan algısı ve mekan kullanımını içeren 17 adet sorudan oluşmaktadır. Çalışma Nisan 2017'de hafta içi pazartesi, çarşamba; hafta sonu cumartesi günleri 11.00-13.00, 15.00-17.30, 19.00-23.00 saat aralıklarında 40'ar kişilik gruplar halinde her bir sokak için 120 kişi ile yapılmıştır. İki çalışma alanı için toplamda 240 kişi ile görüşülmüştür. Araştırmadan elde edilen veriler istatistiksel verilerin değerlendirilmesinde kullanılan SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) programı ile değerlendirilmiştir.

Mekansal ve davranışsal analizlerde Belge (2012), Farnian (2014), Kürkçüoğlu (2009) ve Firidin'in (2000) çalışmalarında yaptığı analizler referans alınmış, söz konusu analizlere ek olarak farklı zamanlarda yapılan fotoğraf çekimi ile elde edilen görsel veriler kullanılmıştır. İlgili analizler, gözlemler ve kullanıcı değerlendirme anketi yapıldıktan

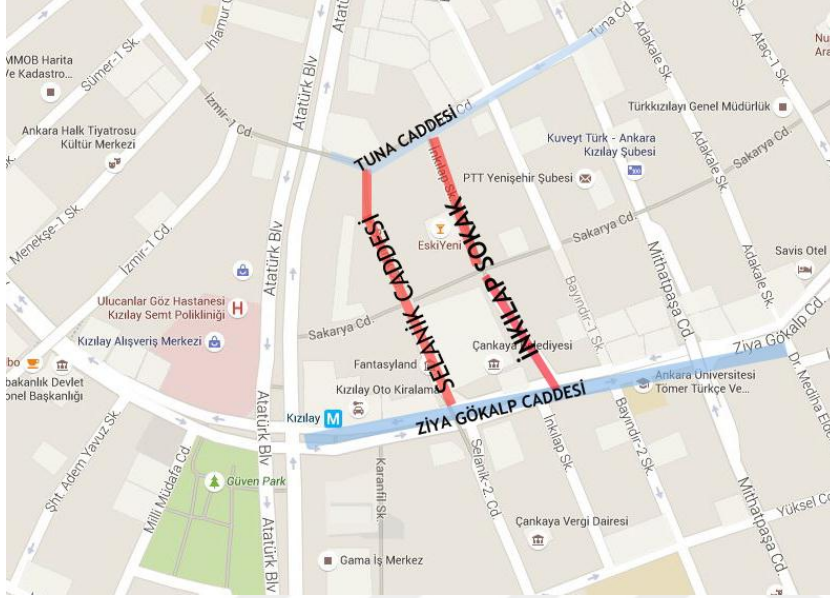
sonra elde edilen bilgiler derlenerek kullanıcı davranışları ve tercihleri açığa çıkarılmıştır. Alanın daha canlı, yaşayan bir mekan olması için yeni öneriler sunulmuştur.

Şekil 4.1. Çalışma yöntemi

5. SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK MEKANSAL ANALİZLERİ

5.1. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak Sınırları ve Bağlantıları

Şekil 5.1. Çalışma alanı sınırları

Kızılay bölgesi; Ankara için bir düğüm noktası özelliğinde, farklı donatı ve hizmet alanları ile kent içinde önemli bir merkez değerindedir. Bu alan, kentin ulaşım ağlarını içinde barındırması sebebiyle haftanın her günü ve uzun saatler boyunca kullanıcılar tarafından yoğunlukla kullanılmaktadır. Çalışma alanı olarak, Kızılay bölgesinde bulunan birbirine paralel konumlanan Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak seçilmiştir. Çalışma kapsamında seçilen iki alanın kullanım şekillerinin benzerlikleri ve farklılıklarının açığa çıkarılması amaçlanmaktadır.

Selanik Caddesi, yayalar tarafından çokça bilinen ve kullanılan bir yaya mekanıdır. Caddenin sınırlarını kuzey yönünde Tuna Caddesi, güney yönünde ise Ziya Gökalp Caddesi oluşturmaktadır. Cadde aynı zamanda batı ve doğu yönlerinde zemin kotunda çeşitli ticari birimlerin dizilimi ile sınırlandırılmaktadır. Cadde fiziksel olarak Sakarya Caddesi ile kesişmektedir. Caddenin güney girişi sonradan eklenen geçici strüktürlü elemanlardan oluşan ticari birimler ile iki yaya yolundan oluşmakta, kuzey yönünde ilerledikçe birimlerin bitimi ile tek ve geniş bir yaya mekanına dönüşmektedir. Cadde boyunca kuzey

yönünde ilerledikçe bu yaya yolu Tuna Caddesi ile sınırlanan üçgensel bir meydana dönüşmektedir.

İnkılap Sokak ise, Kızılay bölgesinde yayalar tarafından sıkça kullanılan mekanlardan bir diğeridir. Sokak, Selanik Caddesi ile benzer olarak; kuzey yönünde Tuna Caddesi, güney yönünde ise Ziya Gökalp Caddesi ile sınırlanmaktadır. Sokak Sakarya Caddesi ile iki parçaya bölünmektedir. Alanlar doğu ve batı yönlerinde zemin kotunda bulunan restoran, kafe ve bar kullanımlarıyla tanımlanmaktadır.

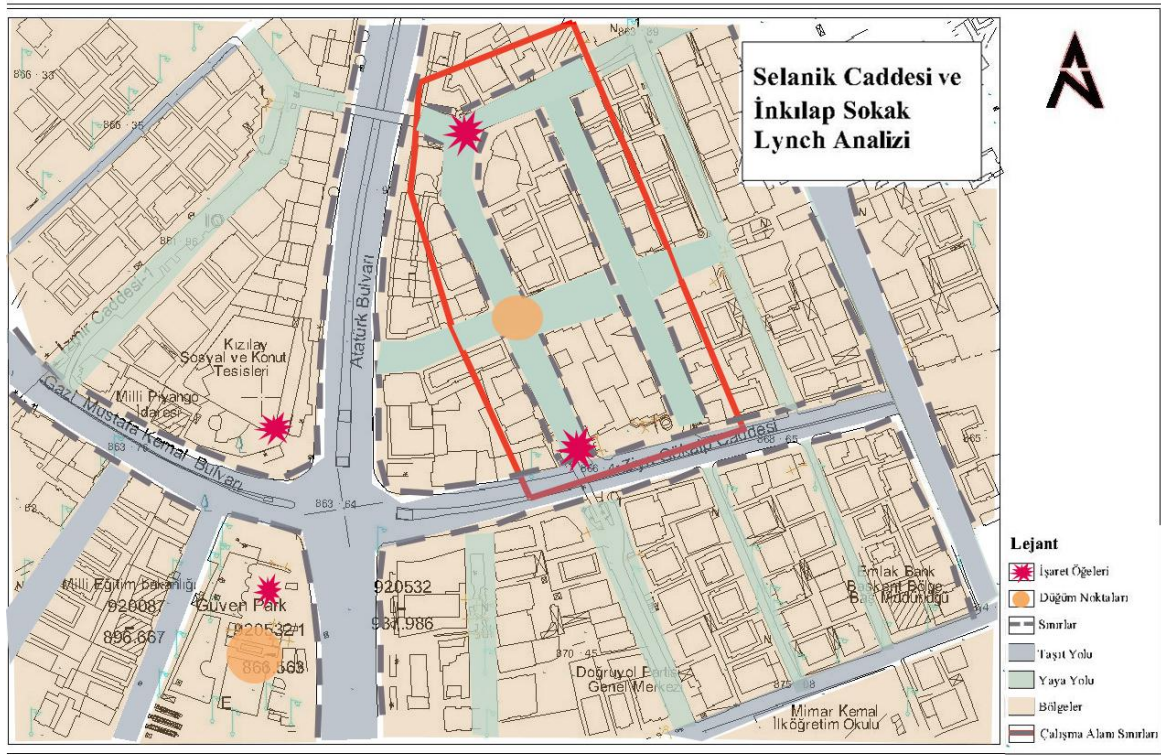
Şekil 5.2. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak bağlantıları

Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak yayalara doğrudan erişim sağlayan arterlerden beslenmektedir. Bu arterler Tuna, Ziya Gökalp ve Sakarya caddeleridir. Alanın yakınında konumlanan Atatürk Bulvarı, İzmir Caddesi ve Selanik-2 Caddesi ile alana dolaylı erişim sağlamaktadır (Bkz. Şekil 5.2).

5.2. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak Analizleri

Bu bölümde yapılan mekansal analizler ile çalışma alanları Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın konumunu, biçimlenmesini ve kent içindeki önemini anlamak; diğer cadde ve sokaklarla bağlantıları, kullanıcıların alana toplu ve bireysel olan ulaşimleri, alandaki yapıların ve açık alanların kullanımlarını açığa çıkartmak istenmiştir. Belgeleme ve gözlem yöntemleri kullanılarak yapılan çalışmalar ile Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın mevcut fiziksel durumu tespit edilmiştir.

5.2.1. Kent imgesi analizi

Şekil 5.3. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kent imgesi analizi

Araştırmacının kendi algısı üzerinden yapılan değerlendirme ile çalışma alanında bulunan Lynch'in tanımladığı kent bileşenlerinden; yollar, sınırlar, bölgeler, düğüm noktaları ve işaret öğeleri şekilde işaretlenmiştir (Bkz. Şekil 5.3).

Yollar; kullanıcıların üzerinde hareket ettiği, hedef noktalarına varabilmek için rotalarını oluşturan elemanlardır. Bu elemanlar ile kentin ulaşım strüktürünü oluşturur. Çalışma alanı

olan Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kendi özünde, ‘yol’ olarak bir kent bileşenidir. Bu alanlarda kullanıcılar hareket ederek kenti gözlemlemekte ve hedef noktalarına varmak için bu alanları güzergah olarak kullanmaktadır. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak yayalaştırılmış alanlar olup, diğer yaya alanları olan sakarya Caddesi ve Tuna Caddesi’nden beslenmektedir.

Sınırlar, iki bölgeyi birbirinden ayıran yanal referanslardır. Çalışma alanı yakınlarında bulunan Atatürk Bulvarı ve Ziya Gökalp Caddesi kent içindeki konumu ile sınır elemanıdır. Bu elemanlar Kızılay Bölgesini kuzey-güney, doğu-batı olmak üzere dört parçaya ayırmaktadır. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak için ise sınır elemanı güney yönünde yayalaştırılmış doğrultuda kesinti oluşturan Ziya Gökalp Caddesidir. Çalışma alanının kuzey, doğu ve batı yönündeki sınırlarını ise çevre yapıların cepheleri oluşturmaktadır. Çalışma alanlarını çevreleyen bu yapılar sürekli ve belirgin bir forma sahip olup yanal referans görevini üstlenmektedir.

Bölgeler; benzer işlev, yapı tipi, doku, alan gibi ortak karakteristiklere sahip birimlerden oluşan en büyük kent bileşenidir. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak’ın bulunduğu Kızılay, ticari kullanımların yoğunlaştığı bir bölge niteliğindedir. Bu alanın ise yoğun taşıt kullanımının bulunduğu Atatürk Bulvarı, GMK Bulvarı ve Ziya Gökalp Caddesi sınırları ile dört parçaya bölündüğü gözlemlenmektedir. Bu parçaların her biri yayalar tarafından yoğunlukla kullanılan ticari bölgelerdir.

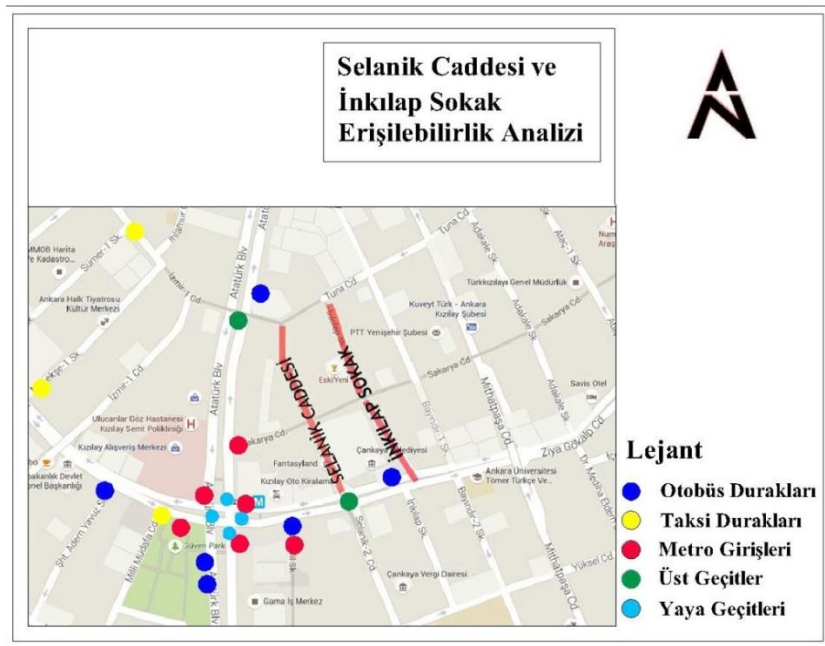
Düğüm noktaları bölgenin çekirdeğini ya da faaliyet merkezini oluşturan stratejik odak noktalarıdır. Bu alanlar kullanıcılar için odak noktası olan büyük meydanlar olabileceği gibi yol kavşakları gibi sınır elemanları da olabilir. Kızılay bölgesi düğüm noktaları açısından incelendiğinde Kızılay Meydanı’nın bir düğüm noktası olduğu görülmektedir. Çalışma alanı içinde ise Selanik Caddesi’nin Sakarya Caddesi ile kesişimi bir yoğunlaşma alanı oluşturduğundan bir düğüm noktası olarak düşünülebilir.

İşaret öğeleri, kent içinde yol bulmak için referans olarak gösterilen, kullanıcılar için sembolik, kolay tanımlanan ve önem atfedilen elemanlardır. Kızılay bölgesinin başlıca işaret elemanları Güvenpark ve Kızılay Avm’dir. Kullanıcılar bu alanları buluşmak ve yol tarif etmek için kullanmaktadır.

5.2.2. Ulaşım ve erişilebilirlik analizi

Şekil 5.4. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak ulaşımı

Şekil 5.5. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak erişilebilirliği

Kızılay bölgesi kullanıcılar tarafından, başka bir yere geçmek için kullanılan dağıtıcı ve toplayıcı bir mekandır. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak yakınlarında otobüs durakları, taksi durakları, metro girişleri bulunmaktadır. Çalışma alanlarının bağlantıları ve toplu

taşıma duraklarına yakınlığı kullanıcıların, alana erişimini sağlamaktadır. Bu noktalara ek olarak Selanik Caddesi'ne İzmir Caddesi'nden ve Selanik-2 Caddesi'nden bağlanan üst geçitler yayalara potansiyel trafik tehlikelerinden korunarak caddeye erişme imkanı sağlamaktadır (Bkz. Şekil 5.5).

5.2.3. Biçim analizi

Şekil 5.6. Selanik Caddesi ve İnkılap dolu-boş analizi

Kentsel mekan boşluğun etrafını çevreleyen doluluklar tarafından tanımlanır. Analizlerde gösterilen doluluklar Selanik Caddesi'ni ve İnkılap Sokak'ı oluşturmaktadır (Bkz. Şekil 5.6). Selanik Caddesi'ni oluşturan elemanlar incelendiğinde, Selanik Caddesi güney girişinin caddenin ortasında konumlanan ticari birimler ile bölünerek iki sokak olarak tanımlandığı görülmektedir.

Resim 5.1 Selanik Caddesi'nin ticari birimlerle ikiye bölünmesi-1

Kuzey yönünde ilerlenip Sakarya Caddesi kesişimine gelindiğinde, iki sokağın birleşip tek bir mekan haline geldiği; kuzey yönünde ilerlemeye devam edildiğinde, caddenin Tuna Caddesi ile kesişiminde bir meydana dönüştüğü görülmektedir. Meydanın bitiminde cadde tekrardan ticari birimlerle ayrılmaktadır (Bkz. Şekil 5.6 ve 5.7). Bu bölünmeyi sağlayan birimlerin bitimiyle alan geniş bir yaya mekanına dönüşmektedir. Selanik Caddesi'ndeki yapılar üst kotlarda ayrık nizamda şekillenirken; zemin kotunda aralıksız bir yerleşim göstermektedir (Bkz. Resim 5.3).

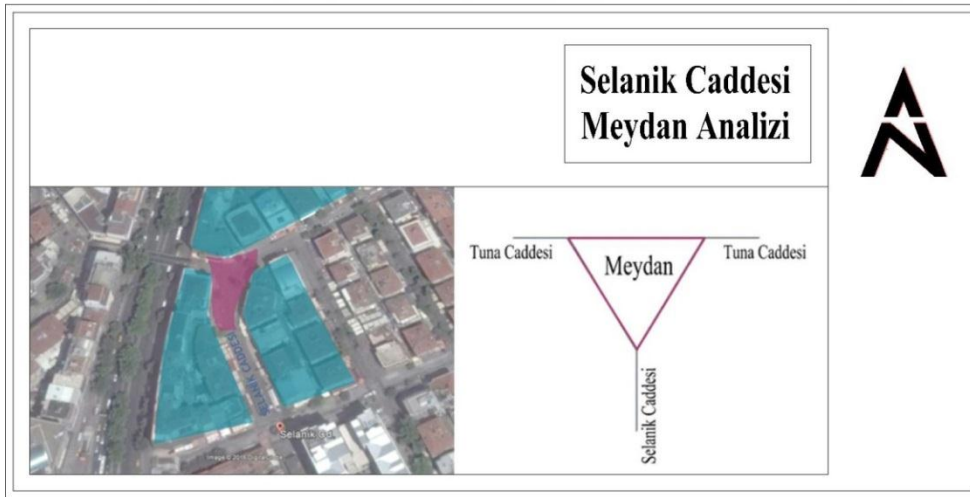
Şekil 5.7. Selanik Caddesi'nde yaya aksı

Resim 5.2 Selanik Caddesi'nin ticari birimlerle ikiye bölünmesi-2

Resim 5.3 Selanik Caddesi'nde mekansal boşlukların değerlendirilmesi

Şekil 5.8. Selanik Caddesi ve Tuna Caddesi kesişimi meydan analizi

Krier (1988) meydanları, meydana bağlanan sokak sayısına, bağlantı nokta ve açılarına göre sınıflandırıp şematik gösterimler sunmuştur. Krier'in (1988) çalışmaları örnek alınarak Selanik Caddesi ve Tuna Caddesi'ni kesişiminde oluşan meydanın şematik çizimi yapıldığında alanın Krier'in belirttiği herhangi bir açı ile birleşen üç kesişimli meydan sınıflandırmasına uygun olduğu söylenebilir (Bkz. Şekil 5.8). Şema meydan ve meydana

bağlanan sokak sayısını ve sokakların meydanla kesişim şeklini göstermektedir. Şemada gösterildiği gibi meydana Tuna Caddesi'nden iki, Selanik Caddesi'nden bir erişim mevcuttur. Bu üç bağlantı sebebiyle meydan üçgensel bir forma sahip olduğu görülmektedir.

İnkılap Sokak doluluk-boşluk açısından incelediğinde ise, idari birimler dışında benzer hacme sahip doluluklar tarafından sokağın tanımlandığı anlaşılmaktadır (Bkz. Şekil 5.6). Bu birimler bazı yerlerde üst kotlarda ayırık nizamlı, zemin kotunda bitişik nizamlı olarak alana yerleşmektedir. Bu durum zemin kotunda bulunan kullanıcının yapıları üst kotlarda da bitişik nizamlı gibi sürekliliği olan doluluklar gibi algılanmasına neden olmaktadır (Bkz. Resim 5.4 ve 5.5). İlgili analize bakıldığında sokağın genişliğinin güney yönünden kuzeye kadar benzer olduğu; sokağın Sakarya Caddesi ile bölünerek iki parçadan oluştuğu görülmektedir. Sokak kuzeyde Tuna Caddesi ile sonlanarak T kesişim oluşturmaktadır (Bkz. Şekil 5.6).

Resim 5.4. İnkılap Sokak'ta birimlerin bir araya gelişi-1

Resim 5.5. İnkılap Sokak'ta birimlerin bir araya gelişi-2

5.2.4. Yapıların kullanım ve kat yükseklikleri analizi

Şekil 5.9. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak zemin kat kullanım analizi

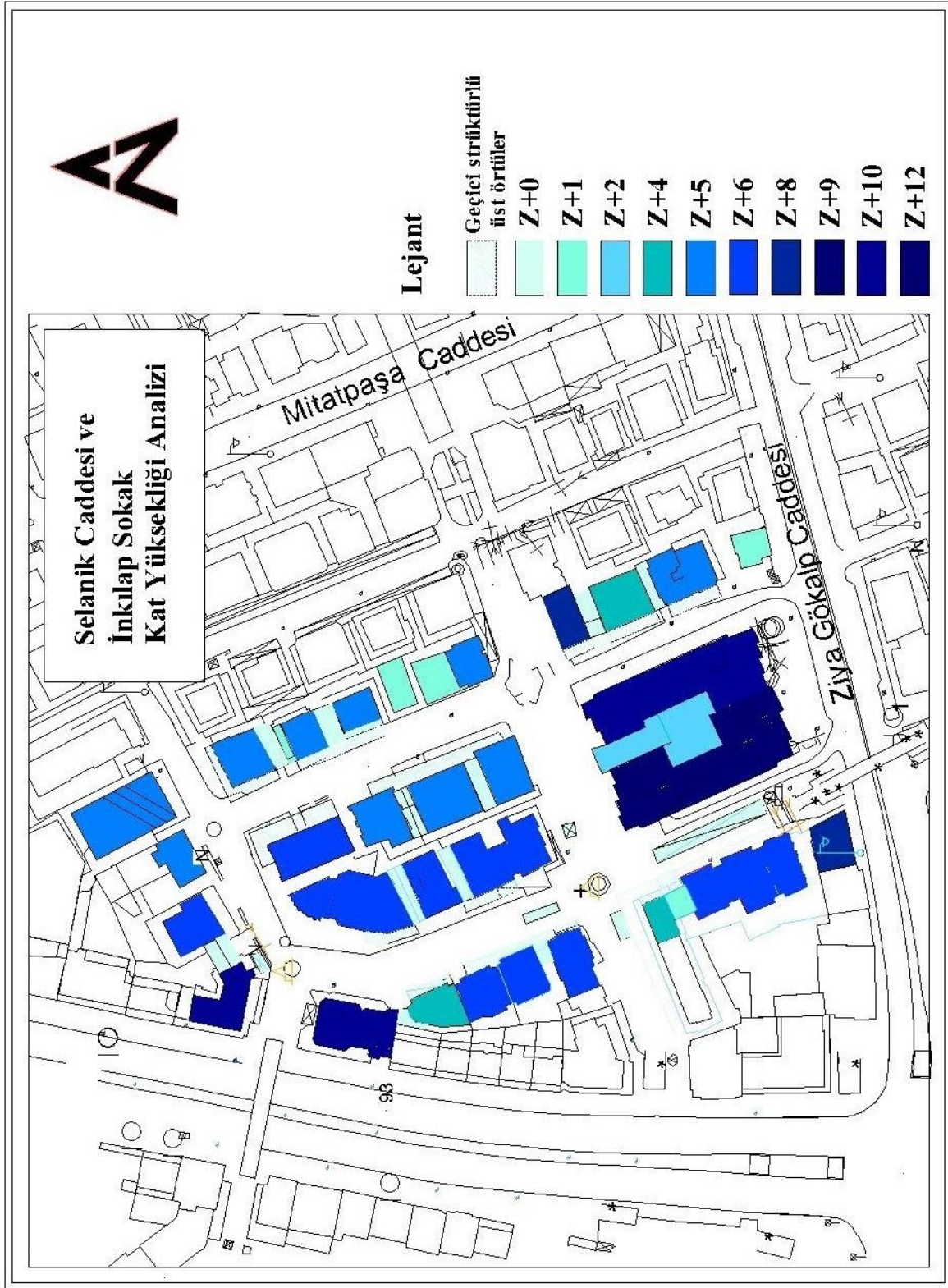
Şekil 5.10. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak birinci kat kotu kullanım analizi

Şekil 5.11. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak ikinci kat kötü kullanım analizi

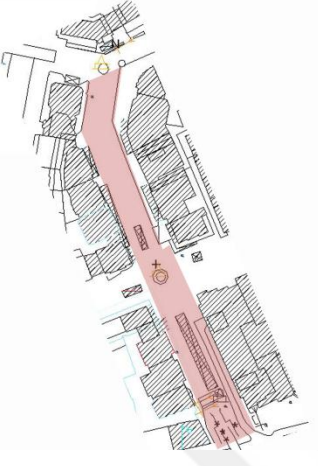
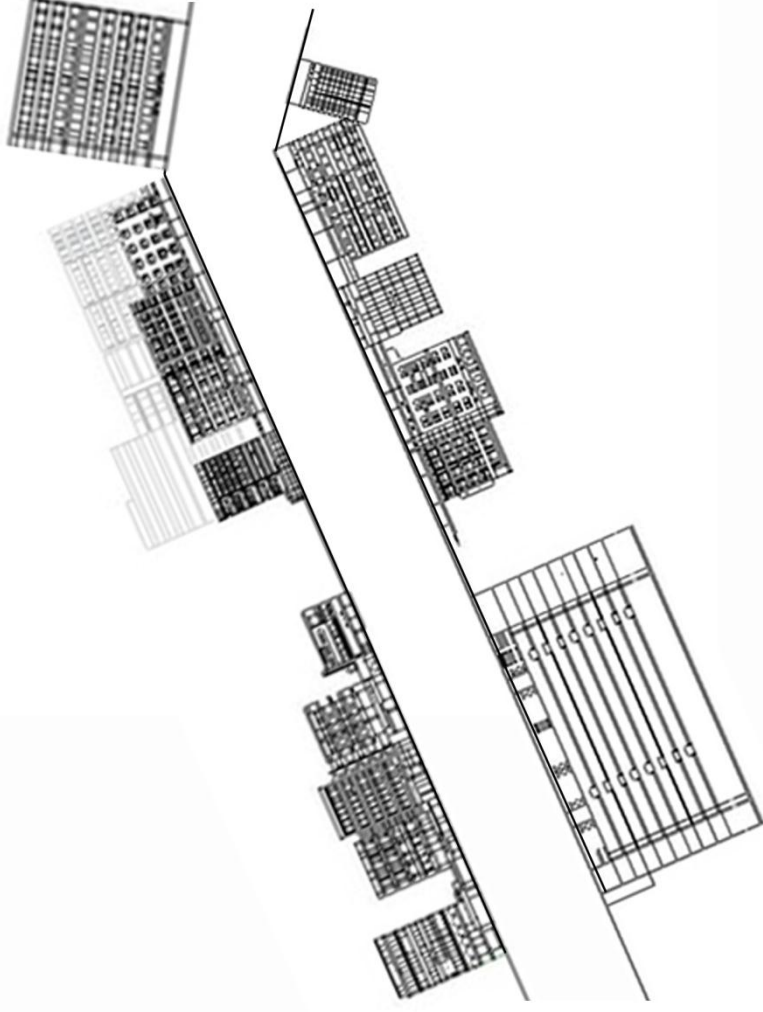

Şekil 5.12. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak üçüncü kat kötü kullanım analizi

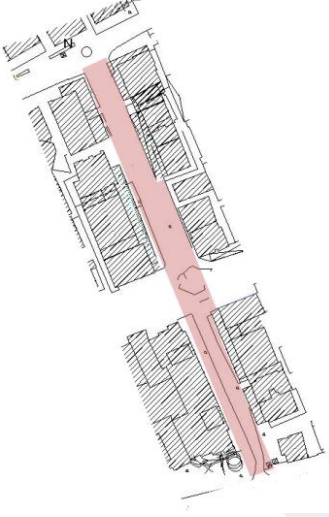
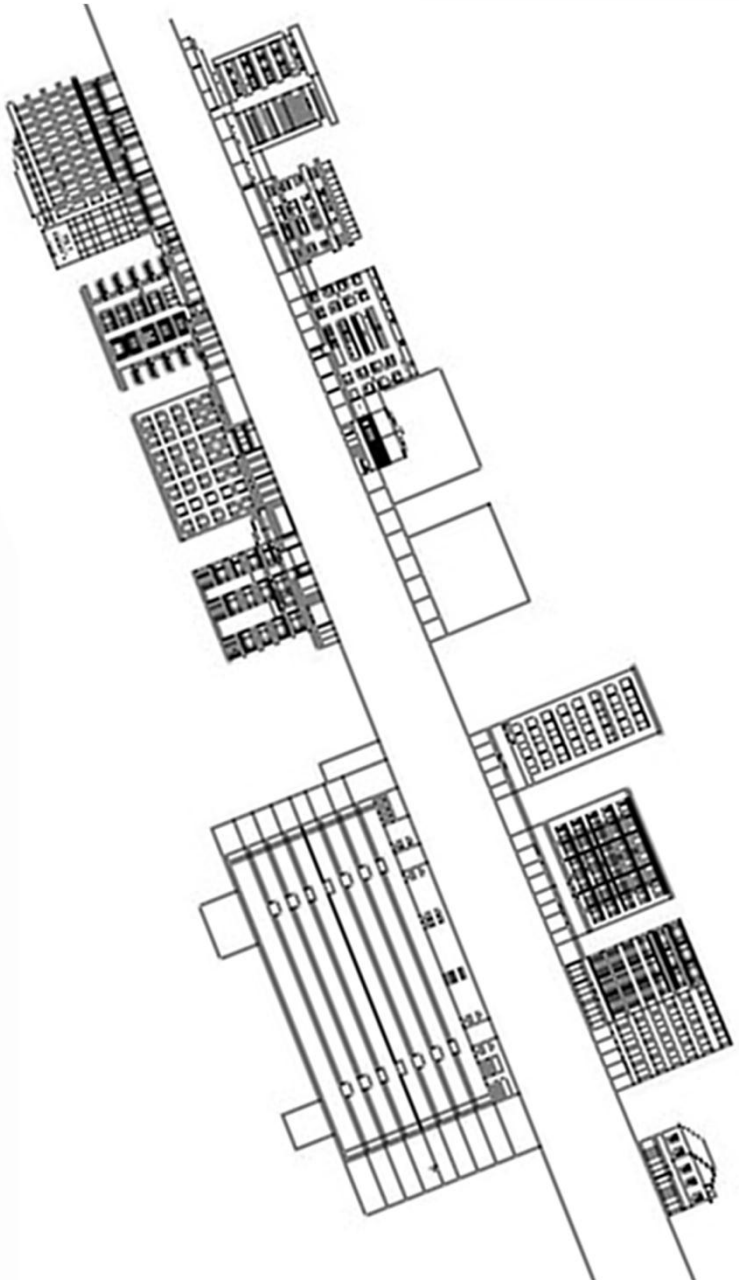

Şekil 5.13. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kat yükseklikleri analizi

Çizelge 5.1. Selanik Caddesi çeperi

Selanik Caddesi Planı	Selanik Caddesi Çeperi
 *Silüet çizimleri Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü "Atölye 6" öğrencileri tarafından 2017 Bahar Yarıyılı Mimari Proje dersi kapsamında Doç. Dr. Nazan Kırıcı yürütücülüğünde hazırlanmıştır.	

Çizelge 5.2. İnkılap Sokak çeperi

İnkılap Sokak Planı	İnkılap Sokak Çeperi
 *Silüet çizimleri Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü "Atölye 6" öğrencileri tarafından 2017 Bahar Yarıyılı Mimari Proje dersi kapsamında Doç. Dr. Nazan Kırıcı yürütücülüğünde hazırlanmıştır.	

Jane Jacobs mekanın farklı aktiviteleri desteklemesi ve aktif kullanım sağlaması kentsel mekanları yaşayan/canlı alanlar yapan özelliklerden biri olarak vurgulamıştır. Bu bağlamda çalışma alanlarının kullanımları araştırılmıştır.

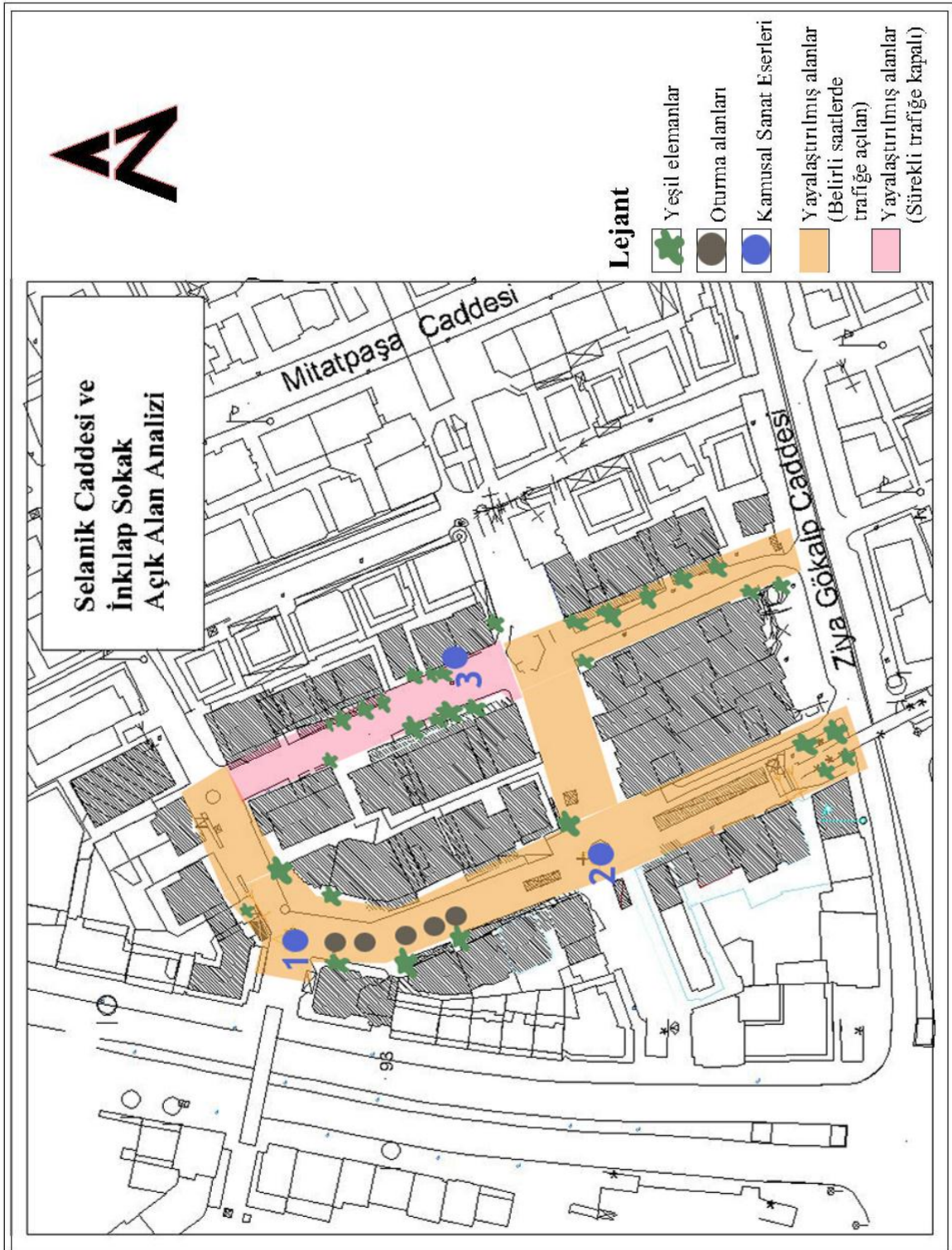
Analizler incelendiğinde, Selanik Caddesi'nin farklı kat yüksekliklerine sahip birimlerle çevrelendiği görülmektedir (Bkz. Şekil 5.13). Selanik Caddesi'nde;

- Bu birimleri zemin kotunda; restoran, baharat, telefon, giyim, oyuncak ve kırtasiye gibi ürün satış birimleri, çocuklara yönelik eğlence merkezi ve idari birim olan Çankaya Belediyesi binası oluşturmaktadır (Bkz. Şekil 5.9).
- Birinci kat kotunda bu birimler; ağırlıklı olarak kuaför, diş hekimi ofisler, tercüme büroları, fotoğrafçı ve dövme yapılan dükkanlar, kafeler gibi hizmet alınan ticari birimlere ve dersane gibi eğitim birimlerine dönüşmektedir (Bkz. Şekil 5.10).
- İkinci ve üçüncü kat kullanımları incelendiğinde, hizmet alınan ticari mekanlara eğlence birimi olarak bar kullanımı ve ticari birimlerin meslek edindirme kursları, KPSS dershaneleri, sürücü ve İngilizce kursu gibi eğitim amaçlı birimleri eklenmektedir (Bkz. Şekil 5.11 ve Şekil 12).

Analizlerden anlaşıldığı üzere, Selanik Caddesi idari, eğitim, ticaret gibi kullanımları içermektedir. Diğer çalışma alanı olan İnkılap Sokak da kat yükseklikleri ve kullanım çeşitliliği açısından incelenmiştir. İnkılap Sokak'ın;

- Zemin kotunda ürün satışı yapılan gastronomik birimlerin, genç kullanıcı kitlesini kendine çeken kafe, bar gibi eğlence mekanlarının ve idari birimlerin bulunduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 5.9).
- Birinci kat kotunda yoğun olarak bulunan eğlence birimlerinin yanı sıra gastronomik, terzi, kuaför, optik gibi ticari birimler ve dersane gibi eğitim birimi bulunmaktadır (Bkz. Şekil 5.10).
- İkinci ve üçüncü kat kotu incelendiğinde ise; eğitim birimlerinin ve kuaför, bilgisayar servisi, tercüme, avukat ve emlak ofisleri gibi hizmet alınan ticari birimlerin alanda yoğun olarak bulunan eğlence birimlerine eklendiği görülmektedir (Bkz. Şekil 5.11 ve Şekil 5.12).

5.2.5. Açık alanların kullanım analizi

Şekil 5.14. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak açık alan analizi

Kent içerisindeki açık alanlar kullanıcıların bir alandan diğer bir alana geçerken kullandıkları, yorulduklarında dinlendikleri, belirli amaçlar için toplandıkları alanlardır. Bu alanlar kamusal sanat eserleri, yeşil elemanlar, oturma alanları gibi kent mobilyalarını içinde barındırmaktadır. Bu elemanlarla desteklenen alanlar, kullanıcılar için konforlu mekanlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak incelenmiştir (Bkz. Şekil 5.14).

Selanik Caddesi içerisinde iki adet kamusal sanat eseri bulunduğu görülmektedir. Bu sanat eserleri 1 ve 2 numara olmak üzere şekil üzerinde işaretlenmiştir (Bkz. Şekil 5.14). 1 numaralı sanat eseri Tuna Caddesi ve Selanik Caddesi'nin kesişiminde görsel öge olarak alanda bulunmaktadır (Bkz. Resim 5.6). İki numara ile gösterilen sanat eseri ise, Sakarya Caddesi ve Selanik Caddesi kesişiminde bulunarak kentsel bir odak, buluşma-toplanma yeri oluşturmaktadır. Bu eser aynı zamanda, kullanıcılar tarafından ikincil oturma alanı olarak da değerlendirilmektedir (Bkz. Resim 5.7). Cadde oturma alanları ve yeşil elemanlar bakımından incelendiğinde caddenin ortasında konumlanan lineer oturma alanları ve caddenin çeperlerinde bulunan yeşil elemanlar olduğu gözlemlenmiştir (Bkz. Resim 5.8).

Resim 5.6. Selanik Caddesi ve Tuna Caddesi kesişiminde bulunan sanat eseri

Bu eser dönemin Ankara Belediye Başkanı Ali Dinçer tarafından yaptırılan heykellerden biridir (Bkz. Resim 5.6). Heykelin sanatkarı Burhan Alkar eserine Ankara Barış Anıtı (1977) ismini vermiştir. Sanatçı dönemin fikir çatışmalarına tepki olarak; eserinde gençlerin birbirleriyle barış içinde yaşaması için dileğini vurgulamıştır (Özcan, 2015).

Resim 5.7. Selanik Caddesi ve Sakarya Caddesi kesişiminde bulunan sanat eseri

Taşankara adı verilen bu eser (Bkz. Resim 5.7) heykeltıraş Jorgen Haugen Sorensen tarafından 1992 yılında yapılmıştır (<http://aev.org.tr>).

Resim 5.8. Selanik Caddesi üzerindeki dinlenme alanları

İnkılap Sokak'ın Sakarya Caddesi ve Tuna Caddesi arasında kalan kısmı trafiğe kapalı, yayalaştırılmış bir alan olarak düzenlenmiştir (Bkz. Şekil 5.14). Alana araçların girmesi beton elemanlar kullanılarak engellenmiştir (Bkz. Resim 5.9 ve 5.10). Alan, dinlenme elemanları açısından incelendiğinde, sokak üzerinde kent mobilyalarının bulunmadığı; bu nedenle kullanıcıların oturma ihtiyaçlarını zemin kotunda bulunan ticari birimlerin yarı kamusal alanlarında giderdiği gözlemlenmiştir. Alan içerisinde bulunan yeşil elemanların sokağın çeperlerinde yarı-kamusal birimlerin oturma alanlarına gölgelik oluşturacak şekilde konumlandığı görülmektedir (Bkz. Resim 5.11). Sokak üzerinde görsel eleman olarak, bir adet kamusal sanat eseri bulunmaktadır (Bkz. Resim 5.12).

Resim 5.9. İnkılap Sokak güney yönünde yayalaştırma amaçlı trafik engeli

Resim 5.10. İnkılap Sokak kuzey yönünde yayalaştırma amaçlı trafik engeli

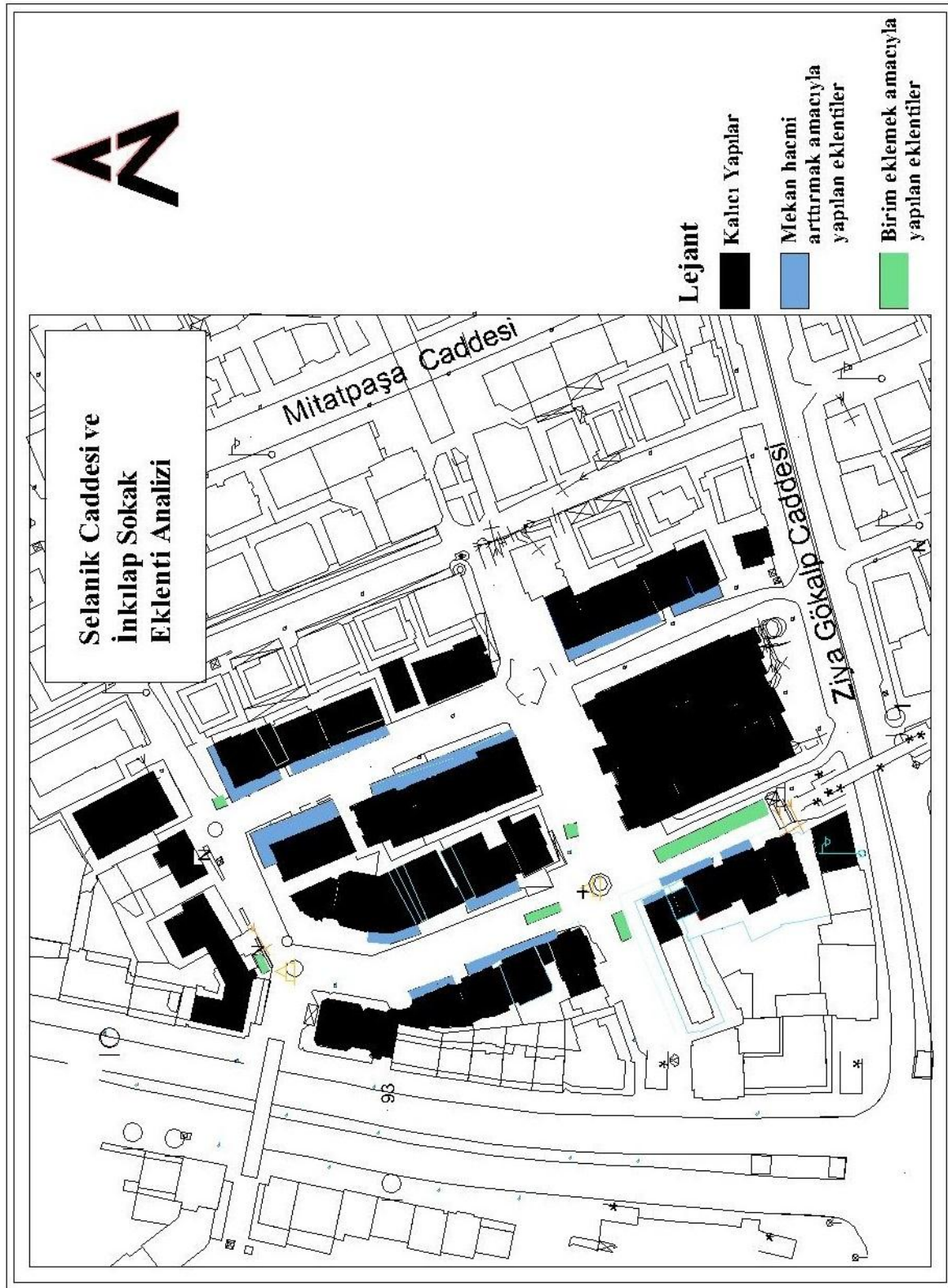

Resim 5.11. İnkılap Sokak yeşil eleman ve oturma alanı ilişkisi

Resim 5.12. İnkılap Sokak'taki sanat eseri

5.2.6. Eklentiler ve kullanımları

Şekil 5.15. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak eklenti analizi

Eklentiler; genişletme büyütme, hacim arttırma, yükseltme gibi amaçlar ile mevcut binaya ya da sokağa yapılan müdahalelerdir. Bu eklentilerden yapı üzerine yapılanlar cam, alüminyum, çelik gibi; açılır-kapanır, sökülür-takılır özelliklerde olabilir. Sokağa yapılan çeşitleri de bunlara benzer olmakla birlikte yarı açık alan ya da yeni kapalı alanlar oluşturabilir.

Kızılay bölgesi geniş bir kullanıcı grubuna hizmet eden bir alandır. Bölge bu çeşitliliğe hizmet sunarken, zaman içinde bazı mekanların dönüştüğü görülmüştür. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta bulunan zemin kotundaki yapılar incelendiğinde, eklentiler kullanılarak mevcut mekanların hacimlerinin arttırıldığı ya da alana yeni birimler eklendiği saptanmıştır (Bkz. Şekil 5.15).

Selanik Caddesi zemin kotunda bulunan geçici strüktürler, birimlere yarı açık alanlar sağlamaktadır. Böylece gastronomik birimlerde kullanıcıların yemek yiyebileceği açık alanlar ile kullanımın sokağa taşıdığı gözlemlenmektedir (Bkz. Resim 5.13). Ürün satışı yapılan birimlerde ise bu eklentilerin mekan hacminin arttırmak amaçlı kullanıldığı görülmektedir (Bkz. Resim 5.14). Bu kullanıma ek olarak caddenin ortasına konumlanan çiçek satışı yapılan ticari birimler, geçici strüktürle yapılan kapalı alan eklentilerine örnek verilebilir.

Resim 5.13. Selanik Caddesi'nde geçici strüktürlerle sokağa taşan kullanımlar

Resim 5.14. Selanik Caddesi'nde geçici strüktürlerle mekan hacminin arttırılması

Resim 5.15. Selanik Caddesi'ndeki geçici strüktürlerin üst kottan görünüşü

İnkılap Sokak'ta mevcut yapıların zemin kotlarında bazı eklemeler yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan gözlemler sonucunda, bu eklentilerin, gastronomik birimlere yarı açık alan oluşturmaya yönelik olduğu görülmüştür (Bkz. Resim 5.16).

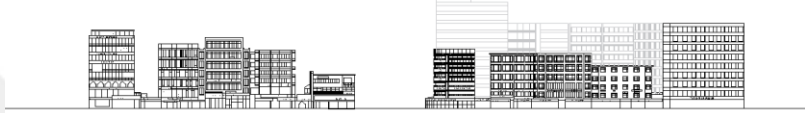

Resim 5.16. İnkılap Sokak geçici strüktür kullanımı

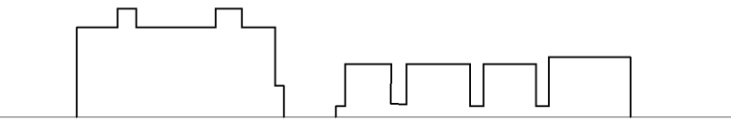
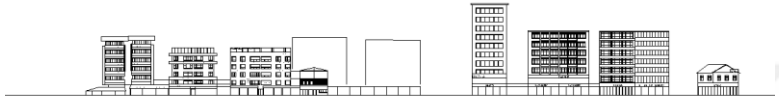
5.2.7. Estetik analizi

Bu bölümde Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak silüetlerinin basitleştirilmiş çizgisel ifadeleri oluşturulmuştur. Böylece görüşlerin estetik kriterlerinden; ritm, denge ve egemenlik kriterleri ile incelenmesi mümkün olmuştur. Bu çalışmaya ek olarak çalışma alanı görseller materyaller doğrultusunda; renk, biçim, boyut ve bütünlük ilkeleri açısından değerlendirilmiştir.

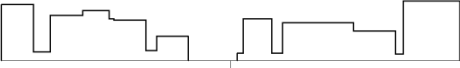
Çizelge 5.3. Selanik Caddesi silüetleri

Selanik Caddesi	Batı Görünüşü	
	Batı Görünüşünün Çizgisel İfadesi	
	Doğu Görünüşü	
	Doğu Görünüşünün Çizgisel İfadesi	
*Silüet çizimleri Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü "Atölye 6" öğrencileri tarafından 2017 Bahar Yarıyılı Mimari Proje dersi kapsamında Doç. Dr. Nazan Kırıcı yürütücülüğünde hazırlanmıştır.		

Çizelge 5.4. İnkılap Sokak silüetleri

İnkılap Sokak	Batı Görünüşü	
	Batı Görünüşünün Çizgisel İfadesi	
	Doğu Görünüşü	
	Doğu Görünüşünün Çizgisel İfadesi	
*Silüet çizimleri Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü "Atölye 6" öğrencileri tarafından 2017 Bahar Yarıyılı Mimari Proje dersi kapsamında Doç. Dr. Nazan Kırıcı yürütücülüğünde hazırlanmıştır.		

Çizelge 5.5. Selanik Caddesi silüetinin denge ve simetri durumu

Selanik Caddesi	Batı Görünüşü	 Denge Noktası
	Doğu Görünüşü	 Denge Noktası

Selanik Caddesi'nin farklı boyutlardaki benzer biçimlenmelerden oluşan birimlerle çevrilidir. Cadde üzerindeki Çankaya Belediyesi binası; büyük boyutlarda bir kütle olarak cadde kompozisyonunda egemen öğedir. Birimlerin bir araya gelişi incelendiğinde belirli bir ritm ile bir araya gelmediği belirlenmiştir.

Denge analizi; caddenin tam ortasında bir noktanın seçilmesi ve bu denge noktasına göre silüetin ölçü-oran-tekrar-ritm-simetri-egemenlik vb. tasarım kriterleri ile değerlendirilmesi ile yapılmıştır. Başka bir deyişle; denge noktasının bir terazi işlevinde olduğu düşünülmüştür. Bu bağlamda Selanik Caddesi'nin batı görünüşü incelendiğinde denge noktasının sağ ve sol tarafı arasında asimetrik bir denge durumu olduğu düşünülebilir. Selanik Caddesi'nin doğu görünüşünde ise; denge noktasının sağ tarafında bulunan büyük kütle, silüet çiziminde egemen öğe olarak göze çarpmaktadır.

Selanik Caddesi'nde bulunan binalar, benzer yapım tekniği ve malzeme ile yapılmış birimlerdir. Binaların çoğunlukla krem, kum beji, gri, terakota tonlarında ve birbirine yakın renklerle yapıldığı görülmüştür (Bkz. Çizelge 5.7). Cadde üzerindeki yapılardan bazılarında cephe kaplaması uygulanmıştır. Bu birimlerden Sakarya Caddesi kesişiminde bulunanı caddeye kırmızı rengi katarak alanda bir zıt renk oluşturmuştur. Bu renk kullanımı; sokağın benzer renklerle kurulu dokusunda dikkat çekici, egemen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır (Bkz. Resim 5.7).

Çizelge 5.6. Selanik Caddesi'nde yapıların rengi

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Selanik Caddesi	Doğu Cephesi									
	Batı Cephesi									
		*Çizelgedeki renkler, bina fotoğraflarının çekildiği zamana, ışık-gölge durumuna, fotoğraf makinesinin görüntü kalitesine göre orijinalinden farklı görünebilir.								

Cadde üst kottan incelendiğinde (Bkz. Resim 5.17); geçici strüktürlerle yapılan eklentilerin alanda fazlalık yarattığı hissedilmektedir. Eklentilerin diğer birimlerle başarılı bir kompozisyon yaratamaması cadde tasarımında "bütünlük" ilkesinin gelişmesine engel olmuştur. Bunun yanı sıra caddedeki ticari birimlerde yoğun tabela kullanımı bulunmaktadır (Bkz. Resim 5.18). Tabelalar asılı oldukları binalar ile şekil-zemin ilişkisi kurmaktadır. Bu bağlamda tabelalar ve binalar arasındaki ilişki incelendiğinde renk, boyut, ölçek, ritm gibi yönlerden uyumlu bir ilişki olmadığı görülmektedir. Ayrıca bu tabelaların birbirileri ile de yazı karakteri, puntosu, ölçüsü gibi yönlerden de uyumlu bulunmamaktadır.

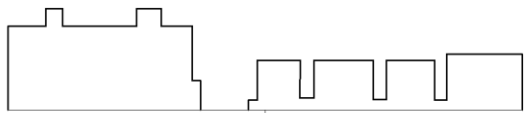

Resim 5.17. Selanik Caddesi'ne yapılan eklentiler

Resim 5.18. Selanik Caddesi'nde tabelalar

Çizelge 5.7. İnkılap Sokak silüetinin denge ve simetri durumu

İnkılap Sokak	Batı Görünüşü	 Denge Noktası
	Doğu Görünüşü	 Denge Noktası

İnkılap Sokak; çoğunlukla yakın boyutlardaki birimlerden oluşmaktadır. Cadde üzerinde bulunan Çankaya Belediyesi binası en ve boy oranları ile cadde silüetinde geniş yer kaplamaktadır. Bu durum belediye binasının alanda egemen öge olarak bulunduğunu göstermektedir.

İnkılap Sokak denge bakımından incelendiğinde; sokakta asimetrik bir denge olduğu anlaşılmaktadır. Sokağın batı görünüşünde denge noktasının sol tarafında bulunan Çankaya Belediyesi binasının kütle boyutlarının, sokağın diğer yönündeki benzer ölçekli yapılardan çok daha büyük olması nedeni ile egemen olarak görülmektedir. Denge noktasının sağ tarafında bulunan birimlerin belirli bir ritm ile bir araya geldiği çizimlerden anlaşılmaktadır. Sokağın doğu cephesi incelendiğinde ise; denge noktasının iki tarafında benzer boyutlarda birimlerin yan yana geldiği görülmektedir. Birimler kat yükseklikler ile belirli bir ritm yarattığı tespit edilmiştir. Bu durum doğu cephesinde de bir denge yaratmaktadır.

İnkılap Sokak'ı oluşturan birimler Selanik Caddesi'nde olduğu gibi benzer malzeme ve yapım tekniği ile inşa edilmiştir (Bkz. Çizelge 5.8). Sokaktaki bir binanın cephesinin yeni bir katman oluşturularak yenilendiği görülmektedir (Bkz. Resim 5.19). Cadde üzerindeki yapılar; genellikle benzer renklerden oluşurken, bina da bu uyumu bozmayacak şekilde düzenlenmiştir (Bkz. Resim 5.19).

Çizelge 5.8. İnkılap Sokak'ta yapıların rengi

		1	2	3	4	5	6
İnkılap Sokak	Doğu Cephesi						
	Batı Cephesi						
		*Çizelgedeki renkler, bina fotoğraflarının çekildiği zamana, ışık-gölge durumuna, fotoğraf makinesinin görüntü kalitesine göre orijinalinden farklı görünebilir.					

Sokakta bulunan ticari birimlerin kullanıcıların dikkatini çekmek için tabela kullandığı görülmüştür. Asılı olduğu binalarla şekil-zemin ilişkisi kuran tabelalar, üst kotlarda benzer oran ve renklerde bir araya gelirken; zemin kotundaki ticari birimlerin tabelaları renk, boyut, yazı karakteri, puntosu bakımından karışık bir görünüm yaratmaktadır (Bkz. Resim 5.20).

Resim 5.19. İnkılap Sokak'taki birimler

Resim 5.20. İnkılap Sokak'ta tabelalar

Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta kamusal sanat eserleri uygulamaları mevcuttur. Bu eserlerin çalışma alanlarına estetik değer kattığı ve odak oluşturduğu, duvar yüzeylerine yapılan grafitilerin de kentlinin sanatsal dışavurumu olduğu düşünülmektedir (Bkz. Resim 5.6, 5.7, 5.12 ve 6.25).

5.3. Analizlerin Sonuçları

Ankara'nın kent merkezinde konumlanan çalışma alanı Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak farklı kullanımları içinde barındırması sebebiyle kent sakinleri tarafından yoğunlukla kullanılmaktadır. Mekansal analizlerde bu alanların aynı bağlantılara ve erişilebilirliğe sahip olmalarına rağmen, farklı kullanımları barındırdıkları görülmüştür.

Çalışma alanlarını tanımlayan doluluklar incelendiğinde;

- Selanik Caddesi'nin alana eklenen ticari birimlerle bölündüğü, Sakarya Caddesi ile kesişim noktasında bulunan sanat eserinin kullanımı ile bu kesişim noktasının bir odak noktasına dönüştüğü gözlemlenmiştir. Caddenin Tuna Caddesi ile keşisiminde; üç kesişimli, üçgensel bir meydana dönüştüğü görülmektedir. Birimlerin bir araya gelişi incelendiğinde üst kotlarda ayırık nizamlı olan yapılar zemin kotunda bir baza üzerine oturması sebebiyle bitişik nizamlı olarak algılanmaktadır. Bu yerleşim şekli zemin kotunda süreklilik etkisi yaratmaktadır.
- İnkılap Sokak ise lineer bir doğrultuda Tuna Caddesi ile T birleşim şekli göstermektedir. Bu birleşim şekilleri ile Selanik Caddesi'nin farklı biçimlenmeleri içeren karma bir alan, İnkılap Sokak'ın da sürekliliği olan bir sokak olarak algılandığı düşünülmektedir.

Alan içinde bulunan kullanımlar kullanıcıları kendine çeken bir sosyal tutkal olarak, çalışarak kullanıcıları mekanda vakit geçirmesi için teşvik etmektedir. Bu kapsamda çalışma alanlarının kullanım analizleri incelendiğinde;

- Selanik Caddesi'nin zemin kotunda yoğunlukla baharat, telefon, giyim, oyuncak ve kırtasiye gibi ürün satışı yapılan birimler ve gastronomik birimleri, üst kotlarda ise kuaför, diş hekimi ofisler, tercüme büroları, fotoğrafçı, meslek edindirme kursları, KPSS dershaneleri, sürücü ve İngilizce kursu gibi eğitim amaçlı birimleri içerdiği görülmektedir. Bu kullanımlar Selanik Caddesi'nin farklı ihtiyaçları olan profillerdeki kullanıcıları kendine çektiğini göstermektedir.
- İnkılap Sokak'ın, zemin kotunda gastronomik birimlerin, genç kullanıcı kitlesini kendine çeken kafe, bar gibi eğlence mekanlarının ve idari birimlerinin bulunduğu, üst kotlarında ise, terzi, kuaför, optik, bilgisayar servisi, tercüme, avukat ve emlak ofisleri gibi hizmet alınan ticari birimlerin ve eğlence birimlerinin bulunduğu görülmüştür. Eğlence birimlerinin İnkılap Sokak'ta yoğunlukla bulunması alana genç kullanıcıları çekerek geç saatlere kadar alanın kullanılmasını sağlamaktadır.

Çalışmada bahsedildiği üzere, kullanıcıların alanda daha fazla vakit geçirmesi eklenen donatılarla mümkündür. Bu donatılar birincil ve ikincil oturma elemanları, kullanıcıları rüzgar, güneş, yağmur vb. kötü iklimsel koşullardan koruyan bitkisel elemanlar, trafikten arındırılmış yürüyüş yolları ve kullanıcıların ilgisini çeken aktivite alanlarıdır. Bu bağlamda alandaki yapı kullanımlarının incelenmesinin yanı sıra Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak açık alan kullanımları tespit edilmiştir.

- Selanik Caddesi yayalaştırılmış, sadece günün belirli saatlerinde araç kullanımına açılmış bir alandır. Bu alanda lineer oturma elemanları konumlanmaktadır. Bu elemanlar kullanıcıları sırt sırta oturmaya yönlendirerek birbirleri ile iletişim kuramamalarına neden olmaktadır. Oturma elemanlarının kullanıcıları kötü iklimsel koşullardan korumadığı ve yeşil elemanlar ile bağımsız yerleştirildiği görülmektedir (Bkz. Resim 5.8). Bu durum kullanıcılar için konforsuz dinlenme alanları oluşturmaktadır. Selanik Caddesi sanatsal faaliyetler açısından incelendiğinde cadde üzerinde iki adet kamusal sanat eseri bulunduğu görülmektedir. Bunlardan biri Tuna Caddesi keşişiminde, diğeri ise ikincil oturma elemanı özelliğinde olup Sakarya Caddesi keşişiminde bulunmaktadır (Bkz. Resim 5.6 ve 5.7).
- İnkılap Sokak'ın açık alan kullanımı incelendiğinde ise, sokağın Sakarya Caddesi ve Tuna Caddesi arasında kalan bölümünün sürekli trafiğe kapalı, Ziya Gökalp Caddesi ve Sakarya Caddesi arasında kalan bölümünün belirli saatlerde trafiğe açılan alan olarak kullanıldığı görülmüştür. İnkılap Sokak'ta kamusal olarak kullanılan oturma elemanları mevcut değildir, bunun yerine kullanıcılar dinlenme ihtiyaçlarını zemin kotunda bulunan restoran, kafe, bar gibi ticari birimlerin yarı-kamusal oturma alanlarında karşılamaktadır (Bkz. Resim 5.11). Alan içindeki yeşil elemanlar bu yarı-kamusal alanlara gölgelik oluşturacak şekilde sokağın çeperlerinde konumlanmaktadır. Sokak üzerinde görsel eleman olarak kullanılan bir adet kamusal sanat eseri bulunmaktadır.

Kentlerin zaman içinde kullanım ve biçim değiştirmesine bağlı olarak yeni ihtiyaca uygun alan eksikliği gündeme gelmektedir. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta mevcut yapılara zaman içinde geçici strüktürlerle ek yapıldığı ya da alana yeni birimler eklendiği görülmüştür.

- Selanik Caddesi'nde bulunan bu eklentilerin mevcut mekanların hacimlerini arttırmak ya da alana yeni birimler eklemek;
- İnkılap Sokak'taki eklentilerin ise mevcut birimlere yarı-açık alanlar eklemek amaçlı yapıldığı görülmüştür.

Bu düzenlemeler ile gastronomik ve ticari birimler ihtiyaçlara göre yeniden şekillenmiştir. Selanik Caddesi'ne üst kottan bakıldığında geçici strüktürler ve ticari birimlerin tabelaları gibi geçici elemanların biçim, oran, ritm, ölçek, renk, düzen gibi estetik kriterleri bakımından birbirleri ile uyumlu olmadığı görülmektedir (Bkz. Resim 5.15). Selanik Caddesi'ne benzer olarak İnkılap Sokak'ta da benzer uygulamalar mevcuttur. Bu eklentilerin, öncelikle kendi binaları ile, ardından cadde silueti boyunca diğer binalarla kurduğu kompozisyonlarda, doluluk-boşluk, şeffaflık, benzerlik, ölçü, renk vb. kriterlere özen gösterilmediği saptanmıştır. Çalışma alanının estetik analizleri için silüetlerin değerlendirmesinde, her iki çalışma alanında da, Çankaya Belediyesi binası ölçeği ile dikkat çekmektedir. Denge ve ritm gibi estetik kriterlere dayalı değerlendirmede Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın bir bütünlüğüne uyum sağlamadığı izlenmiştir.

6. SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK DAVRANIŞSAL ANALİZİ

Sokaklar ve caddeler gibi fiziksel alanları ile kent; bireylerin yaşadıkları, büyüdüğü, varlıklarını devam ettirdiği yerdir. Kenti canlı ve hareketli kılan, bu fiziksel alanlarla kullanıcının kurduğu ilişkilerdir. Kurulan ilişkilerin ve kullanım şekillerinin, talep oluşturarak mekan biçimlenmesinde; mekanların da olanak yaratarak kurulan ilişkiler ve kullanıcı davranışları üzerinde etkisi bulunmaktadır. Dolayısı ile mekan ve kullanıcının karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen iki unsur olduğu söylenebilir. Bu iki unsurun birbiri ile uyumunun sağlanması ile yaşayan mekanlar elde edilecektir. Bu bağlamda Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta birey ve mekan kullanımı arasındaki ilişki gözlem yolu ile incelenmiştir.

6.1. Selanik Caddesi Kullanımı

6.1.1. Selanik Caddesi'nin biçimsel özelliklerin kullanıma etkisi

Çalışmanın mekansal analizler bölümünden elde edilen bulgular, Selanik Caddesi'nin güney girişinin ticari birimlerle bölünerek, iki sokak olarak tanımlandığını göstermektedir (Bkz. Şekil 5.5). Cadde biçimlenmesinin kullanıcı hareketlerini nasıl etkilediği sorgulandığında Selanik Caddesi güney girişinde tanımlanan yaya yollarında hareket eden kullanıcıların yürüyüşlerinde gözlenen hızlanma ile mekanın dinamik bir alana dönüştüğü; yoğun ve akıcı bir kullanımın olduğu gözlemlenmiştir (Bkz. Resim 6.1).

Resim 6.1. Selanik Caddesi güney girişi kullanımı

Resim 6.2. Sakarya Caddesi-Selanik Caddesi kesişimi

Resim 6.3. Selanik-Sakarya Caddesi kesişimde, bölünen sokağın kullanımı

Caddenin geçici strüktürlerle ikiye bölündüğü görülmektedir. Bu strüktürlerle oluşturulan ticari birimlerde çiçek satışı yapılmaktadır. Caddenin Sakarya Caddesi ve Ziya Gökalp Caddesi arasında kalan kısmında bulunan bu birimler batı cephelerini sergi alanı olarak kullanırken; doğu cephelerini depo vb. kullanımlara ayırmıştır (Bkz. Resim 6.4). Bu durumun kullanıcı davranışları üzerindeki etkisi gözlemlendiğinde; kentlilerin sokağa girişlerinde daha çok çiçekçilerin sergi olarak kullandığı tarafı seçtikleri görülmüştür (Bkz. Çizelge 6.1).

Caddenin Tuna Caddesi ve Sakarya Caddesi arasında kalan kısmında bulunan çiçek satan birimlerin hem batı hem doğu cephelerini sağır yüzeyler olarak kullandığı görülmüştür. Bu durumda kullanıcıların her iki yönü de kullandığı gözlemlenmiştir (Bkz. Çizelge 6.2).

Resim 6.4. Selanik Caddesi'ndeki çiçekçilerin batı ve doğu cephesi

Çizelge 6.1. Selanik Caddesi'nden güney yönüne bakış

Güney Yönüne Bakış							
Selanik Caddesi batı yürüyüş kolu							
							
Selanik Caddesi doğu yürüyüş kolu							
							
							
							

Cadde üzerinde kuzey yönünde ilerlemeye devam edildiğinde çiçekçilerle bölünen iki parçanın birleşerek geniş bir mekana dönüştüğü görülmektedir (Bkz. Şekil 5.6 ve Şekil 5.7). Caddenin genişleyen bu bölümü kullanıcıların dinlendiği, gazete okuduğu, bulunduğu çevreyi ve diğer kullanıcıları gözlemlediği bir dinlenme mekanı olarak kullanılmaktadır (Bkz. Resim 6.5. ve 6.6).

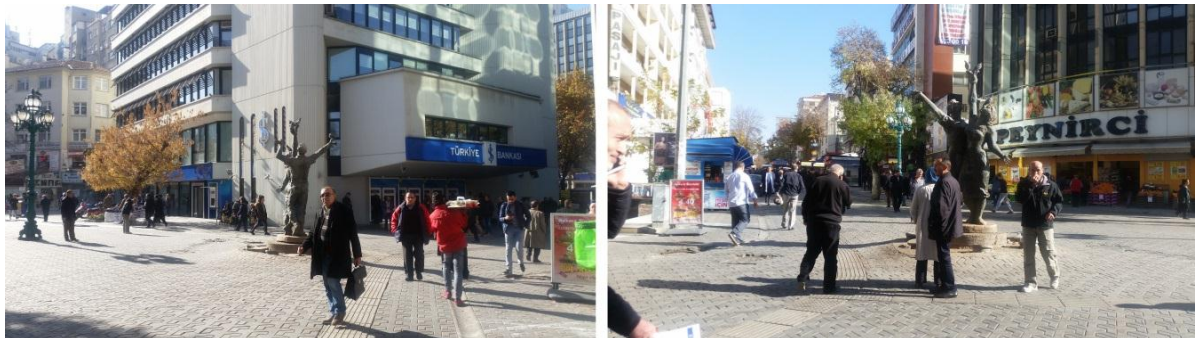

Resim 6.5. Cadde üzerinde dinlenme mekanı-1

Resim 6.6. Cadde üzerinde dinlenme mekanı-2

Caddenin Tuna Caddesi ile kesişimi bir meydan tanımlamaktadır. Bu meydanın diğer caddelerle olan doğrudan ve dolaylı bağlantıları sebebiyle bir geçiş güzergahı olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir (Bkz. Resim 6.7).

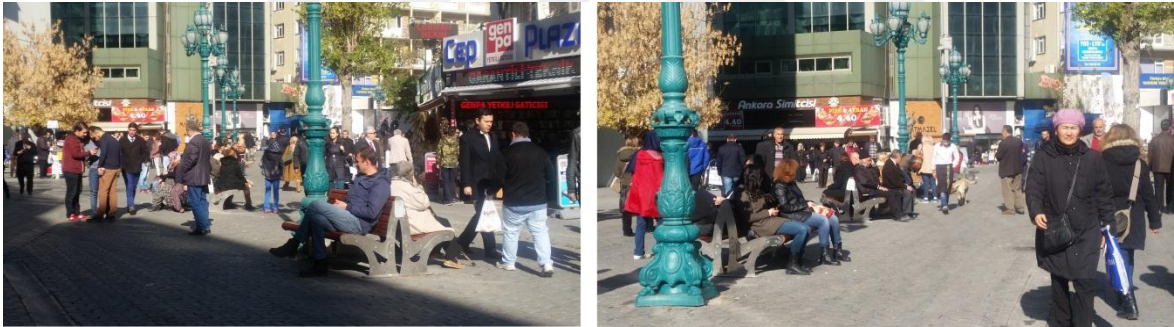

Resim 6.7. Tuna Caddesi kesişimindeki meydanın kullanımı

Biçimsel özelliklerin yanı sıra Selanik Caddesi'nin araç kullanıma kapalı bir alan olması kullanıcıların davranışlarına etki etmektedir. Trafik kazalarından korunaklı olan bu alanda kullanıcılar yürüyebilmekte, bekleyebilmekte ve dinlenebilmektedir.

6.1.2. Selanik Caddesi'nde bekleme ve oturma alanları

Kent içindeki dinlenme alanları; birincil ve ikincil oturma elemanları olarak gruplanmaktadır. Selanik Caddesi'nde kullanıcıların oturma eylemine hizmet vermek üzere cadde boyunca lineer bir şekilde konumlanan oturma banklarının birincil oturma elemanı olarak bulunduğu görülmektedir. Cadde üzerinde bulunan banklar, sırt sırta cadde üzerinde sıralanmaktadır. Oturma birimlerini konfor koşullarını sağlayabilmek için kullanıcıları yağmur, kar, güneş gibi iklimsel etkenlerden koruyan elemanları içermesi gerekmektedir; fakat cadde üzerindeki oturma birimlerinin koruyucu elemanlar içermediği görülmektedir (Bkz. Resim 6.8).

Resim 6.8. Cadde üzerindeki birincil oturma elemanları

Selanik Caddesi'nde birincil oturma elemanlarına ek olarak asıl işlevi oturma olmamasına rağmen, oturma eylemi için kullanılan birimler yani ikincil oturma elemanları da bulunmaktadır. Caddenin Sakarya Caddesi ile kesişiminde konumlanan kamusal sanat eserinin yerleştirildiği platform ikincil oturma alanı görevini üstlenmiştir. (Bkz. Resim 6.9). Bu kamusal sanat eseri, aynı zamanda bekleme ve buluşma noktası olarak da kullanılmaktadır.

Resim 6.9. Kamusal sanat eserinin ikincil oturma elemanı olarak kullanımı

6.1.3. Selanik Caddesi'nin gece kullanımı

Jacobs'un (2015) belirttiği üzere mekan kullanımının günün saatlerine homojen bir şekilde yayılması mekanın her saat aralığında yaşayan bir mekan olmasını sağlamaktadır. Kullanıcıların günün her saatinde alanı deneyimlemeleri kullanıcıların alandaki güven duygularını pekiştirmektedir.

Selanik Caddesi gün içinde yoğun olarak kullanılan bir alan olmasına rağmen, gece saatlerinde alandaki ticari birimlerin kapanmasıyla boşalmakta, kullanıcılar alandan çekilmektedir (Bkz. Resim 6.10 ve 6.11). Bu durumun yanı sıra geç saatlerde cadde üzerinde konumlanan ticari birimlerin atık ürünlerini caddeye bıraktıklarını görmek mümkündür (Bkz. Resim 6.12 ve 6.13).

Resim 6.10. Selanik Caddesi gece kullanımı-1

Resim 6.11. Selanik Caddesi gece kullanımı-2

Resim 6.12. Selanik Caddesi'nde bulunan atıklar-1

Resim 6.13. Selanik Caddesi'nde bulunan atıklar-2

6.1.4. Selanik Caddesi'nde kamusal sanat

Kentsel mekanlarda bulunan kamusal sanat eserleri, toplum içindeki her birey tarafından erişilebilir kültürel elemanlardır. Kamusal sanat eserleri kent sakinlerinin kültürel bilinçlerini arttırmakla birlikte kullanıcıların bulundukları yeri tanımlamasında rol sahibidir. Bu elemanlar aynı zamanda işaret ögesi olup, kullanıcılar için bekleme ve buluşma noktası olarak kullanılabilir. Bu kullanımların yanı sıra kent içinde oturma

alanı yaratma ve bazı sokak sanatları için sahne oluşturma gibi ikincil kullanımları da bulunabilir.

Selanik Caddesi üzerinde iki adet kamusal sanat eseri bulunmaktadır. Bu elemanların ilki Selanik Caddesi'nin Tuna Caddesi ile kesişiminde (Bkz. Resim 6.14), diğeri ise Sakarya Caddesi kesişiminde bulunmaktadır. İkincil oturma elemanı olarak kullanılan Sakarya Caddesi kesişiminde bulunan eser, aynı zamanda sokak sanatları için sahne oluşturmaktadır (Bkz. Resim 6.15 ve 6.16).

Resim 6.14. Selanik Caddesi-Tuna Caddesi kesişiminde kamusal sanat eseri

Resim 6.15. Sokak sanatına sahne oluşturan kamusal sanat eseri-1

Resim 6.16. Sokak sanatına sahne oluşturan kamusal sanat eseri-2

6.1.5. Selanik Caddesi'nde düşünce ifadesi

Kentsel mekanlar kullanıcıların birbirleri ile iletişime geçerek paylaşımda bulunduğu yerlerdir (Taşçı, 2014). Bu iletişimlerin yanı sıra kentsel mekanlar kişilerin fikirlerini de ifade ettikleri alanlardır. Selanik Caddesi fikirlerin ifade edildiği, isteklerin ve şikayetlerin sunulduğu bir alan olarak kullanılmaktadır..

Resim 6.17. Selanik Caddesi'nde düşünce ifadesi

6.2. İnkılap Sokak Kullanımı

6.2.1. İnkılap Sokak'ın biçimsel özelliklerin kullanıma etkisi

İnkılap Sokak mekansal analizler başlığı altında biçimlenme açısından incelendiğinde, sokak genişliğinin alan boyunca sabit olduğu görülmüştür (Bkz. Şekil 5.5). Sokak Sakarya Caddesi ile kesişimi sebebiyle iki parçadan oluşmaktadır. İnkılap sokak üzerinde konumlanan birimlerin ise, bitişik nizamlı ya da zemin kotunda bitişik, üst kotlarda ayrık nizamlı olarak bir araya gelmesi kullanıcılara doğrusal bir rota oluşturmaktadır.

Resim 6.18. İnkılap Sokak kullanımı-1

Resim 6.19. İnkılap Sokak kullanımı-2

6.2.2. İnkılap Sokak'ta bekleme ve oturma alanları

İnkılap Sokak'ta kullanıcıların dinlenme, gözlemleme ve çevrelerini izleme gibi ihtiyaçlarını karşılayacakları kent mobilyalarının bulunmadığı görülmektedir (Bkz. Şekil 5.12). Bu eksikliğin oluşturduğu, dinlenme ihtiyacının sokak üzerinde konumlanan ticari birimlerin yarı-kamusal oturma birimleri ile karşılandığı gözlemlenmektedir.

Resim 6.20. İnkılap Sokak'ta yarı-kamusal oturma alanları-1

Resim 6.21. İnkılap Sokak'ta yarı-kamusal oturma alanları-2

İnkılap Sokak üzerinde belirgin bir işaret ögesinin bulunmaması, kullanıcılara net bir buluşma alanı sağlamamaktadır. Bireyler sokağın sınırlarını oluşturan birimlere yakın her hangi bir noktada bekleme ve buluşma eylemini gerçekleştirmektedir.

Resim 6.22. İnkılap Sokak'ta bekleme eylemi

6.2.3. İnkılap Sokak'ın gece kullanımı

Kentsel mekanlar kullanıcı profillerinin ihtiyaçlarını karşılayabildiği sürece, başarılı görülmektedir. Bu ihtiyaçlar farklı faaliyetleri içeren kullanımlar, özelleşen ticari birimlerle, günün farklı saatlerinde işleyen kullanımlar ile karşılanabilmektedir.

İnkılap Sokak zemin kotunda yoğunlaşan bar, kafe, restoran gibi ticari kullanımları ile daha çok genç kullanıcı kitlesini kendine çekmektedir. Bu kullanıcılar kullanım zamanlarına geç saatleri katarak sokağın gece kullanımını desteklemektedir. Böylece alanın gece-gündüz yaşayan bir kent parçası olması sağlanmaktadır.

Resim 6.23. İnkılap Sokak gece kullanımı-1

Resim 6.24. İnkılap Sokak gece kullanımı-2

6.2.4. İnkılap Sokak'ta kamusal sanat

İnkılap Sokak'ta vakit geçirildiğinde, sokak üzerinde sanat izleri görmek mümkündür. Bu izler sokakta yürürken karşılaştığımız duvar yazıları, heykel ve müzik sanatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu izlerden biri olan ve ilgili analiz ve görsellerde belirtilen heykel formlu sanat eserinin (Bkz. Şekil 5.12 ve Resim 5.12) alanda bulunan seyyar satıcılar ve müzik ile uğraşan sanatçılar tarafından 'yer' olarak kullanıldığı görülmüştür.

Resim 6.25. İnkılap Sokak'ta duvar yazıları ve müzik sanatı

Resim 6.26. İnkılap Sokak'ta bulunan heykelin 'yer' olarak kullanımı

6.3. Analizlerin Sonuçları

Bu bölümde Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanımları üzerine gözlemler yapılmıştır. Gözlemlerle, alanın mekansal özelliklerinin kullanımı nasıl etkilediği araştırılarak elde edilen bulgular aktarılmıştır.

Selanik Caddesi kullanımı incelendiğinde, cadde biçimlenmesinin kullanıcıların hareket hızlarında değişim yarattığı belirlenmiştir. Caddenin daralan alanlarında kullanıcıların hızlarını arttırdığı, genişleyen alanlarda yavaşladıkları, meydana dönüşen yerlerde ise soluklandıkları, dinlendikleri ya da bu mekanları buluşma mekanı olarak kullandıkları gözlemlenmiştir. Caddenin gündüz saatlerinde trafiğe kapalı bir alan olması kullanıcılar için birbirleri ile trafik endişesi ve gürültüsü olmadan iletişime geçme imkanı yaratmaktadır. Aynı zamanda bu durum cadde boyunca oturma elemanlarının konumlandırılmasını mümkün kılmaktadır. Cadde üzerindeki birincil elemanlarının sırt sırta kurduğu ilişki incelendiğinde bu elemanların bireysel kullanıma uygun olup; yeni insanlarla tanışmak ve mevcut ilişkileri sürdürmek için gerekli biçimlenmeye sahip olmadığı görülmektedir. Kullanıcıların dinlenmek için, ikincil oturma elemanı olarak caddenin Sakarya Caddesi ile kesişiminde bulunan ve alan içinde bir işaret ögesi olan heykeli kullandığı görülmektedir. İkincil oturma elemanı olarak görülen heykelin aynı zamanda sokak sanatları içi sahne olarak kullanımının da mevcut olduğu tespit edilmiştir. Cadde üzerindeki sanatsal etkinliğin çevredeki kullanıcıları heykelin etrafında toplayarak bir odak noktası oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu heykelin bulunduğu nokta, aynı zamanda toplumsal gösterilerin ve protestoların yapıldığı, düşüncelerin ifade edildiği yer olarak kullanılmaktadır. Selanik Caddesi'nin kullanım saatleri ele alındığında ise, gün içerisinde alanın yoğun olarak kullanılmasına rağmen hava kararıp ticari birimlerin kapanmasıyla cadde kullanımının kesintiye uğradığı, alanın ıssız bir kimliğe büründüğü görülmektedir. Gece saatlerinde cadde üzerinde biriktirilen atık ürünlerin alanda görüntü kirliliğine yol açarak kullanıcıları alandan uzaklaştıran bir başka etken olduğu düşünülmektedir. Bu durum alanın gece-gündüz kullanılması bakımından yaşayan bir mekan özelliğinde olmadığını göstermektedir.

İnkılap Sokak kullanımı incelendiğinde, sokağın doğrusal ve aynı genişlikle biçimlenmesi kullanıcılar için farklı mekan algısı yaratmamaktadır. Dolayısı ile alan kullanımı çeşitlenememektedir. Sokak üzerinde kamusal oturma elemanlarının bulunmaması

kullanıcıları cadde üzerindeki ticari birimlere yönlendirmektedir. Bu durum alandaki her kullanıcının dinlenme ihtiyacını gidermekte eşit bir kullanım hakkına sahip olmadığını göstermektedir. Alan üzerinde gece geç saatlere kadar açık olan birimlerin bulunması alanın gece kullanımını desteklemektedir. Ticari birimlerde vakit geçirmekte olan kullanıcılar sokakta çalan müziği dinleyerek alan üzerindeki sanatın bir parçası olmaktadır. Cadde üzerinde sanat ögesi olarak bulunan heykel gündüz saatlerinde seyyar satıcıları, gece saatlerinde sokak sanatçıları için bir ‘yer’ tanımlamaktadır. Bu durum heykelin işaret ögesi olarak insan ile mekan arasında bir bağ kurmasını sağlayan kentsel bir unsur olduğunu göstermektedir.

7. SELANİK CADDESİ VE İNKILAP SOKAK KULLANIMI ÜZERİNE ANKET ÇALIŞMASI

7.1. Anket Çalışmasının Yöntemi

Anket çalışmasının hedef kitlesi Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta bulunan; yaş, cinsiyet gibi demografik farklılıkları gözetmeksizin rastgele seçilen kullanıcılardır. Anket hafta içi pazartesi, çarşamba; hafta sonu cumartesi günleri her bir çalışma alanı için;

- 11.00-13.00
- 15.00-17.30
- 19.00-23.00

Saat aralıklarında 40'ar kişilik gruplar halinde 120 kişi ile yapılmıştır. İki çalışma alanı için toplamda 240 kişi ile görüşülmüştür. Anket çalışmasının yapılacağı saatler seçilirken çalışanların öğle arası molaları, alandaki faaliyetlerin kullanım saatleri ve iş yeri çıkan kullanıcıların alana gelebileceği göz önüne alınmıştır. Uygulanan anket çalışması istatistiksel analizleri değerlendirmek üzere kullanılan SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) ile değerlendirilmiştir. Ankette katılımcıların demografik durumuna, mekan kullanımına ve mekan algısına yönelik sorular bulunmaktadır (Bkz. Ek.1). Bu sorular;

1. Kentlinin Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanım biçimleri/faaliyetleri yaşa göre farklılaşabilir.
2. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak hakkındaki yorumlar her yaş grubunda farklı olabilir.
3. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak'ta görülen eksiklikler yaş gruplarına göre farklılaşabilir.
4. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak'ı kullanım zamanlarının tercihinde, cinsiyet farkı bir etken olabilir.
5. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak'ta kalıcı ya da geçici kullanıcı alanın değerlendirilmesini etkileyebilir.
6. Dönüşebilir, esnek, çakışan faaliyetleri ile kullanım potansiyelleri, kentsel mekanların zenginliğidir.

Hipotezleri ile oluşturulmuştur.

Anketteki her soru kendi içinde değerlendirilmiştir. Buna ek olarak oluşturulan hipotezler eşliğinde bazı soruların çaprazlanarak değerlendirilmeye alınması uygun görülmüştür. Bu çaprazlamalar çizelge oluşturularak gruplandırılmıştır.

Çizelge 7.1. Kullanıcıların mekanı nasıl kullandığının değerlendirilmesi

HİPOTEZ: 1 Kentlinin Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanım biçimleri/faaliyetleri yaşa göre farklılaşabilir.	
Sorulan soru:	2.Yaşınız? (10-20)+(20-30) = genç kullanıcılar (30-40)+(40-50)= orta yaşlı kullanıcılar (50-60)+ (60-70)= orta yaş üstü kullanıcılar
İlişki kurulacak soru:	6.Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı hangi faaliyet için kullanıyorsunuz?
Amaç:	Yaş gruplarının alandan yararlanma ve kullanım tercihlerini / biçimlerini saptamak.

Çizelge 7.2. Kullanıcıların mekan hakkındaki yorumlarının değerlendirilmesi

HİPOTEZ: 2. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak hakkındaki yorumlar her yaş grubunda farklı olabilir.	
Sorulan soru:	2.Yaşınız? (10-20)+(20-30) = genç kullanıcılar (30-40)+(40-50)= orta yaşlı kullanıcılar (50-60)+ (60-70)= orta yaş üstü kullanıcılar
İlişki kurulacak soru:	11.Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı aşağıdaki sıfatlara göre değerlendirir misiniz? Uygun seçeneğe (X) koyunuz
Amaç:	Kullanıcıların mekana ilişkin ihtiyaçları ve buna bağlı olarak, yorumlarının yaşlarına göre değişkenlik gösterebilir. Bu durum, alana ilişkin değerlendirmelerine yansıtacaktır. Bireylerin 11. Sorudaki sıfatların seçiminin (pozitif ve negatif yorumları) yaş aralıklarına bağlı olarak farklılaştığını açığa çıkartmak.

Çizelge 7.3. Mekanda görülen eksikliklerin değerlendirilmesi

HİPOTEZ:	
3. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak'ta görülen eksiklikler, yaş gruplarına göre farklılaşabilir.	
Sorulan soru:	2.Yaşınız? (10-20)+(20-30) = genç kullanıcılar (30-40)+(40-50)= orta yaşlı kullanıcılar (50-60)+ (60-70)= orta yaş üstü kullanıcılar
İlişki kurulacak soru:	17. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'a eklenebilecek şeyleri önem sırasına göre en az önemlisi 1 olmak üzere 1-8 arasında puan veriniz. Puanınıza uygun seçeneğe (X) koyunuz
Amaç:	Her yaş grubunun kendine özgü ihtiyaçları vardır. Bu grupların alanda gördüğü eksiklikler 17. Soru ile açığa çıkartmak.

Çizelge 7.4. Kullanım zamanı değerlendirmesi

HİPOTEZ:	
4. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak'ı kullanım zamanlarının tercihinde, cinsiyet farkı bir etken olabilir.	
Sorulan soru:	1. Cinsiyet 2.Yaşınız? (10-20)+(20-30) = genç kullanıcılar (30-40)+(40-50)= orta yaşlı kullanıcılar (50-60)+ (60-70)= orta yaş üstü kullanıcılar
İlişki kurulacak sorular:	9.Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı 19.00-00.00 zaman diliminde hiç kullandınız mı?
	10.Üstteki soruya B. Hayır yanıtını verenler, 19.00-00.00 zaman diliminde Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı kullanmamanızın sebebi nedir?
Amaç:	Kentin gündüz ve gece kullanımı canlılığının göstergesidir. Kente eşit katılım hakkı için cinsiyet farkı olmaksızın, bu mekanlardan yararlanılması önemlidir. Bu çaprazlama ile çalışma alanlarının bu konu hakkındaki durumunu öğrenmek amaçlanmıştır.

Çizelge 7.5. Kalıcı ve geçici kullanıcı değerlendirmesi

HİPOTEZ: 5. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak'ta kalıcı ya da geçici kullanıcı alanın değerlendirilmesini etkileyebilir.	
Sorulan soru:	4.Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ta bulunma nedeniniz? (kalıcı kullanıcı-geçici kullanıcı)
İlişki kurulacak sorular	11. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı aşağıdaki sıfatlara göre değerlendirir misiniz? Uygun seçeneğe (X) koyunuz.
	17.Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'a eklenebilecek şeyleri önem sırasına göre en az önemlisi 1 olmak üzere 1-8 arasında puan veriniz. Puanınıza uygun seçeneğe (X) koyunuz.
Amaç:	Bu çaprazlama yapılırken alanda bulunan kalıcı kullanıcı (burada yaşayan veya çalışan) ile geçici kullanıcı (ziyaretçi) kullanıcıların; mekanı nasıl algıladıkları mekanda gördüğü eksiklikleri açığa çıkarılmak istenmektedir.

Çizelge 7.6. Mekanın potansiyel kullanımlarının değerlendirilmesi

HİPOTEZ: 6. Dönüşebilir, esnek, çakışan faaliyetleri ile kullanım potansiyelleri, kentsel mekanların zenginliğidir.	
Sorulan soru:	13.Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ta bir süre beklemeniz gerekse, bunu nasıl yapmayı tercih edersiniz?
	14. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ta arkadaşlarınızla buluşmak isteseydiniz, caddenin neresini tercih edersiniz?
	15.Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ta müzik-pandomim-dans defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun açık alan var mı?
	16.Üstteki soruya A. Var yanıtını verenler, Selanik Caddesi'nde müzik-pandomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun neresidir? İnkılap Sokak'ta müzik-pandomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun neresidir?
Amaç:	Kentsel mekanlar farklı kullanımlara ve davranışlara ev sahipliği yapmaktadır. Mekanın fiziksel özellikleri bu çeşitliliğe elverişli olduğu ölçüde daha zengin kullanımlar elde edilebilecektir. Bu soru Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın potansiyel kullanımlara mekan sağlayabilme durumunu açığa çıkartmayı amaçlamıştır.

Verilerin analizi SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) 23 programı ile yapılmış ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Çalışmada test tekniklerinden Kikare ve bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişki Kikare testi ile puanların demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu bağımsız gruplar t testi ile analiz edilmiştir. Kikare testi; bağımsız iki kategorik grup arasındaki ilişkinin belirlenmesinde kullanılan test tekniğidir. Bağımsız gruplar t testi; bağımsız iki grubun nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında kullanılan test tekniğidir.

7.2. Anket Çalışması İle Elde Edilen Bulgular

7.2.1. Selanik Caddesi bulguları

Çizelge 7.7. Kişisel bilgilerin ve görüşlerin Selanik Caddesi'ne göre dağılımı

		Selanik Caddesi		
		n	%	
Cinsiyet	Kadın	36	30,0	
	Erkek	84	70,0	
Yaş grubu	Genç	57	47,5	
	Orta yaş	54	45,0	
	Orta yaş üstü	9	7,5	
Selanik Caddesi'nde bulunma nedeniniz?	Burada yaşıyorum	70	58,3	
	Burada çalışıyorum	26	21,7	
	Ziyaretçi olarak buradayım	24	20,0	
Selanik Caddesi'ni hangi amaçla kullanıyorsunuz?	Yürüyüş için	31	25,8	
	Zaman geçirmek için	51	42,5	
	Hizmet almak için	38	31,7	
Selanik Caddesi'ni hangi faaliyet için kullanıyorsunuz?	Hizmet mekanlarını kullanmak için	49	40,8	
	Alışveriş yapmak için	33	27,5	
	Gastronomik mekanları kullanmak için	36	30,0	
	Sanatsal faaliyetleri izlemek için	2	1,7	
Selanik Caddesi'ni kullanım sıklığınız?	Her gün	21	17,5	
	Haftada 2- kez	37	30,8	
	Haftada 1 kez	24	20,0	
	Ayda 2 kez	22	18,3	
	Ayda 1 kez	16	13,3	
Selanik Caddesi'ni e çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?	Gündüz saatleri	59	49,2	
	Akşam saatleri	12	10,0	
	Hem gündüz hem de akşam saatleri	49	40,8	
Selanik Caddesi'ni 19:00-00:00 zaman diliminde hiç kullandınız mı?	Evet	80	66,7	
	Hayır	40	33,3	
Selanik Caddesi'ni 19:00-00:00 zaman diliminde kullanmamanızın sebebi nedir?	Subjektif	Güvenli bulmama	5	12,5
		Tenha bulma	10	25,0
	Objektif	Mekana yönelik işlevlerin azalması	25	62,5
Selanik Caddesi'nde bir süre beklemeniz gerekse, bunu nasıl yapmayı tercih edersiniz?	Açık alanda oturarak	36	30,0	
	Kapalı alanda oturarak	33	27,5	
	Yürüyüş yaparak	26	21,7	
	Mağazaları dolaşarak	24	20,0	
	Diğer	1	0,8	
Selanik Caddesi'nde arkadaşlarınızda buluşmak isteseydiniz, caddenin neresini tercih edersiniz?	Çiçekçilerde	10	8,3	
	Sakarya Caddesi kesişimindeki heykelin yanında	12	10,0	
	Tuna Caddesi kesişimindeki heykelin yanında	49	40,8	
	Oturma birimlerinde	17	14,2	
	Kapalı mekanlarda	27	22,5	
	Cevap yok	5	4,2	

Çizelge 7.7. (devam) Kişisel bilgilerin ve görüşlerin Selanik Caddesi'ne göre dağılımı

Selanik Caddesi'nde akla gelen ilk yer	Çiçekçiler	33	27,5
	Heykel	13	10,8
	Kafeler	39	32,5
	Barlar	28	23,3
	Dershaneler	6	5,0
	Cevap yok	1	0,8
Selanik Caddesi'nde akla gelen ilk eylem	Toplanma	23	19,2
	Yürüyüş	45	37,5
	Alışveriş	23	19,2
	Dinlenme	21	17,5
	Gösteri	8	6,7
Selanik Caddesi'nde müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun açık alan var mı?	Var	79	65,8
	Yok	41	34,2
Selanik Caddesi'nde müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun neresidir?	Sakarya Caddesi kesişimindeki heykelin yanında	13	10,8
	Tuna Caddesi kesişimindeki heykelin yanında	15	12,5
	Cadde boyunca	18	15
	Kapalı mekanlarda	0	0
	Cevap yok	74	61,7

Selanik Caddesi'nde bulunan katılımcıların kişisel bilgileri ve görüşleri görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.7). Bu bulgular incelendiğinde Selanik Caddesi'nde;

- Kullanıcıların %70'i erkek, %30'u kadındır.
- Kullanıcıların % 47,5 'i genç, %45'i orta, %7,5'i orta yaş üstü yaş grubundadır.
- Ankete katılanların %80'i (%58,3+ %21,7) alanda yaşayan ve çalışan kalıcı kullanıcılar iken, %20'si caddede ziyaretçi olarak bulunmaktadır.
- Bireyler Selanik Caddesi'ni %42,5 oranı ile yoğunlukla zaman geçirmek için, %31,7 hizmet almak için %25,8 yürüyüş için kullanmaktadır.
- Selanik Caddesi %40,8 oranı ile yoğunlukla hizmet alımı için, %30 gastronomik mekanların kullanımı için, %27,5 alışveriş yapmak için, %1,7 sanatsal faaliyetler izlemek için tercih edilmektedir.
- Selanik Caddesi kullanıcılarının %49,2'si alanı gündüz saatlerinde; %10'u akşam saatlerinde, %40,8'i hem gündüz hem de akşam saatlerinde kullanmaktadır.
- Kullanıcıların %66,7'si alanı 19.00-00.00 arası kullandığını belirtmiştir. Bu aralıkta caddeyi kullanmayanların %60'ı mekana dair objektif bir neden olan alandaki ticari birimlerin kapanmasını sebep olarak göstermiştir.
- Selanik Caddesi'nde beklemesi gereken kullanıcıların %30'u açık alanları tercih ederken; %27,5'i kapalı alanları tercih etmiştir.

- Caddede buluşma noktası olarak %40,8 çoğunluğu ile Tuna Caddesi kesişimindeki heykel; ardından ise %22,5 ile cadde üzerinde bulunan kapalı mekanlar görülmektedir.
- Selanik Caddesi denilince akla ilk gelen %32,5 oranıyla kafeler; ardından çiçekçiler (%27,5) ve barlar (%23,3) gelmektedir.
- Selanik Caddesi denilince akla ilk gelen eylem %37,5 oranı ile yürüyüştür.
- Kullanıcıların %65,8'i Selanik Caddesi'nde müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun açık alan olduğunu söylemiştir.
- Selanik Caddesi'nde müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için kullanıcıların %61,7'i uygun yer olmadığını söylemiştir.

Çizelge 7.8. Selanik Caddesi'nin sıfatlara göre değerlendirilmesi

	Selanik Caddesi	
	Ortalama	Std. Sapma
Kalabalık	3,43	0,91
Telaşlı	3,34	0,97
Canlı	3,21	1,12
Eğlenceli	2,99	1,23
Etkileyici	2,76	1,28
Konforlu	2,47	1,23
Güvenli	3,23	1,45
Huzur Verici	2,58	1,27
Birleştirici	2,20	1,13
Keyif Verici	2,63	1,18
Ait Hissedilen	2,40	1,34

Çizelge 7.8'de katılımcıların Selanik Caddesi'ni tanımlarken tercih ettikleri sıfatlara ait veriler görülmektedir. Katılımcılar Selanik Caddesi'ni en çok kalabalık (3,43) ve telaşlı (3,34) sıfatları ile tanımlamaktadır. Selanik Caddesi hakkındaki en zayıf tanımlamanın birleştirici (2,20) ve ait hissedilen (2,40) sıfatları ile yapıldığı verilerden anlaşılmaktadır.

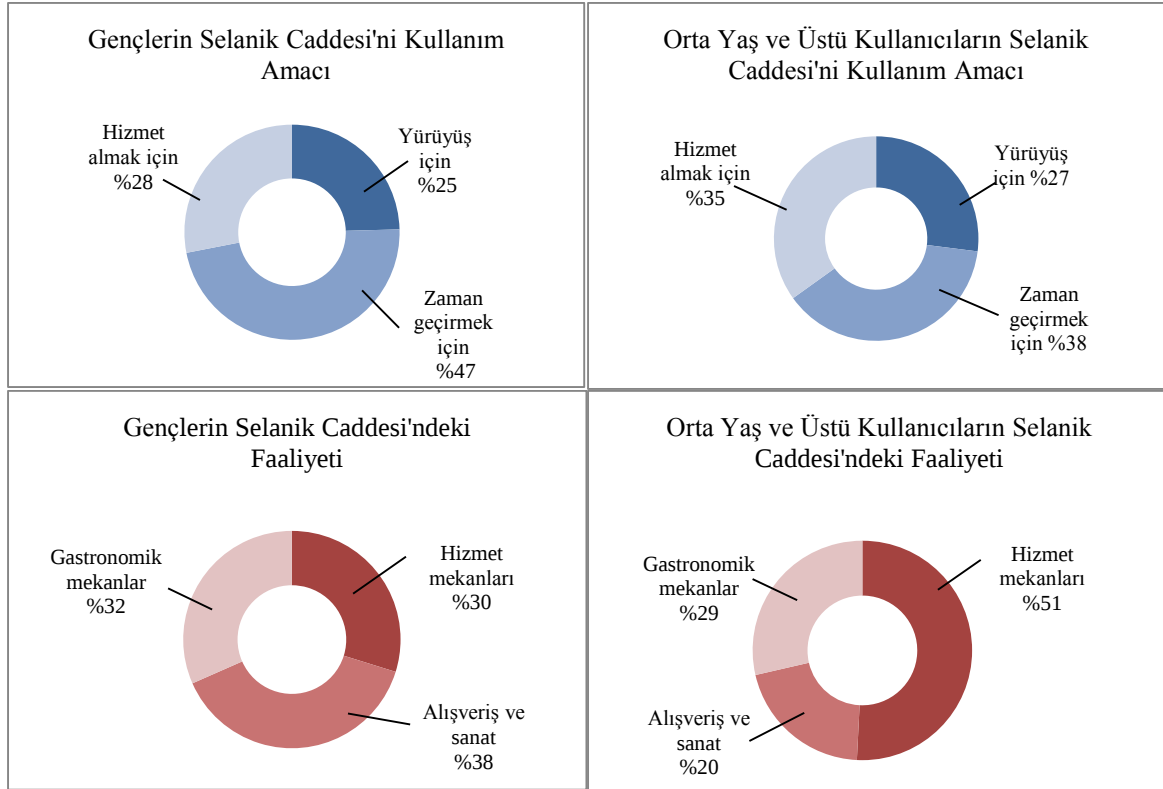
Çizelge 7.9. Selanik Caddesi'ne kullanıcıların eklemek istedikleri

	Selanik Caddesi	
	Ortalama	Std. Sapma
Oturma yeri/gölgelik elemanları	6,36	1,78
Yeşil alan	6,18	1,74
Havuz	4,99	2,26
Çocuk oyun alanı	4,73	2,18
Heykel gibi sanat eserleri	4,36	2,41
Gösteriler için sahne	4,78	2,36
Spor alanı	4,98	2,43
Kermes alanı	3,49	2,29

Selanik Caddesi'nde katılımcıların öncelikli tercihi oturma yeri ve gölgelik elemanlar (6,36) olduğu görülmektedir. Buna ek olarak yeşil alan ihtiyacı da (6,18) yüksek oran ile çizelgede yerini almıştır. Kullanıcıların kermes alanını en düşük oranda (3,49) ihtiyaç olarak seçtiği görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.9).

Çizelge 7.10. Yaş grupları ile Selanik Caddesi'ndeki amaç ve faaliyet ilişkisi

Selanik Caddesi		Yaş grubu		X2	p
		Genç	Orta yaş ve üstü		
Selanik Caddesi'ni hangi amaçla kullanıyorsunuz?	Yürüyüş için	n 14 % 24,6%	17 27,0%	1,119	0,572
	Zaman geçirmek için	n 27 % 47,4%	24 38,1%		
	Hizmet almak için	n 16 % 28,1%	22 34,9%		
Selanik Caddesi'ni hangi faaliyet için kullanıyorsunuz?	Hizmet alınan mekanları kullanmak için	n 17 % 29,8%	32 50,8%	6,707	0,035
	Alışveriş yapmak veya sanatsal faaliyet için	n 22 % 38,6%	13 20,6%		
	Gastronomik mekanları kullanmak için	n 18 % 31,6%	18 28,6%		

Şekil 7.1. Yaş grupları ile Selanik Caddesi'ndeki amaç ve faaliyet ilişkisi

Çizelge 7.10 ve Şekil 7.1'de Selanik Caddesi'ndeki yaş gruplarının amaç ve faaliyete göre dağılımı görülmektedir.

Kikare analizi sonuçlarına göre; yaş grupları ile Selanik Caddesi'nin kullanım amacı arasında istatistiksel anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p > 0,05$).

Yaş grupları ile Selanik Caddesi'nin kullanım faaliyeti arasındaki ilişki incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Çizelge 7.10'da görüldüğü üzere; Selanik Caddesi'ni gençlerin çoğunluğu alışveriş yapmak veya sanatsal faaliyetler için tercih ederken (%38,6) orta yaş ve üstü kullanıcılar alanı hizmet alınan mekanlardan yararlanmak için tercih etmektedir (%50,8).

Çizelge 7.11. Yaş ve kullanım zamanına göre Selanik Caddesi'nde amaç ve faaliyet

			Genç kullanıcılar			Orta yaş ve üstü kullanıcılar		
			Selanik Caddesi'ni en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?			Selanik Caddesi'ni en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?		
			Gündüz saatleri	Akşam saatleri	Gündüz ve akşam saatleri	Gündüz saatleri	Akşam saatleri	Gündüz ve akşam saatleri
Selanik Caddesi'ni amaçla kullanıyorsunuz?	Yürüyüş için	frekans	6	2	6	7	1	9
		%	42,9	14,3	42,9	41,2	5,9	52,9
	Zaman geçirmek için	frekans	19	5	3	13	2	9
		%	70,4	18,5	11,1	54,2	8,3	37,5
	Hizmet almak için	frekans	6	1	9	8	1	13
		%	37,5	6,3	56,3	36,4	4,5	59,1
Selanik Caddesi'ni faaliyet için kullanıyorsunuz?	Hizmet alınan mekanları kullanmak için	frekans	7	1	9	13	0	19
		%	41,2	5,9	52,9	40,6	0,0	59,4
	Alışveriş yapmak veya sanatsal faaliyet için	frekans	13	4	5	7	2	4
		%	59,1	18,2	22,7	53,8	15,4	30,8
	Gastronomik mekanları kullanmak için	frekans	11	3	4	8	2	8
		%	61,1	16,7	22,2	44,4	11,1	44,4

Çizelge 7.11'de Selanik Caddesi'ndeki kullanım zamanı ile kullanım amacı ve kullanılan faaliyet arasındaki ilişki yaş grupları üzerinden incelenmiştir.

Selanik Caddesi'ni kullanan gençlerin çoğunluğunun yürüyüş ve hizmet alımı yapmak için gün içinde hem gündüz ve hem de akşam saatlerini; zaman geçirmek için gündüz saatlerini tercih ettiği görülmüştür. Faaliyet üzerinden kullanım zamanları incelendiğinde; gençlerin çoğunluğunun hizmet alınan mekanları kullanmak için gün içinde hem gündüz ve hem de akşam saatlerini; gastronomik mekanları kullanmak; alışveriş yapmak veya sanatsal faaliyetler için ise sadece gündüz saatlerini tercih ettiği görülmektedir.

Selanik Caddesi'ni kullanan orta yaş ve üstü kullanıcıların çoğunluğu; yürüyüş ve hizmet almak için gün içinde hem gündüz ve hem de akşam saatlerini; zaman geçirmek için ise sadece gündüz saatlerini kullanmaktadır. Faaliyet üzerinden kullanım zamanları incelendiğinde ise; orta yaş ve üstü kullanıcıların çoğunluğu hizmet alınan mekanları kullanmak ve gastronomik mekanları kullanmak için gün içinde hem gündüz ve hem de akşam saatlerini, alışveriş veya sanatsal faaliyet için gündüz saatlerini tercih ettiği görülmektedir.

Çizelge 7.12. Yaş gruplarının Selanik Caddesi'ni sıfatlara göre değerlendirmesi

			Ortalama	Std. Sapma	t	p
Selanik Caddesi	Kalabalık	G	3,46	0,96	0,354	0,724
		O	3,40	0,87		
	Telaşlı	G	3,40	0,94	0,660	0,511
		O	3,29	1,01		
	Canlı	G	3,33	1,07	1,163	0,247
		O	3,10	1,16		
	Eğlenceli	G	3,12	1,18	1,109	0,270
		O	2,87	1,28		
	Etkileyici	G	2,89	1,35	1,114	0,267
		O	2,63	1,21		
	Konforlu	G	2,49	1,17	0,207	0,836
		O	2,44	1,29		
	Güvenli	G	2,88	1,43	-2,564	0,012
		O	3,54	1,40		
	Huzur Verici	G	2,75	1,26	1,474	0,143
		O	2,41	1,28		
	Birleştirici	G	2,28	1,01	0,745	0,458
		O	2,13	1,22		
	Keyif Verici	G	2,77	1,07	1,226	0,223
		O	2,51	1,27		
Ait Hissedilen	G	2,51	1,28	0,847	0,399	
	O	2,30	1,39			
* G = Genç kullanıcılar						
* O = Orta yaş ve üstü kullanıcılar						

Çizelgede katılımcıların Selanik Caddesi'ni tanımlamak için tercih ettikleri sıfatların yaş gruplarına göre farklılaşması görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.12).

Yapılan t testi sonuçlarına göre; Selanik Caddesi'nde yaş grupları ile sıfat değerlendirmeleri arasında "güvenli" sıfatı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Selanik Caddesi'nde bulunan orta yaş üstü kullanıcıların (3,54) ve gençlere (2,88) göre alanı daha güvenli bulduğu verilerden anlaşılmaktadır (Bkz. Çizelge 7.12).

Çizelge 7.13. Yaş grubuna göre Selanik Caddesi'nde beklerken yapılan faaliyet

			Yaş grubu		Ki	kare
			Genç	Orta yaş ve üstü	Testi	
			frekans		X2	p
Selanik Caddesi'nde bir süre beklemeniz gerekse bunu ne yaparak değerlendirirsiniz?	Açık alanda oturarak	frekans	16	20	4,85 8b	0,18 2
		%	28,6%	31,7%		
	Kapalı alanda oturarak	frekans	14	19		
		%	25,0%	30,2%		
	Yürüyüş yaparak	frekans	10	16		
		%	17,9%	25,4%		
	Mağazaları dolaşarak	frekans	16	8		
		%	28,6%	12,7%		

Selanik Caddesi'nde yaş ile sokakta beklerken yapılan faaliyetler arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Anlamlı olmamakla birlikte gençlerin çoğunlukla caddeyi açık alanda oturarak ya da mağazaları dolaşarak değerlendirdiği görülmektedir. Orta ve üstü yaş kullanıcıların çoğunluğu ise; çoğunlukla caddede açık alanda ve kapalı alanda oturmayı tercih etmektedir.

Çizelge 7.14. Selanik Caddesi'nde görülen eksiklikler ve yaş grupları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması

			ortalama	std. sapma	t	p
Selanik Caddesi	oturma yeri/gölgelik elemanları	G	6,56	1,58	1,193	0,235
		O	6,17	1,93		
	yeşil alan	G	6,37	1,64	1,158	0,249
		O	6,00	1,82		
	havuz	G	5,04	2,31	0,200	0,842
		O	4,95	2,22		
	çocuk oyun alanı	G	4,35	2,36	-1,790	0,076
		O	5,06	1,95		
	heykel gibi sanat eserleri	G	4,75	2,47	1,729	0,087
		O	4,00	2,31		
	gösteriler için sahne	G	4,63	2,29	-0,670	0,504
		O	4,92	2,43		
	spor alanı	G	4,79	2,38	-0,832	0,407
		O	5,16	2,47		
	kermes alanı	G	3,30	2,25	-0,879	0,381
		O	3,67	2,33		

* G = Genç kullanıcılar

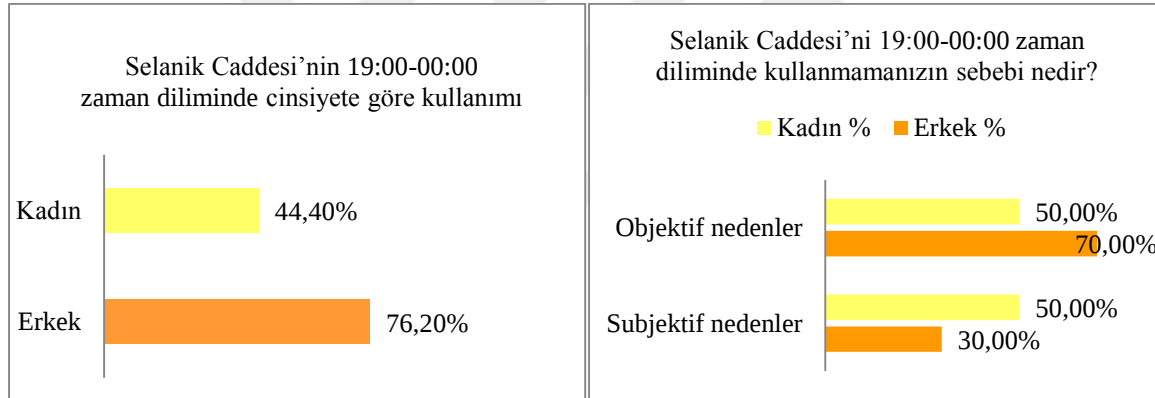
* O = Orta yaş ve üstü kullanıcılar

Çizelge 7.14'te katılımcıların mekanda gördüğü ihtiyaçların yaş gruplarına göre farklılaşması görülmektedir.

Yapılan t testi sonuçlarına göre; Selanik Caddesi'nde yaş grupları ve grupların ihtiyaçları arasında puanlar bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 7.15. Cinsiyetin 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi kullanımı ile ilişkisi

		Cinsiyet		X2	p
		Kadın	Erkek		
Selanik Caddesi’ni 19:00-00:00 zaman diliminde hiç kullandınız mı?	Evet	n 16	64	10,045	0,002
		% 44,4%	76,2%		
	Hayır	n 20	20		
		% 55,6%	23,8%		
Selanik Caddesi’ni 19:00-00:00 zaman diliminde kullanmamanızın sebebi nedir?	Subjektif nedenler	n 10	6	Test yapılamaz.	
		% 50,0%	30,0%		
	Objektif nedenler	n 10	14		
		% 50,0%	70,0%		

Şekil 7.2. Cinsiyetin 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi kullanımı ile ilişkisi

19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi'nin cinsiyete göre kullanımı araştırılmıştır (Bkz. Çizelge 7.15).

Kikare analizi sonuçlarına göre; cinsiyet ile Selanik Caddesi'nin 19:00-00:00 zaman diliminde kullanılması arasında istatistiksel anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Kadınların çoğunluğunun 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi'ni kullanmadığı (%55,6); erkeklerin ise %76,2'sinin kullandığı çizelgede görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.15). Bu durumun nedeninin; objektif (mekana dair işlevlerin azalması) ya da subjektif (mekanda güvende hissetmeme, mekanı تنها bulma) yargılar olabileceği düşünülmüştür. 19.00-00.00 saat aralığında caddeyi kullanmama nedeni sorgulandığında kadınların %50'si

ve erkeklerin %70'i alanı objektif bir neden olan, ticari birimler kapalı olması sebebiyle caddeyi kullanmadığını belirtmiştir.

Çizelge 7.16. Selanik Caddesi'ni tanımlayan sıfatlar ile cinsiyet ve kullanım zamanı ilişkisi

	Kadın						Erkek					
	Selanik Caddesi'ni en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?						Selanik Caddesi'ni en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?					
	Gündüz saatleri		Akşam saatleri		Gündüz ve akşam saatleri		Gündüz saatleri		Akşam saatleri		Gündüz ve akşam saatleri	
	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss
Kalabalık	3,25	1,00	3,00		3,43	0,98	3,45	0,89	3,27	0,90	3,57	0,89
Telaşlı	3,50	0,96	2,00		3,71	0,76	3,13	0,99	3,18	0,98	3,40	0,99
Canlı	3,04	1,04	2,00		3,71	0,76	2,90	1,16	3,09	1,22	3,52	1,11
Eğlenceli	2,75	1,27	1,00		3,57	1,27	2,77	1,15	2,82	1,33	3,31	1,18
Etkileyici	2,61	1,34	1,00		3,14	1,21	2,45	1,21	2,91	1,14	3,02	1,30
Konforlu	2,32	1,22	1,00		2,57	1,40	2,32	0,94	2,45	1,29	2,69	1,39
Güvenli	2,82	1,42	4,00		2,71	1,50	3,16	1,49	3,18	1,40	3,62	1,41
Huzur verici	2,46	1,26	2,00		3,00	1,41	2,55	1,31	2,55	1,37	2,62	1,27
Birleştirici	2,14	1,08	1,00		2,00	0,82	2,16	1,04	2,45	1,29	2,26	1,25
Keyif verici	2,50	1,17	1,00		2,71	0,95	2,45	1,15	2,73	1,19	2,86	1,24
Ait hissedilen	2,32	1,09	1,00		2,43	1,62	2,00	1,15	2,36	1,43	2,79	1,49

Çizelgede 7.16'da Selanik Caddesi'ni farklı zaman dilimlerinde kullanımın ve cinsiyet faktörünün, mekanı tanımlamakta kullanılan sıfatlar üzerinde etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Çizelgede kalabalık, telaşlı ve güvenli sıfatları aldıkları puanlar ile öne çıkmaktadır

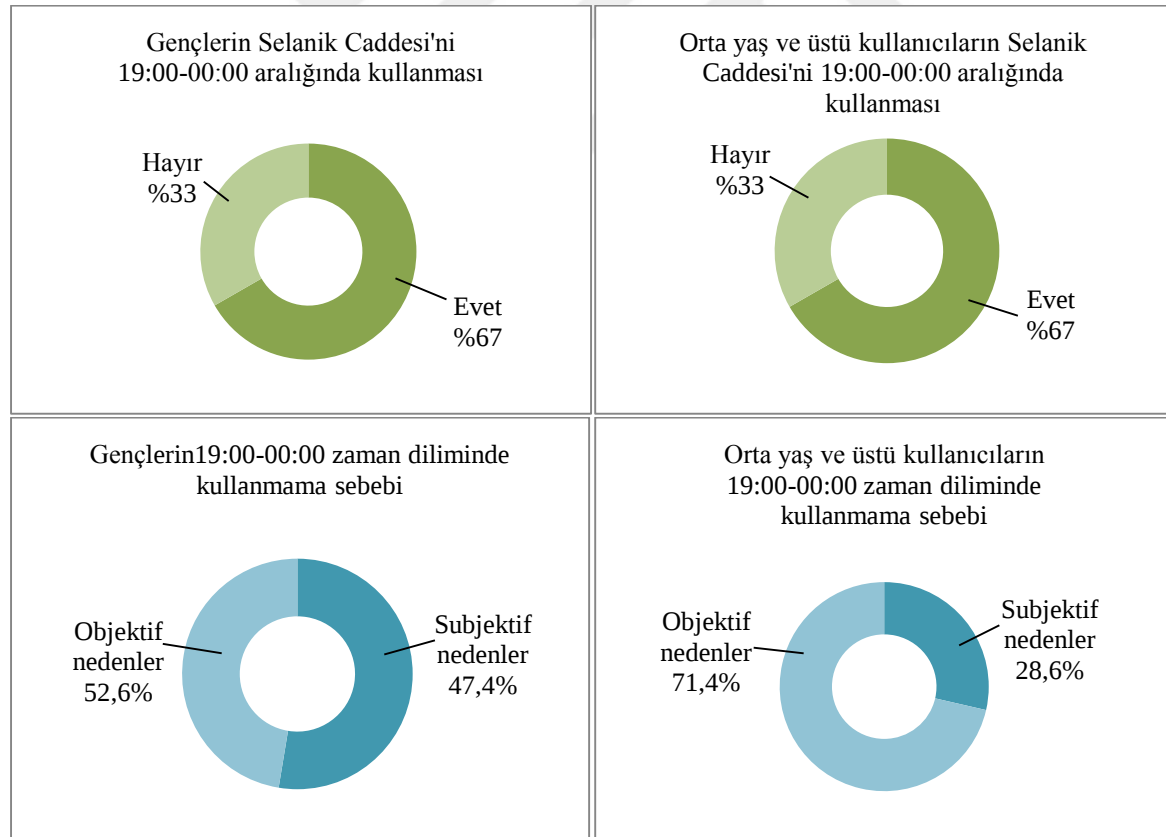
Caddeyi gündüz saatlerinde kullanan kadınların çoğunluğu, mekanı daha çok kalabalık (3,25) ve telaşlı (3,50) olarak tanımlamaktadır. Akşam saatlerinde kullanan kadınların çoğunluğu ise; caddeyi kalabalık (3,00) ve güvenli (4,00) bulurken, eğlenceli, etkileyici, konforlu, birleştirici, keyif verici ve ait hissedilen (ortalamaları 1,00) bir yer olarak görmediğini belirtmiştir.

Caddeyi gündüz saatlerinde kullanan erkeklerin çoğunluğu; alanı kalabalık (3,27), telaşlı (3,18) ve güvenli (3,18) bulmaktadır. Akşam saatlerinde kullanan erkek kullanıcıların

çoğunluğu ise; gündüz saatlerindeki gibi caddeyi kalabalık (3,57), telaşlı (3,40) ve güvenli (3,62) bulduğu görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.16).

Çizelge 7.17. 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi kullanımının yaş grupları ile ilişkisi

		Yaş grubu				
		Genç	Orta yaş ve üstü	X2	p	
Selanik Caddesi'ni 19:00-00:00 zaman diliminde hiç kullandınız mı?	Evet	n	38	42	0,001	0,999
		%	66,7%	66,7%		
	Hayır	n	19	21		
		%	33,3%	33,3%		
Selanik Caddesi'ni 19:00-00:00 zaman diliminde kullanmama sebebiniz?	Subjektif nedenler	n	10	6	Test yapılamaz.	
		%	52,6%	28,6%		
	Objektif nedenler	n	9	15		
		%	47,4%	71,4%		

Şekil 7.3. 19:00-00:00 zaman diliminde Selanik Caddesi kullanımının yaş grupları ile ilişkisi

Çizelge 7.17’de yaş gruplarının 19:00-00:00 zaman diliminde, Selanik Caddesi’ni kullanılması görülmektedir. Kikare analizi sonuçlarına göre; yaş grupları ile Selanik Caddesi’nin 19:00-00:00 zaman diliminde kullanılması arasında istatistiksel anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Selanik Caddesi’nin 19:00-00:00 zaman diliminde kullanımı objektif (mekana dair işlevlerin azalması) ya da subjektif (mekanda güvende hissetmeme, mekanı تنها bulma) yargılar üzerinden incelenmiştir.

Gençler ile orta yaş ve üstü kullanıcıların %33’ü 19:00-00:00 zaman aralığında Selanik Caddesi’ni kullanmamaktadır. Bu durumun nedeni olarak verdikleri cevaplar şekilde görülmektedir (Bkz. Şekil 7.3). Gençler (%47), orta yaş ve üstü kullanıcılar (%72) en çok ticari birimler kapalı olduğu için bu saat aralığında caddeyi kullanmadığını belirtmiştir.

Çizelge 7.18. Selanik Caddesi’nde geçici ve kalıcı kullanımın caddenin tanımlanması ile ilişkisi

Selanik Caddesi		Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kalabalık	K	3,40	,912	-0,698	0,487
	G	3,54	,932		
Telaşlı	K	3,39	,966	0,984	0,327
	G	3,17	1,007		
Canlı	K	3,20	1,148	-0,203	0,840
	G	3,25	1,032		
Eğlenceli	K	3,02	1,281	0,517	0,606
	G	2,88	1,035		
Etkileyici	K	2,74	1,316	-0,321	0,749
	G	2,83	1,129		
Konforlu	K	2,47	1,273	0,037	0,971
	G	2,46	1,062		
Güvenli	K	3,29	1,450	1,010	0,315
	G	2,96	1,429		
Huzur Verici	K	2,58	1,311	0,143	0,887
	G	2,54	1,141		
Birleştirici	K	2,14	1,157	-1,258	0,211
	G	2,46	,977		
Keyif Verici	K	2,56	1,212	-1,319	0,190
	G	2,92	1,018		
Ait Hissedilen	K	2,47	1,376	1,128	0,262
	G	2,13	1,154		
* K = Kalıcı kullanıcılar (alanda yaşayan ve çalışan)					
* G = Geçici kullanıcılar (alandaki ziyaretçiler)					

Çizelge 7.18’de katılımcıların Selanik Caddesi’ni tanımlarken tercih ettiği sıfatların caddeyi kullanım türüne göre farklılaşması görülmektedir.

Yapılan t testi sonuçlarına göre; Selanik Caddesi'nde bulunma nedeni ve tercih edilen sıfatlar arasında puanlar bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 7.19. Selanik Caddesi'nde geçici ve kalıcı kullanımının caddenin ihtiyaç tanımlaması ile ilişkisi

Selanik Caddesi		Ortalama	Std. Sapma	t	p
Oturma yeri/gölgelik elemanları	K	6,39	1,843	0,333	0,740
	G	6,25	1,511		
Yeşil alan	K	6,26	1,819	1,075	0,285
	G	5,83	1,373		
Havuz	K	5,15	2,224	1,503	0,135
	G	4,38	2,337		
Çocuk oyun alanı	K	4,89	2,200	1,626	0,107
	G	4,08	1,998		
Heykel gibi sanat eserleri	K	4,32	2,426	-0,321	0,749
	G	4,50	2,377		
Gösteriler için sahne	K	4,77	2,324	-0,116	0,908
	G	4,83	2,531		
Spor alanı	K	5,11	2,366	1,188	0,237
	G	4,46	2,637		
Kermes alanı	K	3,67	2,378	2,011	0,051
	G	2,79	1,769		
* K = Kalıcı kullanıcılar (alanda yaşayan ve çalışan)					
* G = Geçici kullanıcılar (alandaki ziyaretçiler)					

Çizelge 7.19'da Selanik Caddesi'ndeki ihtiyaçların katılımcıların caddeyi geçici ya da kalıcı kullanım türüne göre farklılaşması görülmektedir.

Yapılan t testi sonuçlarına göre; Selanik Caddesi'nde bulunma nedeni ve eksik görülen elemanlar arasında puanlar bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

7.2.2. İnkılap Sokak bulguları

Çizelge 7.20. Kişisel bilgilerin görüşlerin İnkılap Sokak'a göre dağılımı

		İnkılap Sokak	
		n	%
Cinsiyet	Kadın	46	38,3
	Erkek	74	61,7
Yaş grubu	Genç	89	74,2
	Orta yaş	24	20,0
	Orta yaş üstü	7	5,8
İnkılap Sokak'ta bulunma nedeniniz?	Burada yaşıyorum	12	10,0
	Burada çalışıyorum	17	14,2

Çizelge 7.20. (devam) Kişisel bilgilerin görüşlerin İnkılap Sokak’a göre dağılımı

İnkılap Sokak’ı hangi amaçla kullanıyorsunuz?	Yürüyüş için		39	32,5
	Zaman geçirmek için		46	38,3
	Hizmet almak için		35	29,2
İnkılap Sokak’ı hangi faaliyet için kullanıyorsunuz?	Hizmet alınan mekanları kullanmak için		42	35,0
	Alışveriş yapmak için		15	12,5
	Gastronomik mekanları kullanmak için		57	47,5
	Sanatsal faaliyetleri izlemek için		6	5,0
İnkılap Sokak’ı kullanım sıklığınız?	Her gün		32	26,7
	Haftada 2- kez		29	24,2
	Haftada 1 kez		27	22,5
	Ayda 2 kez		15	12,5
	Ayda 1 kez		17	14,2
İnkılap Sokak’ı en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?	Gündüz saatleri		62	51,7
	Akşam saatleri		27	22,5
	Hem gündüz hem de akşam saatleri		31	25,8
İnkılap Sokak’ı 19:00-00:00 zaman diliminde hiç kullandınız mı?	Evet		93	77,5
	Hayır		27	22,5
İnkılap Sokak’ı 19:00-00:00 zaman diliminde kullanmamanızın sebebi nedir?	Subjektif	Güvenli bulmama	7	25,9
		Tenha bulma	6	22,2
	Objektif	Mekana yönelik işlevlerin azalması	12	44,4
		Diğer sebepler	2	7,4
İnkılap Sokak’ta bir süre beklemeniz gerekse, bunu nasıl yapmayı tercih edersiniz?	Açık alanda oturarak		53	44,2
	Kapalı alanda oturarak		42	35,0
	Yürüyüş yaparak		9	7,5
	Mağazaları dolaşarak		15	12,5
	Diğer		1	,8
İnkılap Sokak’ta arkadaşlarınızda buluşmak isteseydiniz, caddenin neresini tercih edersiniz?	Sokağın Tuna Caddesi ile kesişiminde		15	12,4
	Sakarya Caddesi kesişiminde		64	52,9
	Heykelin bulunduğu yerde		31	25,6
	Kapalı mekanlarda		8	6,6
	Cevap yok		3	2,5
İnkılap Sokak’ta akla gelen ilk yer	Balıkçılar		19	15,8
	Heykel		2	1,7
	Kafeler		33	27,5
	Barlar		50	41,7
	Dershaneler		13	10,8
	Cevap yok		3	2,5
İnkılap Sokak’ta akla gelen ilk eylem	Toplanma		28	23,3
	Alışveriş		25	20,8
	Yürüyüş		31	25,8
	Dinlenme		20	16,7
	Gösteri		16	13,3
İnkılap Sokak’ta müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun açık alan var mı?	Var		63	52,5
	Yok		57	47,5
İnkılap Sokak’ta müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun neresidir?	Sokağın Tuna Caddesi ile kesişiminde		5	4,2
	Sokağın Sakarya Caddesi ile kesişiminde		13	10,8
	Cadde boyunca		14	11,7
	Kapalı mekanlarda		2	1,7
	Cevap yok		86	71,7

İnkılap Sokak’ta bulunan katılımcıların kişisel bilgileri ve görüşleri görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.20).

İnkılap Sokak'ta;

- Kullanıcıların %31,7'si erkek, %38,3'ü kadındır.
- Kullanıcıların % 74,2 'i genç, %20'i orta, %5,8'i orta yaş üstü yaş grubundadır.
- İnkılap Sokak'ta ankete katılanların %24,2'si (%10+ %14,2) alanda yaşayan ve çalışan kalıcı kullanıcılar iken, %75,8'i sokakta ziyaretçi olarak bulunmaktadır.
- Bireyler İnkılap Sokak'ı kullanıcılar %38,3 çoğunluğu ile yoğunlukla zaman geçirmek için, %32,5 oranı ile yürüyüş için, % 29,2 oranı ile hizmet almak için kullanmaktadır.
- İnkılap Sokak %47,5 oranı ile yoğunlukla gastronomik mekanları kullanmak için kullanılmaktadır.
- İnkılap Sokak kullanıcılarının %51,7'si alanı gündüz saatlerinde, %22,5 akşam saatlerinde, %25,8'i hem gündüz hem de akşam saatlerinde kullanmaktadır.
- Kullanıcıların %77,5'i alanı 19.00-00.00 arası kullandığını belirtmiştir. Kullanmayanların %40,7'si sebep olarak objektif nedenlerden alandaki ticari birimlerin kapanmasını; 25,9'i sübjektif nedenlerden güvenli olmamasını göstermiştir.
- İnkılap Sokak'ta beklemesi gereken kullanıcıların %44,2'si açık alanları tercih ederken; %35,0'i kapalı alanları tercih etmiştir.
- Sokakta buluşma noktası olarak %52,9 oranı ile Sakarya Caddesi kesişimi tercih edilmiştir.
- İnkılap Sokak denilince akla ilk gelen %41,7 oranıyla barlar olmuştur. Ardından %27,5 oranıyla kafeler gelmektedir.
- Katılımcılara sokakta akıllarına ilk gelen eylem sorulduğunda %25,8 oranıyla yürüyüş, ardından toplanma (%23,3), alışveriş (%20,8) cevapları alınmıştır.
- Kullanıcılar %52,5 oranıyla İnkılap Sokak'ta müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun açık alan olduğunu; %47,5 oranı ile uygun yer olmadığını söylemiştir.
- Kullanıcılara İnkılap Sokak'ta müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun yer sorulduğunda katılımcıların %71,7 si cevap vermemiştir.

Çizelge 7.21. İnkılap Sokak'ın sıfatlara göre değerlendirmesi

	İnkılap sokak	
	Ortalama	Std. Sapma
Kalabalık	3,43	1,11
Telaşlı	2,93	1,15
Canlı	3,33	1,24
Eğlenceli	3,26	1,34
Etkileyici	2,89	1,44
Konforlu	2,76	1,35
Güvenli	2,67	1,38
Huzur Verici	2,94	1,35
Birleştirici	2,98	1,32
Keyif Verici	3,22	1,32
Ait Hissedilen	2,74	1,40

Çizelge 7.21'de katılımcıların İnkılap Sokak'ı tanımlamak için kullandığı sıfatlara ait veriler yer almaktadır. Katılımcıların İnkılap Sokak'ı değerlendirirken en çok kalabalık (3,43) en az güvenli (2,67) sıfatlarını kullandığı görülmektedir.

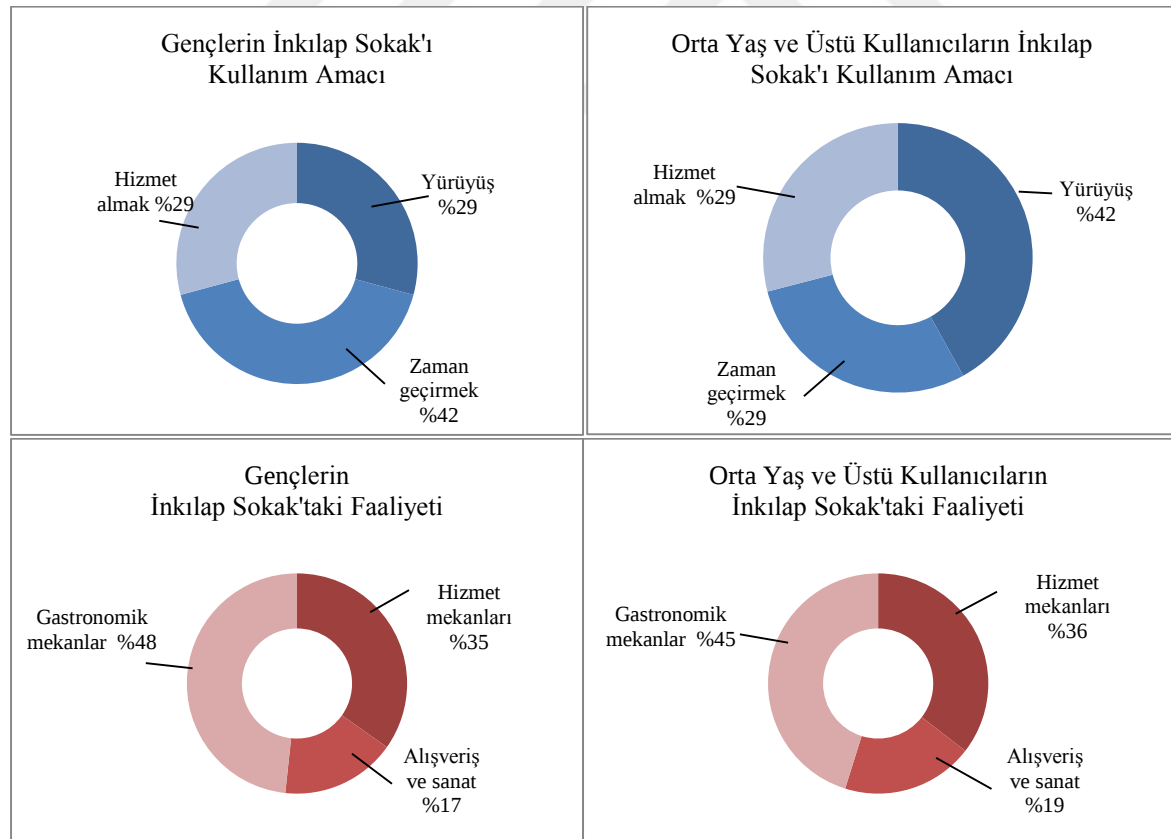
Çizelge 7.22. İnkılap Sokak'a kullanıcıların eklemek istedikleri

	İnkılap Sokak	
	Ortalama	Std. Sapma
Oturma yeri/gölgelek elemanları	6,49	1,82
Yeşil alan	6,31	2,24
Havuz	3,62	2,71
Çocuk oyun alanı	3,73	2,58
Heykel gibi sanat eserleri	5,48	2,37
Gösteriler için sahne	5,00	2,46
Spor alanı	4,06	2,61
Kermes alanı	4,43	2,58

Katılımcılara İnkılap Sokak'a eklemek için tercih ettiği elemanlar sorulduğunda (Bkz. Çizelge 7.22) kullanıcıların oturma yeri ve gölgelek elemanları en çok (6,49) iken havuzu en az (3,62) ihtiyaç olarak gördüğü anlaşılmıştır.

Çizelge 7.23. Yaş gruplarının İnkılap Sokak'taki amaç ve faaliyet ilişkisi

		Yaş grubu		X ²	p
		Genç	Orta yaş ve üstü		
İnkılap Sokak'ı hangi amaçlar kullanıyorsunuz?	Yürüyüş için	n 26 % 29,2%	n 13 % 41,9%	2,085	0,353
	Zaman geçirmek için	n 37 % 41,6%	n 9 % 29,0%		
	Hizmet almak için	n 26 % 29,2%	n 9 % 29,0%		
İnkılap Sokak'ı hangi faaliyet için kullanıyorsunuz?	Hizmet alınan mekanları kullanmak için	n 31 % 34,8%	n 11 % 35,5%	0,132	0,936
	Alışveriş yapmak veya sanatsal faaliyet için	n 15 % 16,9%	n 6 % 19,4%		
	Gastronomik mekanları kullanmak için	n 43 % 48,3%	n 14 % 45,2%		

Şekil 7.4. Yaş gruplarının İnkılap Sokak'taki amaç ve faaliyet ilişkisi

Yaş gruplarının İnkılap Sokak'taki amaç ve faaliyete göre dağılımı incelenmiştir (Bkz. Çizelge 7.23).

Kikare analizi sonuçlarına göre; yaş grupları ile İnkılap Sokak'ı kullanım amacı arasında ve İnkılap Sokak'ta yapılan faaliyet arasında istatistiksel anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 7.24. Yaş ve kullanım zamanına göre İnkılap Sokak'ta amaç ve faaliyet

			Genç kullanıcılar				Orta yaş ve üstü kullanıcılar		
			İnkılap Sokak'ı en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?				İnkılap Sokak'ı en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?		
			Gündüz saatleri	Akşam saatleri	Gündüz ve akşam saatleri		Gündüz saatleri	Akşam saatleri	Gündüz ve akşam saatleri
İnkılap Sokak'ı hangi amaçlar kullanıyorsunuz?	Yürüyüş için	frekans	18	4	4		7	0	6
		%	69,2	15,4	15,4		53,8	0,0	46,2
	Zaman geçirmek için	frekans	15	11	11		5	0	4
		%	40,5	29,7	29,7		55,6	0,0	44,4
	Hizmet almak için	frekans	11	9	6		6	3	0
		%	42,3	34,6	23,1		66,7	33,3	0,0
İnkılap Sokak'ı hangi faaliyet kullanıyorsunuz?	Hizmet alınan mekanları kullanmak için	frekans	18	2	11		7	2	2
		%	58,1	6,5	35,5		63,6	18,2	18,2
	Alışveriş yapmak veya sanatsal faaliyet için	frekans	9	3	3		3	0	3
		%	60,0	20,0	20,0		50,0	0,0	50,0
	Gastronomik mekanları kullanmak için	frekans	17	19	7		8	1	5
		%	39,5	44,2	16,3		57,1	7,1	35,7

Çizelge 7.24'te İnkılap Sokak'taki kullanım zamanı ile kullanım amacı ve kullanılan faaliyet arasındaki ilişki yaş grupları üzerinden incelenmiştir (Bkz. Çizelge 7.24).

İnkılap Sokak'ın genç kullanıcıları; yürüyüş, zaman geçirmek ve hizmet almak için gündüz saatlerini tercih etmektedir. Faaliyetlerin kullanım zamanları incelendiğinde ise gençlerin; hizmet alınan mekanları kullanmak, gastronomik mekanları kullanmak ve alışveriş veya sanatsal faaliyet için gündüz saatlerini tercih ettiği görülmektedir. Akşam saatlerinde gençlerin gastronomik mekan kullanımı öne çıkmaktadır.

İnkılap Sokak'ın orta ve üzeri yaş kullanıcıları; yürüyüş, zaman geçirmek ve hizmet almak için gündüz saatlerini tercih etmektedir. Faaliyetlerin zaman dilimleri incelendiğinde ise orta ve üzeri yaş kullanıcıların; hizmet alınan mekanları ve gastronomik mekanları

kullanmak için gündüz; alışveriş veya sanatsal faaliyet için gün içinde hem gündüz ve hem de akşam saatlerini tercih ettiği görülmektedir.

Çizelge 7.25. Yaş gruplarının İnkılap Sokak'ı sıfatlara göre değerlendirmesi

			Ortalama	Std. Sapma	t	p
İnkılap Sokak	Kalabalık	G	3,48	1,10	0,835	0,405
		O	3,29	1,13		
	Telaşlı	G	2,97	1,06	0,589	0,559
		O	2,81	1,38		
	Canlı	G	3,27	1,21	-0,953	0,342
		O	3,52	1,31		
	Eğlenceli	G	3,19	1,31	-0,934	0,352
		O	3,45	1,41		
	Etkileyici	G	2,96	1,41	0,815	0,417
		O	2,71	1,53		
	Konforlu	G	2,78	1,28	0,231	0,817
		O	2,71	1,57		
	Güvenli	G	2,70	1,39	0,402	0,689
		O	2,58	1,39		
	Huzur Verici	G	2,97	1,34	0,338	0,736
		O	2,87	1,41		
	Birleştirici	G	2,93	1,19	-0,512	0,611
		O	3,10	1,64		
	Keyif Verici	G	3,22	1,26	0,113	0,910
		O	3,19	1,49		
Ait Hissedilen	G	2,73	1,25	-0,127	0,900	
	O	2,77	1,78			
* G = Genç kullanıcılar						
* O = Orta yaş ve üstü kullanıcılar						

Çizelge 7.25'de katılımcıların İnkılap Sokak'ı tanımlamak için tercih ettiği sıfatlara verdiği puanların yaş gruplarına göre farklılaşması görülmektedir.

Yapılan t testi sonuçlarına göre; ankette bulunan sıfat grupları ile yaş grubu arasında istatistiksel anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 7.26. İnkılap Sokak'ta bekleme biçimleri ile yaş grubu ilişkisi

					Yaş grubu		Ki kare Testi	
					Genç	Orta yaş ve üstü	X2	p
İnkılap Sokak'ta bir süre beklemeniz gerekse bunu ne yaparak değerlendirirsiniz?	Açık alanda oturarak	frekans	40	13	,624b	0,891		
		%	44,9%	43,3%				
	Kapalı alanda oturarak	frekans	32	10				
		%	36,0%	33,3%				
	Yürüyüş yaparak	frekans	7	2				
		%	7,9%	6,7%				
	Mağazaları dolaşarak	frekans	10	5				
		%	11,2%	16,7%				

İnkılap Sokak'ta yapılan araştırma sonucuna göre yaş grubu ile sokakta bekleme ile vakit geçirmek için tercih edilen eylemler arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Veriler hem gençlerin (%44,9) hem de orta ve üstü yaş kullanıcıların (%43,3) çoğunlukla açık alanda oturarak alanı değerlendirdiğini göstermektedir (Bkz. Çizelge 7.26).

Çizelge 7.27. İnkılap Sokak'ta görülen eksiklikler ve yaş gruplarının arasındaki ilişkinin karşılaştırılması

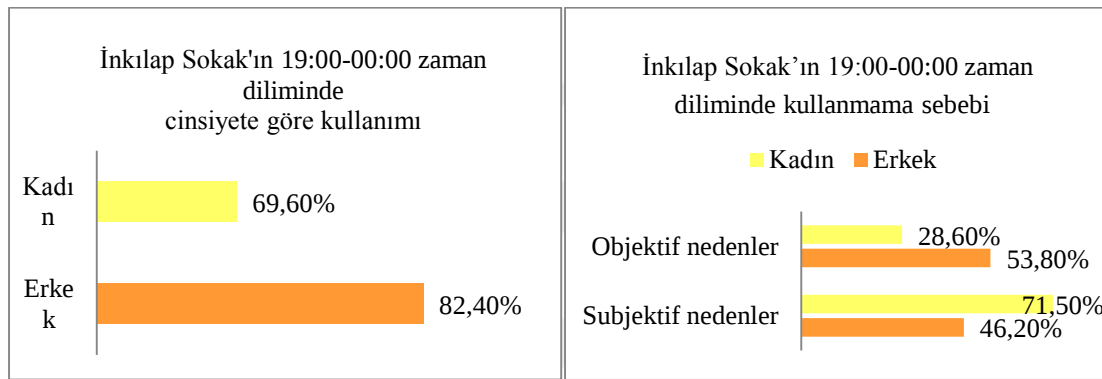
			Ortalama	Std. Sapma	t	p
İnkılap Sokak	Oturma yeri/gölgelik elemanları	G	6,44	1,80	-0,542	0,589
		O	6,65	1,92		
	Yeşil alan	G	6,35	2,28	0,329	0,742
		O	6,19	2,17		
	Havuz	G	3,60	2,69	-0,144	0,886
		O	3,68	2,82		
	Çocuk oyun alanı	G	3,61	2,51	-0,912	0,364
		O	4,10	2,76		
	Heykel gibi sanat eserleri	G	5,47	2,29	-0,024	0,981
		O	5,48	2,62		
	Gösteriler için sahne	G	4,97	2,43	-0,254	0,800
		O	5,10	2,57		
	Spor alanı	G	4,16	2,61	0,703	0,483
		O	3,77	2,63		
	Kermes alanı	G	4,54	2,51	0,821	0,413
		O	4,10	2,79		
* G = Genç kullanıcılar						
* O = Orta yaş ve üstü kullanıcılar						

Katılımcıların İnkılap Sokak'a eklemek için tercih ettiği elemanların, yaş gruplarına göre farklılaşması görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.27).

Yapılan t testi sonuçlarına göre; İnkılap Sokak'ta yaş grupları ve bu grupların ihtiyaçları arasında puanlar bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 7.28. Cinsiyetin 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak kullanımı ile ilişkisi

		Cinsiyet			X2	p
		Kadın	Erkek			
İnkılap Sokak'ı 19:00-00:00 zaman diliminde hiç kullandınız mı?	Evet	n 32 % 69,6%	61 82,4%	2,006	0,157	
	Hayır	n 14 % 30,4%	13 17,6%			
İnkılap Sokak'ı 19:00-00:00 zaman diliminde kullanmamanızın sebebi nedir?	Subjektif nedenler	n 10 % 71,5%	6 46,2%	Test yapılamaz.		
	Objektif nedenler	n 4 % 28,6%	7 53,8%			

Şekil 7.5. Cinsiyetin 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak kullanımı ile ilişkisi

Kikare analizi sonuçlarına göre; İnkılap Sokak'ın 19:00-00:00 zaman diliminde kullanılması ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 7.28' de cinsiyet ve 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak'ın kullanılması arasındaki ilişki sonuçları görülmektedir. Alanın kullanımında objektif (mekana dair işlevlerin azalması) ya da subjektif (mekanda güvende hissetmeme, mekanı تنها bulma) nedenlerin etkili olabileceği düşünüp incelenmiştir. Araştırma sonucunda 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak'ı kullanmayan kadınların %71,5'inin alanı subjektif nedenlerle, erkeklerin %53,8'inin objektif nedenlerle alanda bulunmadığı görülmüştür.

Çizelge 7.29. Cinsiyet ve kullanım zamanına göre İnkılap Sokak'ı tanımlayan sıfatlar

	Kadın						Erkek					
	İnkılap Sokak'ı en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?						İnkılap Sokak'ı en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?					
	Gündüz saatleri		Akşam saatleri		Gündüz ve akşam saatleri		Gündüz saatleri		Akşam saatleri		Gündüz ve akşam saatleri	
	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss
Kalabalık	3,48	1,09	3,33	1,03	3,36	1,21	3,36	1,22	3,38	1,07	3,60	1,05
Telaşlı	2,72	1,00	2,67	0,82	3,00	0,77	2,73	1,35	3,38	1,12	3,10	1,21
Canlı	3,17	1,23	4,00	0,63	3,18	1,25	3,27	1,28	3,19	1,50	3,70	0,98
Eğlenceli	2,66	1,20	4,33	0,52	3,36	1,21	3,24	1,41	3,48	1,47	3,55	1,23
Etkileyici	2,17	1,34	4,17	0,75	3,18	1,47	2,58	1,39	3,29	1,42	3,50	1,28
Konforlu	2,48	1,35	3,83	1,17	2,45	1,37	2,91	1,38	2,67	1,28	2,85	1,39
Güvenli	2,55	1,15	2,67	0,82	2,45	1,63	2,91	1,42	2,57	1,54	2,65	1,53
Huzur verici	2,17	1,10	2,83	0,98	3,00	1,26	3,12	1,39	3,62	1,36	3,05	1,36
Birleştirici	2,69	1,34	3,33	0,52	2,64	1,03	2,97	1,51	3,05	1,12	3,40	1,43
Keyif verici	2,66	1,20	4,00	0,63	3,73	1,56	2,88	1,36	3,62	1,02	3,65	1,31
Ait hissedilen	2,24	1,38	3,17	1,17	2,55	1,37	2,94	1,50	3,00	1,14	2,85	1,53

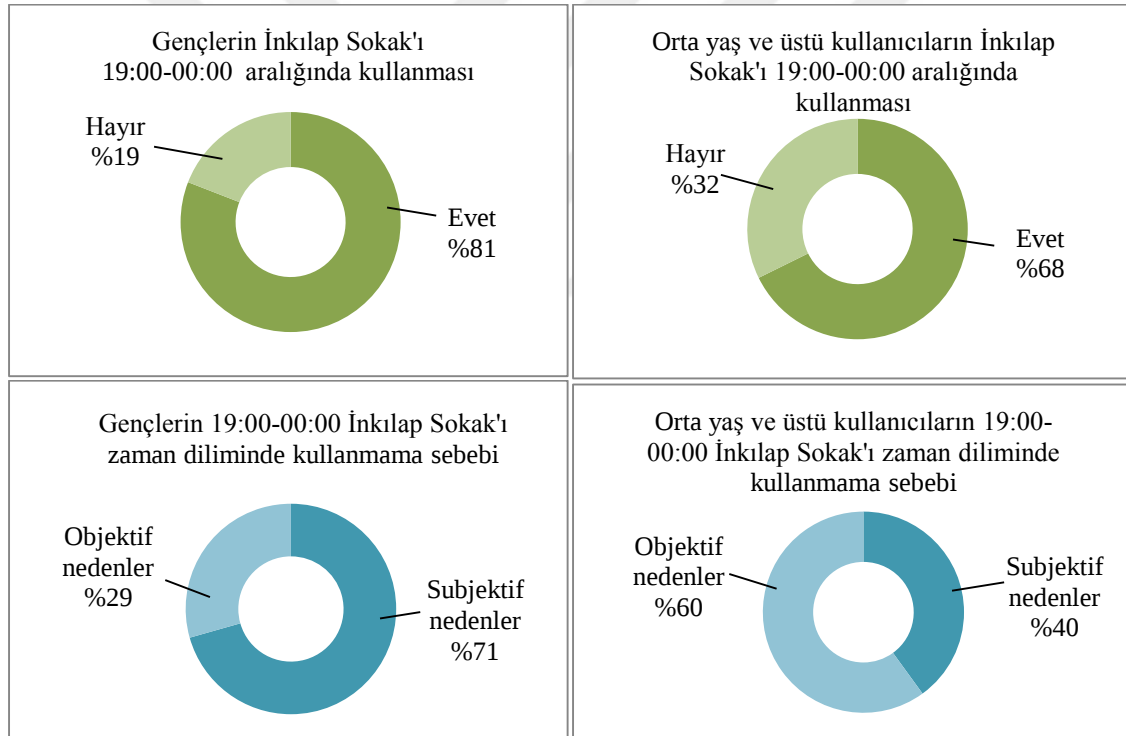
Çizelge 7.29'da kullanım zamanlarında İnkılap Sokak'ta vakit geçiren bireylerin mekanı tanımlamak için tercih ettiği sıfatlarda cinsiyet farkı incelenmiştir. Çizelge içinde kalabalık, canlı, huzur verici, keyif verici sıfatları aldıkları oranlar ile öne çıkmaktadır.

Sokağı gündüz saatlerinde kullanan kadınlar alanı tanımlamak için öncelikle kalabalık (3,48) ve canlı (3,17) sıfatlarını tercih etmiştir. Akşam saatlerinde kullanan kadınlar ise; birbirlerine yakın oranlarda canlı (4,00), eğlenceli (4,33), etkileyici (4,17), keyif verici (4,00) cevaplarını vermiştir.

Sokağı gündüz saatlerinde kullanan erkek kullanıcılar alanı kalabalık (3,36), canlı (3,27) ve huzur verici (3,62); akşam saatlerinde kullanan erkekler alanı keyif verici (3,62) ve huzur verici (3,62) sıfatlarını tercih etmiştir.

Çizelge 7.30. Yaş gruplarının 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak'ın kullanımı ile ilişkisi

		Yaş grubu			X2	p
		Genç	Orta yaş ve üstü			
İnkılap Sokak'ı 19:00-00:00 zaman diliminde hiç kullandınız mı?	Evet	n	72	21	1,590	0,207
		%	80,9%	67,7%		
	Hayır	n	17	10		
		%	19,1%	32,3%		
İnkılap Sokak'ı 19:00-00:00 zaman diliminde kullanmama sebebiniz?	Subjektif nedenler	n	12	4	Test yapılamaz.	
		%	70,6%	40,0%		
	Objektif nedenler	n	5	6		
		%	29,4%	60,0%		

Şekil 7.6. Yaş gruplarının 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak'ın kullanımı ile ilişkisi

İnkılap Sokak'ın yaş grupları tarafından 19:00-00:00 zaman diliminde kullanılması görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.30).

Kikare analizi sonuçlarına göre; yaş grupları ile İnkılap Sokak'ın 19:00-00:00 zaman diliminde kullanılma durumu arasında istatistiksel anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Yaş gruplarının mekanı kullanımına etki ettiği düşünülen objektif (mekana dair işlevlerin azalması) ya da subjektif (mekanda güvende hissetmeme, mekanı تنها bulma) yargılar incelenmiştir (Bkz. Çizelge 7.30). 19:00-00:00 zaman diliminde İnkılap Sokak'ı kullanmayan gençler çoğunlukla (%71) تنها olması ve güvenli olmaması gibi subjektif nedenlerle; orta yaş ve üstü kullanıcıların çoğunlukla (%60) mekan işlevlinin azalması sebebiyle alanı kullanmadığını belirtmiştir (Bkz. Şekil 7.6).

Çizelge 7.31. İnkılap Sokak geçici ve kalıcı kullanımın sokağın tanımlanması ile ilişkisi

İnkılap Sokak		Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kalabalık	K	3,38	1,147	-0,301	0,764
	G	3,45	1,098		
Telaşlı	K	3,21	1,048	1,529	0,129
	G	2,84	1,167		
Canlı	K	3,24	1,057	-0,457	0,648
	G	3,36	1,295		
Eğlenceli	K	3,28	1,279	0,081	0,936
	G	3,25	1,363		
Etkileyici	K	2,72	1,360	-0,717	0,475
	G	2,95	1,471		
Konforlu	K	2,76	1,215	0,001	0,999
	G	2,76	1,401		
Güvenli	K	2,97	1,349	1,344	0,182
	G	2,57	1,384		
Huzur Verici	K	2,79	1,207	-0,679	0,498
	G	2,99	1,394		
Birleştirici	K	3,10	1,423	0,601	0,549
	G	2,93	1,289		
Keyif Verici	K	3,07	1,334	-0,692	0,490
	G	3,26	1,315		
Ait Hissedilen	K	2,62	1,522	-0,533	0,595
	G	2,78	1,365		
* K = Kalıcı kullanıcılar (alandaki yaşayan ve çalışan)					
* G = Geçici kullanıcılar (alandaki ziyaretçiler)					

Katılımcıların İnkılap Sokak'ı tanımlarken tercih ettiği sıfatların sokağın geçici ve kalıcı kullanım türlerine göre farklılaşması görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.31).

Yapılan t testi sonuçlarına göre; İnkılap Sokak'ın geçici ve kalıcı kullanımı ile ankette belirtilen sıfatlar arasında puanlar bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 7.32. İnkılap Sokak'ın geçici ve kalıcı kullanımı ile sokağın ihtiyaç tanımlaması arasındaki ilişki

İnkılap Sokak		Ortalama	Std. Sapma	t	p
Oturma yeri/gölgelik elemanları	K	6,93	1,510	1,497	0,137
	G	6,35	1,900		
Yeşil alan	K	6,34	2,176	0,100	0,920
	G	6,30	2,278		
Havuz	K	4,24	2,760	1,430	0,155
	G	3,42	2,684		
Çocuk oyun alanı	K	4,55	2,627	1,989	0,049
	G	3,47	2,518		
Heykel gibi sanat eserleri	K	5,07	2,563	-1,062	0,290
	G	5,60	2,299		
Gösteriler için sahne	K	5,31	2,537	0,780	0,437
	G	4,90	2,436		
Spor alanı	K	5,03	2,442	2,360	0,020
	G	3,75	2,593		
Kermes alanı	K	4,76	2,531	0,798	0,427
	G	4,32	2,603		
* K = Kalıcı kullanıcılar (alanda yaşayan ve çalışan)					
* G = Geçici kullanıcılar (alandaki ziyaretçiler)					

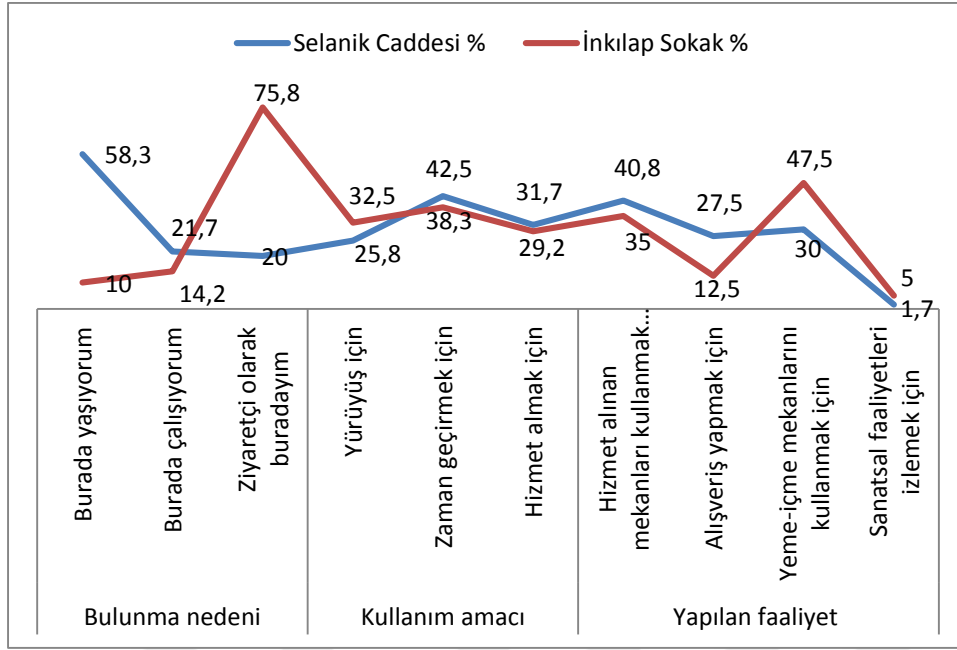
İnkılap Sokak'ta katılımcıların bulunma nedenlerine göre gördükleri eksiklikler çizelgede görülmektedir (Bkz. Çizelge 7.32).

Yapılan t testi sonuçlarına göre; İnkılap Sokak'ın geçici ve kalıcı kullanımı ile çocuk oyun alanı ihtiyacı arasında puanlar bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). İnkılap Sokak'ta yaşayan ve çalışan kalıcı kullanıcılara alana eklemek istediği şeyler sorulduğunda çocuk oyun alanını tercih etmiştir (4,55).

İnkılap Sokak'ta bulunma nedeni ile spor alanı ihtiyacı arasında istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). İnkılap Sokak'ta yaşayan ve çalışan kalıcı kullanıcıların spor alanının bulunmamasını eksiklik olarak görmektedir (5,03).

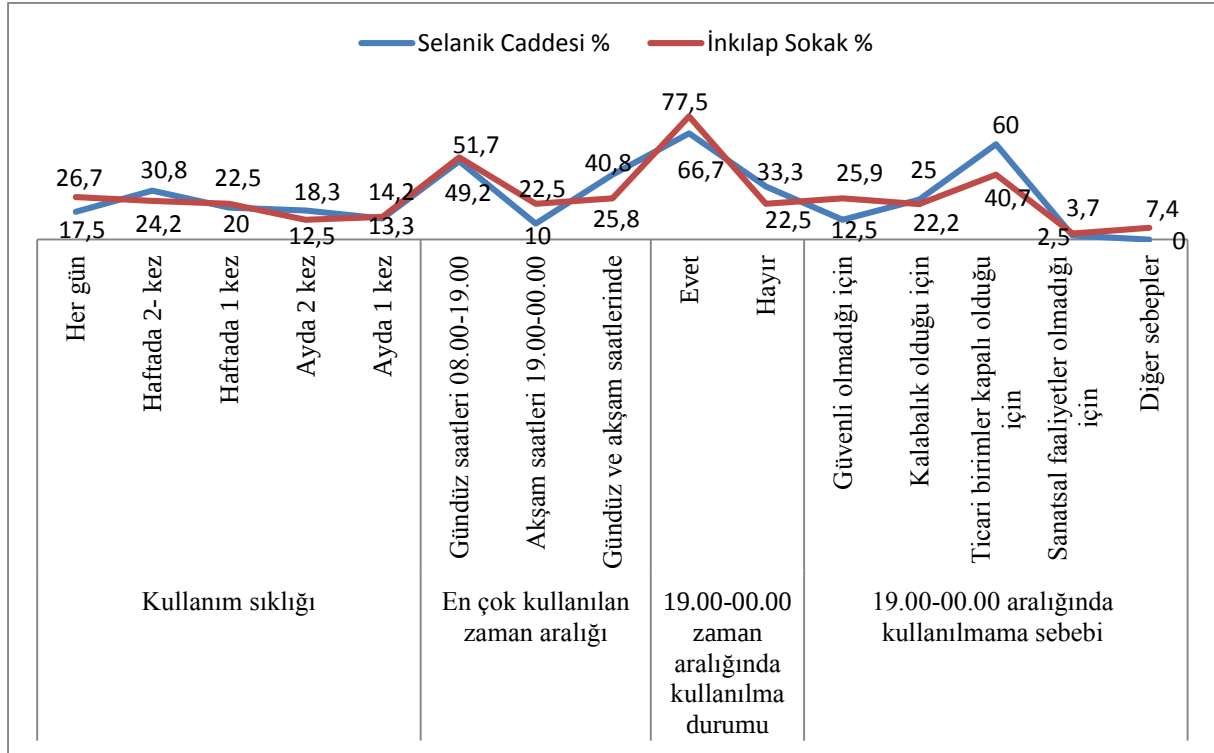
7.3. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak Bulgularının Karşılaştırılması

Yapılan anket çalışması ile Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanıcı değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular sayesinde alanların karşılaştırılması mümkün olmuştur.

Şekil 7.7. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanımı karşılaştırması

- İnkılap Sokak geçici kullanıcı şeklinde tanımlanan ziyaretçiler tarafından tercih edilirken, Selanik Caddesi kalıcı kullanıcılar şeklinde tanımlanan alanda yaşayanlar tarafından tercih edilmektedir.
- Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak birbirine yakın oranlarda yürüyüş için, zaman geçirmek için, hizmet almak için kullanılmaktadır. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın yayalaştırılmış olması ve çeşitli ticari faaliyetleri içermesi alanların bu kullanımların hepsi için tercih edilmesini sağlamıştır.
- Selanik Caddesi yoğun olarak ürün satışının yapıldığı birimlerden oluşmaktadır. İnkılap Sokak ise hizmet alınan ve eğlence sektöründe olan ticari birimlerden oluşmaktadır. Bu durum kullanıcıları alışveriş faaliyeti için İnkılap Sokak'tan ziyade Selanik Caddesi'ne yönlendirmektedir.
- İnkılap Sokak'ta bulunan ticari birimler gastronomik eylemleri barındıran eğlence birimleridir. Bu birimlerin sayıca Selanik Sokak'tan fazla olması İnkılap Sokak'ın tercih edilme nedeni olarak görülmektedir.
- Her iki çalışma alanında bulunan sanatsal faaliyetler kullanıcılar tarafından kullanılma amacı olarak görülmemektedir (Selanik Caddesi %1,7; İnkılap Sokak %5 oranında). Sanatsal faaliyetlerin belirli bir program içinde değil, tesadüfi olarak çalışma alanlarında gerçekleşmesi çekim yaratacak güçte olmadığını düşündürmektedir.

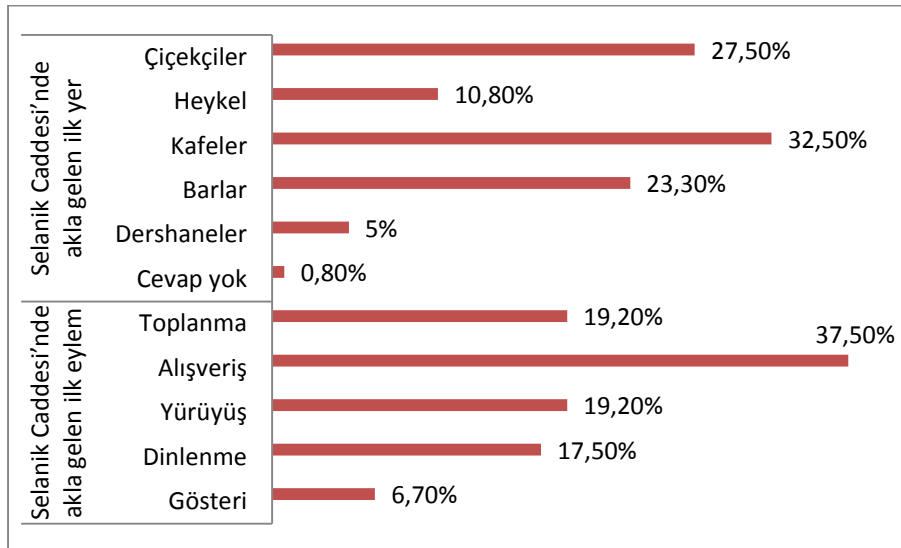

Şekil 7.8. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanım zamanları karşılaştırması

- İnkılap Sokak kullanıcıların çoğunluğu tarafından haftanın her günü kullanılırken, Selanik Caddesi ortalama olarak haftada 2 kez kullanılmaktadır.
- İki çalışma alanı da gündüz saatlerinde yoğun olarak kullanılmaktadır (Selanik Caddesi %51,7; İnkılap Sokak %49,5 oranında). Her iki alanda da bulunan ve gündüz saatlerinde faaliyet gösteren ticari birimler bunun önemli bir sebebidir.
- İnkılap Sokak (%77,5) 19.00-00.00 zaman diliminde Selanik Caddesi'nden (%66,7) daha çok kullanılmaktadır. Selanik Caddesi'ne göre İnkılap Sokak'ta sayıca daha çok bulunan geç saatlere kadar faaliyet gösteren eğlence birimleri bu durumun sebebi olabilir.
- Kullanıcıların çoğunluğu (Selanik Caddesi %60, İnkılap Sokak %40,7) 19.00-00.00 zaman diliminde alanları neden kullanmadıkları sorulduğunda, bu durumun nedeni olarak ticari birimlerin kapalı olmasını belirtmiştir. Bu durum alanın yoğun olarak ticari faaliyetler için kullanıldığının göstergesidir.
- 19.00-00.00 zaman diliminde alanın kullanılmama nedeni sorulduğunda; güvenli görülmemesi kullanıcılar tarafından İnkılap Sokak'ta (25,9) Selanik Caddesi'ne (12,5) göre daha yüksek orandadır. İnkılap Sokak'ta bulunan eğlence birimlerinin kullanıcılara güvensiz bir izlenim bıraktığı düşünülmektedir.

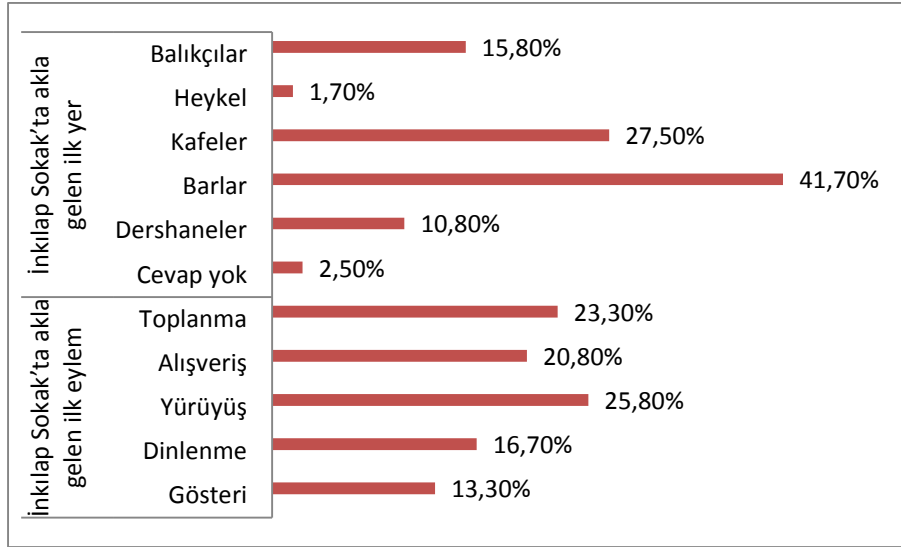
Çizelge 7.33. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta akla ilk gelen yer ve eylem

		n	%
Selanik Caddesi'nde akla gelen ilk yer	Çiçekçiler	33	27,5
	Heykel	13	10,8
	Kafeler	39	32,5
	Barlar	28	23,3
	Dershaneler	6	5,0
	Cevap yok	1	0,8
Selanik Caddesi'nde akla gelen ilk eylem	Toplanma	23	19,2
	Alışveriş	45	37,5
	Yürüyüş	23	19,2
	Dinlenme	21	17,5
	Gösteri	8	6,7
İnkılap Sokak'ta akla gelen ilk yer	Balıkçılar	19	15,8
	Heykel	2	1,7
	Kafeler	33	27,5
	Barlar	50	41,7
	Dershaneler	13	10,8
	Cevap yok	3	2,5
İnkılap Sokak'ta akla gelen ilk eylem	Toplanma	28	23,3
	Alışveriş	25	20,8
	Yürüyüş	31	25,8
	Dinlenme	20	16,7
	Gösteri	16	13,3

Şekil 7.9. Selanik Caddesi için ilk akla gelen yer ve eylem

Selanik Caddesi'nde akla ilk olarak kafeler (%32,5), ardından çiçekçiler (%27,5) gelmektedir (Bkz. Çizelge 7.33). Bu durum caddenin ticari faaliyetleri ile öne çıktığının bir göstergesidir. Bu soruya ek olarak Selanik Caddesi denilince akla ilk gelen eylem sorulduğunda cevap olarak verilen alışveriş (%37,5) cevabı da bu tespiti desteklemektedir.

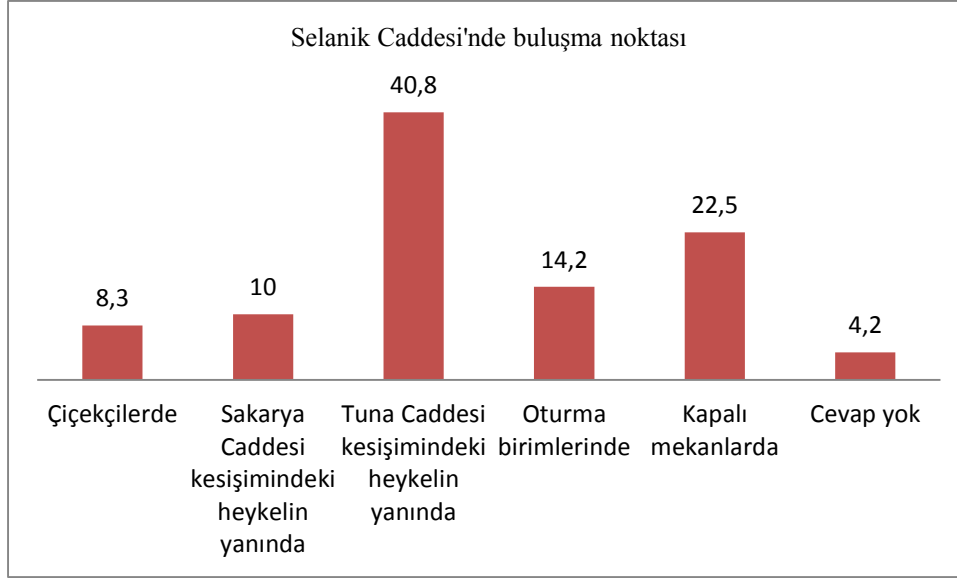

Şekil 7.10. İnkılap Sokak için ilk akla gelen yer ve eylem

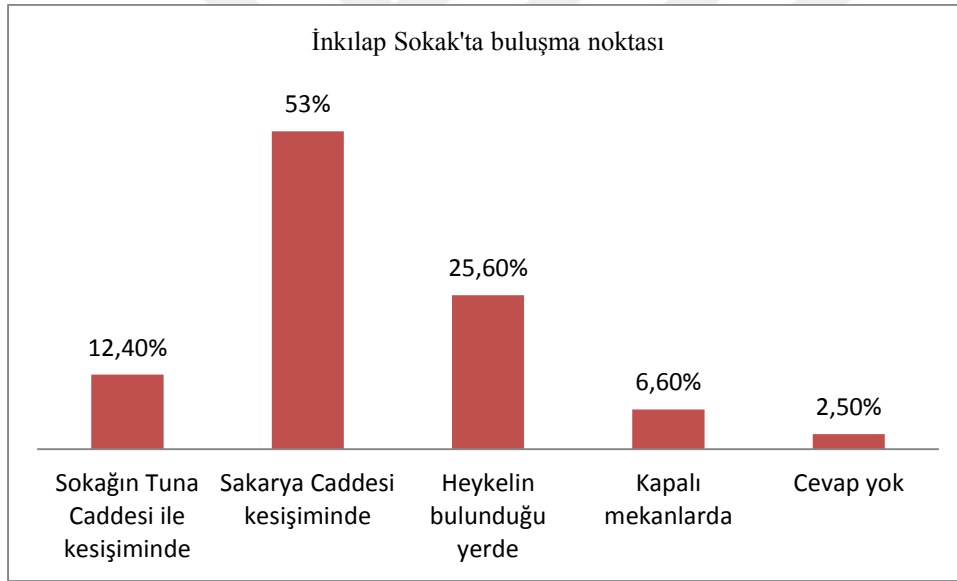
İnkılap Sokak denilince akla ilk gelen %41,7 oranıyla barlar; ardından %27,5 oranıyla kafeler olmuştur. Bu cevapların alanın yoğunlukla gastronomik ve eğlence birimlerini içermesinden dolayı olduğu düşünülmektedir. Sokakta akla ilk gelen eylem sorulduğunda %25,8 oranıyla yürüyüş, %23,3 oranı ile toplanma cevabı alınmıştır. Sokağın lineer bir doğrultuda olması ve içerdiği kullanımlar sebebiyle katılımcılardan bu cevapların alındığı düşünülmektedir.

Çizelge 7.34. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta buluşma noktası

Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta buluşma noktası		n	%
Selanik Caddesi'nde arkadaşlarınızda buluşmak isteseydiniz, caddenin neresini tercih edersiniz?	Çiçekçilerde	10	8,3
	Sakarya Caddesi kesişimindeki heykelin yanında	12	10,0
	Tuna Caddesi kesişimindeki heykelin yanında	49	40,8
	Oturma birimlerinde	17	14,2
	Kapalı mekanlarda	27	22,5
	Cevap yok	5	4,2
İnkılap Sokak'ta arkadaşlarınızda buluşmak isteseydiniz, caddenin neresini tercih edersiniz?	Sokağın Tuna Caddesi ile kesişiminde	15	12,4
	Sakarya Caddesi kesişiminde	64	52,9
	Heykelin bulunduğu yerde	31	25,6
	Kapalı mekanlarda	8	6,6
	Cevap yok	3	2,5

Şekil 7.11. Selanik Caddesi'nde buluşma noktası

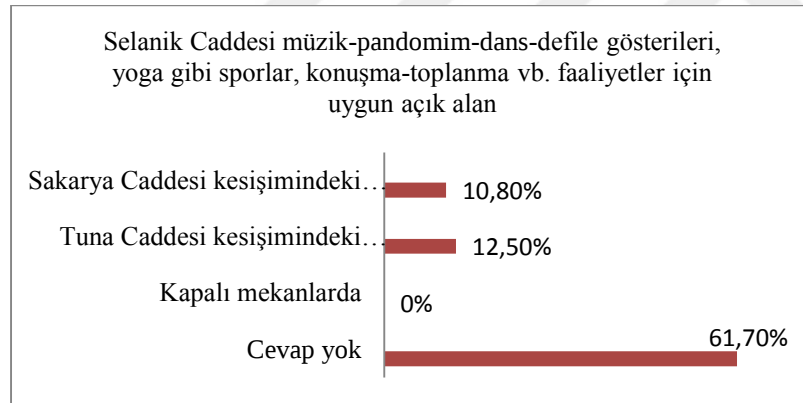
Şekil 7.12. İnkılap Sokak'ta buluşma noktası

Selanik Caddesi'nde buluşma noktası olarak %40,8 çoğunluğu ile Tuna Caddesi kesişimindeki heykel, tercih edilmektedir. Davranışsal analizlerde heykelin görsel bir eleman olmasının yanı sıra; ikincil oturma alanı olarak, sokak sanatlarına ve bireylerin düşünce ifadelerine sahne olarak kullanıldığı görülmüştür. Heykelin çeşitlenen kullanımının kentlilerin zihninde yer ederek buluşma noktası tercihlerine yansıdığı düşünülmektedir.

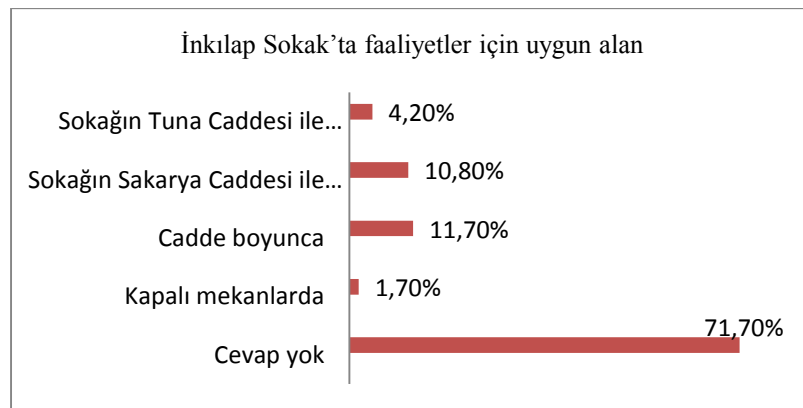
İnkılap Sokak'ta buluşma noktası olarak %52,9 oranı ile Sakarya Caddesi kesişimi tercih edilmiştir. İnkılap Sokak'ta belirgin bir işaret ögesi olmamasının cadde üzerinde bulunan bir yeri cevap olarak seçememelerine neden olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 7.35. Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta müzik-pantomim-dans- defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun alan

Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ta faaliyetleri için uygun yer		n	%
Selanik Caddesi'nde müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun neresidir?	Sakarya Caddesi kesişimindeki heykelin yanında	13	10,8
	Tuna Caddesi kesişimindeki heykelin yanında	15	12,5
	Cadde boyunca	18	15
	Kapalı mekanlarda	0	0
	Cevap yok	74	61,7
İnkılap Sokak'ta müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun neresidir?	Sokağın Tuna Caddesi ile kesişiminde	5	4,2
	Sokağın Sakarya Caddesi ile kesişiminde	13	10,8
	Cadde boyunca	14	11,7
	Kapalı mekanlarda	2	1,7
	Cevap yok	86	71,7

Şekil 7.13. Selanik Caddesi'nde faaliyetler için uygun alan

Şekil 7.14. İnkılap Sokak'ta faaliyetler için uygun alan

Selanik Caddesi'nde müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun yer sorulduğunda kullanıcıların %61,7'si cevap vermemiştir. Faaliyetler için yer belirten kullanıcılar kapalı mekanlardan ziyade Tuna Caddesi keşişimindeki heykeli (%12,5); ve Sakarya Caddesi keşişimindeki heykeli (%10,8) yer olarak göstermiştir.

İnkılap Sokak'ta bulunan kullanıcılara müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun yer sorulduğunda %71,7 oranında cevap alınamamıştır. Bu durumun nedeninin sokak üzerinde belirgin bir işaret öğesi olmaması ve sokağın çeşitlenen biçimleri bünyesinde barındırmaması olduğu düşünülmektedir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentsel mekanlar, toplumsal yönüyle kentlinin ortak kültürünü, hayat tarzını yansıtan; bireysel yönüyle kişinin toplum içinde yer edindiği, kendi anılarını, deneyimlerini ve mekan algısını oluşturduğu yerdir. Dolayısı ile kent içinde her bireyin kent hakkındaki düşünceleri ve davranışları kendine özgü olmaktadır. Kentlilerin düşünce ve davranışlarındaki bu farklılığı; mekanı deneyimleyen bireylerin sosyo-psikolojik ve fizyolojik özelliklerinin yanı sıra, mekanın sosyal etkileşimi desteklemesi, güven ve aidiyet hissini karşılaması, farklı kullanımları içermesi, erişilebilir olması ve estetik koşullarını sağlaması gibi mekansal özellikleri belirlemektedir. Bu mekansal özellikleri içeren alanlar, kentliler tarafından çokça kullanılan gece-gündüz yaşayan, tercih edilen ve her bireyin ihtiyaçlarını karşıladığı yaşayan kent parçalarını oluşturmaktadır.

Tez kapsamında, mekansal özellikler ve kullanıcı davranışları arasındaki etkileşimi görmek üzere Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak seçilmiştir. Araştırmanın alan çalışması kısmında Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın belgeleme ve gözlem yolu ile mekansal analizler, davranışsal analizler ve kullanıcı anketi yapılmıştır. Elde edilen veriler sayesinde Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın fiziksel özelliklerine bağlı olarak, hem kullanım şekilleri hem de kullanılamama nedenleri, dolayısı ile kullanıcıların alandan beklentileri ve ihtiyaçları tespit edilmiştir. Bu bilgilere dayalı olarak, daha canlı, yaşayan bir alan olması için alana öneriler sunmak mümkün olmuştur.

Çalışma kapsamında yapılan mekansal analizlerden elde edilen sonuç bulguları şu şekilde özetlenebilir;

Selanik Caddesi için;

- Kuzey yönünde doğrusal başlayan cadde Tuna Caddesi'ne doğru yaklaşık 20 derece kırıldığından çeper yapılaşma biçimleri bu doğrultuya uyumlu olarak yerleştirilmiştir. Bu yönelim cadde boyunca yürüyüşü görsel olarak zengin kılmaktadır.
- Farklı oran ve biçimlerdeki parçaların bir araya gelmesinden oluşan, fiziksel bir zenginliğe sahiptir. Yapıların kat sayıları 1 ile 12 arasında değişmektedir.

- Selanik Caddesi, ürün satışının yapıldığı ticari birimler, hizmet alımı yapılan ofisler, ve yeme-içme faaliyetlerinin yapıldığı gastronomik ihtiyaçların karşılandığı birimleri içeren karma bir kullanıma sahiptir.
- Selanik Caddesi'ndeki birimlerin gece faaliyeti son derece kısıtlıdır. Bu durum caddenin gece kullanımı ve canlılığını olumsuz yönde etkilemektedir.
- Cadde boyunca kentlinin dinlenme ihtiyacını karşılama üzere, kent mobilyaları ve kamusal sanat eseri kullanıldığı görülmüştür. Kentsel mobilyaların, kent peyzajından ve koruyucu elemanlardan bağımsız olarak yerleştirilmesi nedeni ile yeterli konfor koşulları sağlanamamaktadır. Kamusal sanat eserinin ise; caddeye sonradan eklenen üniteler ve binaların zemin katında hacim arttıran eklentilerinin bulunması nedeni ile görülebilirliğini ve etki alanını azaldığı anlaşılmaktadır.
- Caddenin konumu ve içinde barındırdığı faaliyetler, alanı ticari faaliyetler için cazip kılmaktadır. Bu ticari yarış içinde birimlerin genişleme ya da kendine yer bulma ihtiyaçları, Selanik Caddesi'ne binalara geçici strüktürlerle yapılan eklentiler ya da yeni birimlerin oluşturulması şeklinde yansımıştır. Yapılardaki eklentiler, estetik kriterler yönünden başarılı bir kompozisyon yaratamamıştır. Hacim arttırmak amaçlı yapılan eklentiler; yoğun kullanımlı bir caddenin yaya trafiğini yavaşlatan, sıkıştıran etkileri ile bir kamusal alan işgalidir. Bu işgalin kentlinin kamusal alanda yaşama hakkına bir müdahale olduğu düşünülmektedir.
- Caddede bulunan ticari birimlerin reklam tabelalarının birbirleri ve çevre ile uyumsuz olduğu saptanmıştır. Bu durumdan rekabet ve fark edilme kaygısının, estetik kaygının çok önünde olduğu anlaşılmaktadır.

İnkılap Sokak için;

- Lineer yürüyüş hattına sahip olması ve sokağı çevreleyen birimlerinin zemin kotunda bitişik nizamlı dörtgensel biçimlerle konumlanması, İnkılap Sokak'ın benzer biçimsel özelliklerle kurulu oluşunu vurgulamaktadır.
- Sokak benzer boyutlardaki birimlerle çevrelenmiştir. Yapıların kat sayıları 3 ila 8 arasında değişmektedir.
- İnkılap Sokak; zemin kotunda yoğun olarak eğlence birimleri, üst kotlarında ise yer yer hizmet alım birimleri içeren bir kent parçasıdır.

- İnkılap Sokak gece kullanımını içeren birimlerle çevrilidir. Bu durum alan kullanım saatlerinin gün içine homojen bir şekilde yayılmasını sağlamıştır.
- İnkılap Sokak'ta bulunan ticari birimler, geçici strüktürlerle mekan hacmini arttırmak üzere eklentiler yapmıştır. Bu birimler, genellikle eğlence birimlerine yarı açık alan sağlayarak kullanımının sokağa taşmasına aracılık etmekte, sokakla bireysel mülkiyet birimi arasında yarı-kamusal alanda özel bir kullanım oluşturmaktadır.
- Alanda ticari birimlerin reklam için tabela kullandığı dikkat çekmektedir. Ancak, İnkılap Sokak binalarının üst katları Selanik Caddesi kadar farklı ticari fonksiyonlarla dolu olmadığından, üst katlarda kullanılan tabela sayısının Selanik Caddesi'ne göre daha az ve boyutlarının daha küçük olduğu görülmüştür.

Davranışsal analizlerden elde edilen sonuç bulguları;

Selanik Caddesi için;

- Selanik Caddesi'nin İzmir Caddesi, Sakarya Caddesi, Tuna Caddesi ve Ziya Gökalp Caddesi gibi ana arterlere bağlantıları, geçiş güzergahı olarak kullanılmasını sağlamaktadır.
- Selanik Caddesi'nin Sakarya Caddesi kesişimindeki meydan, kullanıcılar tarafından dinlenme, çevreyi gözlemleme gibi faaliyetler için değerlendirilmektedir.
- Meydanda bulunan oturma birimleri, nicelik ve nitelikleri ile kentlinin ihtiyacını karşılayamadığından, caddede bulunan Taşankara heykeli ikincil oturma elemanı olarak kullanılmaktadır.
- Caddenin Sakarya Caddesi ile kesişimi kişilerin, toplulukların düşüncelerini ifade etmek için kullandıkları bir yerdir.
- Alanda bulunan ticari birimlerin akşam saatlerinde kapanması ile cadde ıssız bir mekana dönüşmektedir. Kış mevsiminde bu durum daha da belirginleşmektedir. Geç saatlerde alan kullanımının olmaması, Selanik Caddesi'nin Jacobs'un canlılık tanımına göre yaşayan bir mekan olamadığının göstergesidir.

İnkılap Sokak için;

- İnkılap Sokak'ın fiziksel özellikleri, kullanıcılara doğrusal bir rota oluşturmaktadır.
- Kamusal alanında kullanıcıların serbestçe, bir yere bağlı olmadan dinlenme ihtiyaçlarına cevap vermeyen İnkılap Sokak; bireyleri bu ihtiyacın karşılanması için zemin kotunda bulunan ticari birimlere yönlendirmektedir.
- Eğlence birimlerinin gece geç saatlere kadar açık olması, alanın gece kullanımını desteklemektedir. Bu durum alana Jacobs'un tanımına göre canlılık sağlamaktadır.
- Sokak sanatçılarının müzik gösterileri, kullanıcıları sanata yakınlaştırmaktadır.
- Düşünce ifadesi, İnkılap Sokak'ta toplanma eylemi olarak değil, duvar yazıları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anket çalışmasından elde edilen sonuç bulguları;

- Ticari faaliyetler, mekanı cazip hale getirmektedir.
- Sanatsal faaliyetler, çalışma alanlarında yeteri kadar aktif bir faaliyet sürdürememektedir.
- Akşam saatlerinde faaliyet gösteren kullanımlar, alanın gece de kullanılmasını sağlamaktadır.
- Mekansal özellikler, kullanıcıların zihninde oluşan imgeye (akıllarına gelen eylem ve yere) etki etmektedir.
- Kentsel mekanların içerdiği kullanımlar ve biçimsel özellikleri, bireylerin mekanı hatırlamasına ve algılamasına etki etmektedir.

Selanik Caddesi özelinde;

- Katılımcılar Selanik Caddesi'ni kalabalık ve telaşlı bir yer olarak tanımlanmaktadır.
- Selanik Caddesi'nde katılımcılar, oturma yeri ve gölgelik elemanların alanda eksik olduğunu düşünmektedir.
- Selanik Caddesi'nde kullanıcıların ihtiyaç olarak ifade ettikleri şeyler yaş gruplarına göre belirgin bir farklılık göstermemektedir.
- Selanik Caddesi'nin akşam saatlerinde kadın kullanıcılar tarafından tercih edilmediği analizlerde görülmüştür. Kadın kullanıcılar, akşam saatlerinde caddeyi eğlenceli,

etkileyici, konforlu, birleştirici, keyif verici ve ait hissedilen bir yer olarak görmediklerini ifade etmişlerdir.

- Selanik Caddesi'nde gençler, yürüyüş yapmayı ve mağazalarda dolaşmayı, kapalı ya da açık alanda oturmaya tercih etmişlerdir. Orta yaş ve üstü kullanıcılar ise Selanik Caddesi'nde vakit geçirmek için kapalı ya da açık alanda oturmaya tercih etmektedir.
- Selanik Caddesi'nde bireylerin mekanı kalıcı (alandaki yaşayan ya da çalışan) veya geçici (ziyaretçi) olarak kullanması mekanın sıfatlarla tanımlanmasında ve mekanda gördüğü eksiklerde belirleyici olmamıştır.

İnkılap Sokak özelinde;

- İnkılap Sokak kullanıcılar tarafından, kalabalık ve güvensiz bir yer olarak tanımlanmaktadır.
- İnkılap Sokak'ta katılımcılar, oturma yeri ve gölgelik elemanların alanda eksik olduğunu düşünmektedir.
- İnkılap Sokak'ta kullanıcıların alanı tanımlarken kullandığı sıfatlar, yaş gruplarına göre farklılaşmamaktadır.
- İnkılap Sokak akşam saatlerinde genç kullanıcılar tarafından daha çok kullanılmaktadır.
- İnkılap Sokak'ın kalıcı (alandaki yaşayan ya da çalışan) ve geçici (ziyaretçi) kullanıcıların, alanı tanımlarken kullandıkları sıfatlar ve alana eklemek istediği şeyler farklılaşmamaktadır.
- İnkılap Sokak'ta yaşayan ya da çalışan kalıcı kullanıcılar, alana çocuklarının vakit geçirebileceği oyun alanlarının ve spor yapabilecekleri alanların eklenmesini istediklerini belirtmiştir.
- İnkılap Sokak'ta belirgin bir işaret ögesi olmaması ve farklı biçimlenmeleri bünyesinde barındırmamasının kullanıcıların buluşma ve bekleme gibi ihtiyaçlarını karşılamada ve önerilecek potansiyel kullanımlara yer eksikliği yaratmaktadır.

Özetle Selanik Caddesi, çalışmada bahsedilen yaşam potansiyellerinden; farklı fonksiyonları içerme ve kullanımlara sahne olma, sanatsal elemanları kentli ile buluşturma ve düşünce ifadesi için alan sağlama gibi özelliklere sahiptir. Ancak Selanik Caddesi'nin; ticari birimlerin akşam saatlerde kapanmasının ardından alanın tercih edilmeyen bir alana dönüşmesi, kullanıcıların dinlenme, mevsimsel koşullardan korunma gibi konfor

koşullarını sağlamaması, cadde üzerindeki mevcut binalara ve caddenin üzerine yapılan eklentilerin, yoğun tabela kullanımının estetik kriterler gözetilmeden alana yerleştirilmesinin yarattığı görsel kargaşa, kullanıcıların alanı sakin, dinlenmeye imkan tanıyan bir yer olarak görmemesi ve cinsiyet fark etmeksizin kullanıcıları kendine çeken bir yer özelliğinde olmaması alanda görülen eksikliklerdir.

İnkılap Sokak'ın gece kullanımını destekleyen birimleri, duylara hitap eden ve fikir beyanı için kullanılan sanatsal faaliyetleri içermesi alandaki yaşam potansiyellerindendir. Buna karşılık, sokakta bulunan birimlerin gastronomik ve eğlenceye yönelik ticaretle sınırlı olup; eğitim, konut gibi kullanımları içermemesi, her yaş kesiminden bireye hitap etmemesi ve kullanıcıların burayı güvenli bir yer olarak görmemesi, sokak üzerinde dinlenme ihtiyacını karşılamaya yönelik kent mobilyalarının bulunmaması, ticari birimlerdeki dinlenme mekanlarından her kesimden kullanıcının faydalanamayacak olması, sokağa eklenen tabela gibi geçici elemanların estetik değer taşıyamaması alanın yaşanabilirliğinde sorun olarak görülmektedir.

Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanımlarının incelenmesi için yapılan analiz ve değerlendirmelerin ardından; saptanan eksikliklerin, yapılacak ekleme ve yeniden düzenlemelerle giderilmesi Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak'ın yaşayan mekanlar olmasını sağlayacaktır.

Selanik Caddesi için öneriler;

- Selanik Caddesi'nin Tuna Caddesi ile kesişiminde bulunan meydanın çevresi geçici ve kalıcı yapılaşmalarla daraltılmıştır. Bu vaziyet alanın ve heykelin gücünü azaltmaktadır. Geçici yapılaşmaların kaldırılması, heykelin çevresinde düzenlenecek etkinliklerin hem daha iyi görülmesini hem de daha geniş izleyiciye ulaşmasını sağlayacaktır.
- Meydan ve heykel civarında hızlı ve/veya içe dönük işlevler yerine oturup izlemeye imkan tanıyan mekanların olması, meydanın etkisini arttıracaktır.
- Selanik Caddesi akşam saatlerinde kapanan ticari birimler ile çevrilidir. Bu birimlerin yanı sıra, akşam kullanımları destekleyen spor salonları, kütüphane, tiyatro, sinema gibi kullanımların alana eklenmesi ile gece saatlerinin de alanın kullanım zamanına eklenmesi mümkün olacaktır.

- Akşam saatlerinde kadın kullanıcıları Selanik Caddesi'ne çekebilmek için, eğlenceli, etkileyici, konforlu, birleştirici, keyif verici faaliyetlerin gece kullanımında yer alması sağlanmalıdır.
- Genç, yetişkin, yaşlı, çocuk her kullanıcı grubunun ihtiyaçlarının karşılayan, zevklerine hitap eden birimlerin eklenmesi ve çevre düzenlemelerinin yapılması ile alan daha cazip bir mekana dönüşecektir.
- Cadde üzerinde bulunan birimlerin tabelaları mevcut binaların üzerinde şekil-zemin ilişkisi kurarken; biçim, ölçek, renk, yazı karakteri, punto gibi değerler ile bütünlük ve uyum göstermemektedir. Birbiri ile uyumsuz bu çokluk, aşırı uyarı ve bildirim yüklü olduğundan amaçlandığı gibi ayırt edici olmayı sağlayamamaktadır. Tabelalara getirilecek standartlar diğer elemanlarla kuracakları görsel ilişkiye olumlu katkı sağlayacaktır.
- Selanik Caddesi'nde sanat, planlı ve duyurulmuş etkinlikler olarak gerçekleştirilmemektedir. Pantomim, dans, müzik, tiyatro, gösteri vb. faaliyetlerin alanda karşılaşılan tesadüfi bir eylem olmak yerine, programa dayalı bir şekilde alanda yer bulması kentlinin alana çekilmesine aracılık edebilir. Heykel mevcut kullanımda sokak sanatlarına sahne olmaktadır. Heykelin bu kullanımı ve yeni kullanımlara mekan sağlama potansiyeli değerlendirilmelidir.
- Cadde, kullanıcılar tarafından çoğunlukla kalabalık ve telaşlı sıfatları ile anılmıştır. Bu tanımlamanın karşıtı olarak, Selanik Caddesi'ne sakinlik sıfatı da kazandırılabilirse, cadde daha geniş bir kullanıcı kitlesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecektir. Bu duygu, oturma-dinlenme elemanları, renk kullanımı, yeşil düzenlemeler ve su ögesinin varlığı ile desteklenebilir. Su, ışık kullanımı ile desteklenerek görsel bir şölen yaratabilir.

İnkılap Sokak için öneriler;

- İnkılap Sokak'ta odak noktası oluşturacak nitelikte toplanma noktaları bulunmamaktadır. Sokağın oluşumunda, fiziksel biçimlenme olarak doğal boşluklar bulunmadığından, sokağın girişini ve çıkışını tanımlamak üzere yerleştirilecek kentsel mobilyalar ya da sanatsal objeler odak oluşturabilir.
- İnkılap Sokak'ı tanımlayan birimlerin işlevsel çeşitlilikte olmaması kısır bir kullanım yaratmaktadır. Mevcut birimlerin yanı sıra gastronomik, ticari, eğitim, kültür (sinema, tiyatro vb.) spor ve konut birimlerinin birlikte düzenlenmesi alan kullanımını zenginleştirecektir.

- İnkılap Sokak üzerinde, kentlinin dinlenebileceği duraklama alanları bulunmamaktadır. Oturma alanları mevcut yarı-kamusal ticari birimlerin yanı sıra, herkesin erişebileceği şekilde sokak üzerine eklenmelidir. Böylece yürüme kısıtlı bulunan, yaşlı ve çocuk kullanıcılar alanı daha konforlu bir şekilde kullanabilecektir.
- Sokağa buluşma ve bekleme eylemlerine ya da canlılığı arttırmak için önerilecek faaliyetlere mekan sağlayacak işaret öğeleri ve biçimlenmeler eklenmelidir.
- Alanda bulunan kalıcı (alanda yaşayan ve çalışan) kullanıcıların eksiklik olarak gördüğü spor alanları ve çocuk alanları, alışık olduğumuz uygulamalara alternatif çözümlerle giderilebilir. Sokak boyunca devam eden kullanıcıları hareket etmeye teşvik eden yazılar, resimler, çocukların kendilerini ifade etmelerine fırsat tanıyan, oyuna davet eden alanlar, oyun oynamaya imkan yaratan zemin planlamaları bu alternatiflere örnek olabilir.
- Sokaktaki tabelaların asıldığı binalar ile şekil-zemin ilişkisi kurduğu göz önüne alınarak; tabelaların bir araya gelişi biçimleri yeniden ele alınmalıdır. Ayrıca tabelalarda yazı, punto, karakter bakımından yapılacak düzenlemeler sokağı daha güzel bir görünüme bürüyecektir.
- İnkılap Sokak'a eklenecek ya da kapalı mekanlarda olup sokağa taşınacak programlı yapılan sanatsal etkinlikler kullanım çeşitliliği yaratıp kentlinin alanı tercih etmesi için cazibe oluşturacaktır.
- Gece kullanılan olan İnkılap Sokak kullanıcılar tarafından kalabalık ve güvensiz olarak tanımlanmıştır. Selanik Caddesi'nde önerilen sakinlik duygusunu pekiştirecek önerilerin İnkılap Sokak'a eklenmesi sokağa ilişkin kalabalık ve güvensiz algısını değiştirecektir. Ayrıca alana eklenecek aydınlatma elemanları kullanıcıların görüş mesafelerini arttırdığından sokağın daha güvenli hissedilmesini sağlayacaktır.

Yapılı ve doğal çevrenin insan üzerindeki etkileri çevrelerin nitelikleri ile ilişkilidir. Canlı mekanlarda enerjik, sakin doğal çevrelerde dingin hissetmek gibi etkilerden kentsel mekanlarda yararlanılmaktadır. Tüm kentlinin deneyimlediği kentsel mekanlar, toplumun yaşamına yön verecek güçtedir. Bu gücün verimli kullanılması için kent tasarımlarının, alanlarında uzman olan mimar, şehir plancılar, psikologlar ve sanatçıların işbirliği ile yapılması gerekmektedir. Yapılan çalışmalarda, çevresel psikoloji üzerinde özenle durulması önem taşımaktadır. Çalışmada Ankara için önemli stratejik noktalardan olan Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak kullanımı değerlendirilmiş ve herkes için daha konforlu, canlı, güvenli, huzur veren, yaşanabilir bir yere dönüşebilmesi için alanlara öneriler

getirilmiştir. Aynı arterlerden beslenen farklı nitelikteki cadde ve sokağa ilişkin mekansal farklılıkları ve etkileri ortaya koyan analiz, değerlendirme ve önerileri ile bu çalışmanın; gelecekte yapılacak kentsel mekan tasarım ve yeniden düzenlemeleri için mevcut uygulamaları değerlendirme ve fikir edinme imkanı doğuracağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adam, M. (1985). Ankara'da Kentsel Yaşam. *Mimarlık* 2 (3), 29,30.
- Akgün, A. (2014). Ayrışma-Ayrıştırma Temelli Mekansal Pratiklerin Toplumsal Pratiklerle İlişkisi Üzerine bir Çalışma. *İdeal Kent Dergisi*, 12, 28-39.
- Aksoy,Ö.,K. (2005). *Kentsel Mekanların Kullanımında Davranış Örüntülerinin Etkileri: Trabzon Atatürk Alanı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ankara 1928-38. (1985). *Mimarlık Dergisi*, (2-3), 8
- Araz Ustaömeroğlu, A. (1998). *Mimari Analiz için Temel Tasarım Öğe ve İlkelerinin Kullanımı ile Oluşturulan Estetik Ağırlıklı Bir Yöntem Araştırması*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- Arcayürek, C. (2005). *Bir Zamanlar Ankara*. Ankara: Bilgi.
- Aydın, D., Ter, U. (2008), Outdoor Space Quality: Case Study of a University Campus Plaza. *Archnet-IJAR*, 2, 189-203.
- Aydınlı, S. (1986). *Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Baslo, M, A., Yürekli, F. (2009). Bir Devrim Mekanı: Ankara. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 8 (2), 121-132.
- Baker, E, L. (2003). *Public Housing Tenant Relocation: Residential Mobility, Satisfaction, and The Development of a Tenants Spatial Decision Support System*. Doktora Tezi, Adelaide Üniversitesi, Avusturalya.
- Bayraktar, N. (2013). Tarihe Eş Zamanlı Tanıklık: Ulus ve Kızılay Meydanlarının Değişim Süreci. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 20-35.
- Bilsel, F. C. (2010). Kent Tasarımı ve Çevre Estetiği, *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya Dergisi*, 23, 6-14.
- Belge, Z., S. (2012). *Increasing Walkability Capacity of Historic City Centers: The Case of Mersin*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Cengizkan, A. (2005). 1957 Yücel-Ubaydın İmar Planı ve Ankara Şehir Mimarisi. *Cumhuriyet'in Ankara'sı* (Derleyen: Tansı Şenyapılı). Ankara : ODTÜ, 24-60.
- Cengizkan, A. (2010). The Production of a Mise En Scène for a Nation and Its Subjects: Clemens Holzmeister et al. in The Ministries Quarter for Ankara, Turkey. *The Journal of Architecture*, 15 (6), 731-770.

- Çınar, K. (1999). *Temel Tasar* (İkinci Baskı). Konya: Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Ders Notları. Yayın No: 30.
- Çinçik, B. (2013). *Kentsel Mekan-Birey Etkileşimi: Kentsel Mekana “Affekt” Üzerinden Bakmak*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirel, E. (2004). Boşluğun Mimarisi, *Mimarlık Dergisi*, Ocak-Şubat.
- Dempsey, N, Bramley, G., Power, S., Brown, C. (2011). The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability. *Sustainable Development*, 19, 289–300.
- Dereli, H.,C. (2010). *Kentsel Mekanda Gündelik Yaratıcılık*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Durmaz Irmak, Ö. (2008). *Antik Dönemden Günümüze Mimari Mekan Anlayışı; Behruz Çinici ve Şevki Vanlı Eserlerinin Mekanın Algılanmasını Sağlayan Ögeler Açısından İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Ersin Pamukçu, A. (2015). *Konut ve Yakın Çevresinde Memnuniyet ve Aidiyetin İrdelenmesi: Bakırköy örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Farnian, S. (2014). *Reclaiming Pedestrian-Oriented Places to Increase Walkability in City Center The Case of Yüksel Street*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Firidin, E. (2000). *İnsan Davranışları-Kentsel Mekan Etkileşimi Kadıköy Çarşı İçi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gehl, J. (1987). *Life Between Buildings*. (Çev. Koch, J.). New York: Van Nostrand Reinhold. (Eserin orijinali 1980’de yayımlandı).
- Gültekin, N., Onsekiz, D. (2005). Ankara Kentinde Eğlence Mekanlarının Oluşumu ve Yer Seçimi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 137-144.
- Günay, B. (2005). Ankara Çekirdek Alanının Oluşumu ve 1990 Nazım Planı Hakkında Bir Değerlendirme. *Cumhuriyet'in Ankara'sı* (Derleyen: Tansı Şenyapılı). Ankara: ODTÜ, 60-120.
- Hajmirsadegh, R. S., Shamsuddin, S., Foroughi, A. (2012). The Impact of Physical Design Factors on The Effective Use of Public Squares. *Fundamental Journals*, 2(3), 49-56.
- Holland, C., Clark, A., Katz, J., Peace, S. (2007). *Social Interactions in Urban Public Places*. US: Joseph Rowntree Foundation.

Işıklar, S., Kırıcı, N. (2016). *Çocukların Kentsel Mekana Katılım Hakkı*. Adana: 1st International Mediterranean Science and Engineering Congress (IMSEC 2016) Proceeding Book, 3720-3727.

İnternet: Canlılık tanımı.
URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.dictionary.com%2Fbrowse%2Fvitality%3Fs%3Dt&date=2017-05-14>, Son Erişim Tarihi: 14.05.2017.

İnternet: Cengizkan, Ali. Türkiye için Modern ve Planlı bir Başkent Kurmak:Ankara 1920-1950.2017-07-11.URL:<http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sta/trindex.htm>. Accessed:201707 11. <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.goethe.de%2Fins%2Ftr%2Fank%2Fprj%2Furs%2Fgeb%2Fsta%2Ftrindex.htm+&date=2017-07-11>, 11 Haziran 2017’de alınmıştır.

İnternet: Gehl, Jan. Public Spaces for a Changing Public Life. . 2017-07-20. URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fplangate.no%2Fmenn-esker%2FGehl.pdf&date=2017-07-20>, 20 Haziran 2017’de alınmıştır.

İnternet: Renk çemberi.
URL:<http://www.webcitation.org/query?url=https%3A%2F%2Ftr.pinterest.com%2Fpin%2F518336238352580891%2F&date=2017-07-20>, Son Erişim Tarihi 20.07.2017.

İnternet: San Pietro Meydanı görseli.
URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.mynet.com%2Fhaber%2Fdunya%2Fvatikanda-ikinci-kostebek-skandali-ispanyol-din-adami-tutuklandi-2167819-1&date=2017-05-14>, Son Erişim Tarihi: 14.05.2017.

İnternet: San Pietro Meydanı görseli.
URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fitalyagezi.com%2Fvatikan-kenti-vatikanda-neler-yapilir-vatikan-gezi-28%2F&date=2017-05-14>, Son Erişim Tarihi: 14.05.2017.

İnternet: Taşankara heykeli.
URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Faev.org.tr%2Fbaskent-tarihi%2F24-harita-11-kizilay-bakanliklar%2F204-tasankara.html&date=2017-07-20>, Son Erişim Tarihi 20.07.2017.

Jacobs, J. (2015). *Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü ve Yaşamı* (İkinci Baskı). (çev. Doğan, B.). İstanbul: Metis. (eserin orijinali 1961’de yayımlandı).

Kaçar, D. (2010). Ankara, a Small Town, Transformed to an Nation’s Capital. *Journal of Planning History*, 9 (1), 43-65.

Kahraman, D., M. (2014). İnsan İhtiyaçları ve Mekansal Elverişlilik Kavramları Perspektifinde Yaşanırılık Olgusu ve Mekansal Kalite. *TMMOB Şehir Plancıları Odası Planlama Dergisi*, 24(2), 74-84

Kırıcı, N. (2017). *Mimarlığa İlk Adım*. Ankara: Sonçağ.

- Kooshali, A. D., Azeri, A. R. K., Parvizi, R., Hosseini, S.B. (2015). Effect of Environmental Physical Elements in Creating Residential Complex's Vitality for Enhancement of Social Interactions. Science Direct, *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 201, (2015), 255-264.
- Korkut, E, F., (2007). *Kamusal Alanda Sanat ve Kentsel Mekana Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Krier, R. (1988). *Urban Space* (fourth edition). London: Academy Editions.
- Kuban, D. 2014. *Mimarlık Kavramları*. (Eserin orijinali 1974'te yayımlandı). İstanbul: Mas, 56-67.
- Kürkçüoğlu, E., Kademoğlu, Derdiyok, H. (2013). *Pedestrian Movements in Commercially Transformed Residential Areas: Levent Bazaar, Istanbul*. International Conference on Cities, People and Places, University of Moratuwa, Colombo, Sri Lanka.
- Kürkçüoğlu, E. (2009). *Kentsel Açık Mekanlarda Yapay Su Elemanı Tasarım İlkelerinin Mekansal Algı ve Çevre Psikolojisi Bağlamında İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Lang, J. (2005). *Urban Design: A Typology of Procedures and Products*. UK: Elsevier
- Lefebvre, H. (2015). *Kentsel Devrim*. (Dördüncü Baskı). (Çev. Sezer, S.). İstanbul: Sel. (eserin orijinali 1970'de yayımlandı).
- Lynch, K. (2010). *Kent İmgesi*. (Çev. Başaran, İ.). İstanbul: Türkiye İş Bankası. (Eserin orijinali 1959'da yayımlandı).
- Lynch, K. (1987). *Good City Form*. (Beşinci Baskı). London: MIT. (Eserin orijinali 1981'de yayımlandı).
- Manav, B. (2011). Hacimde Bir Tasarım Parametresi Olarak Renk. *İstanbul Kültür Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 8, 93-102.
- Mazumdar, S., (2003), Sense of Place Considerations for Quality of Urban Life, *Quality of Urban Life*, Policy Versus Practice.
- Montgomery, J. (1998). Making a City: Urbanity, Vitality and Urban Design. *Journal of Urban Design*, 3 (1), 93-116.
- Moore, G., T. (1979). *Environment-Behavior Studies, Introduction to Architecture*, New York: McGraw-Hill, 46-71.
- Nasar, J.,L. (1994). Urban Design Aesthetics The Evaluative Qualities of Building Exteriors. *Environment and Behavior*, 377-401.
- Ögel, S. (1977). *Çevresel Sanat: Çağımızda Çevre Yaratma, Etkileme ve Yorumlama*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları.

- Önder, D. (2012). *Cumhuriyet Dönemi Ankara'sında Kentsel Eğlence-Dinlence Coğrafyasının Değişimi: Toplumsallaşmanın Mekânından Tüketime Mekânına*. TÜCAUM VII. Coğrafya Sempozyumu 2012 (18-19 Ekim 2012) Bildiri kitabı, 245-255.
- Özcan, Ü, N. (2015). Heykeltraş Burhan Alkar'ın Anıt Eserlerinin Tasarımı ve Kamusal Alan ile İlişkileri. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 8 (21). 398-434.
- Özdemir, T. (2005). Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 391-402.
- Öztürk, Ö. (2009). *Ev Kavramı ve Çocuklarda Konut Çevresinin Algılanması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Rapoport, A., (1977). *Human Aspects of Urban Form* (first edition). Oxford: Pergamon Press.
- Scruton, R. (1979). *The Aesthetics of Architecture*. London: Methuen and Co. Ltd. 1-34.
- Sena, C. (1972). *Estetik: Sanat ve Güzelliğin Felsefesi*. İstanbul: Remzi.
- Tapan, M., 2004, *Mimarlıkta Değerlendirme*. İstanbul: İTÜ, 14-18.
- Taşçı, H. (2014). *Bir Hayat Tarzı Olarak Şehir, Mekan, Meydan*. İstanbul: Kaknüs.
- Tekeli, İ. (1993). Bir Kentsel Tasarım Kuramının Geliştirilmesi Üzerine Düşünceler. *Ege Mimarlık*, 93/1.2, 53-58.
- Timuçin, A. (1998). *Estetik*. İstanbul: Bulut. (Eserin orijinali 1987'de yayımlandı).
- Tunalı, İ. (1989). *Estetik* (Üçüncü Baskı). İstanbul: Remzi. (Eserin orijinali 1978'de yayımlandı).
- Ünal, S, G. (2015). *Kentsel Kamusal Mekânların Dönüşümü: Ankara Atatürk Bulvarı*. IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı, 285-304.
- Wadsworth, B., J. (1996). *Piaget's Theory of Cognitive and Affective Development: Foundations of Constructivism* (Fifth edition). USA: Longman. (First published in 1971).
- Whyte, W., H. (2004). *The Social Life of Small Urban Spaces*. (Third edition). USA: Edwards Brothers. (First published in 1980).
- Worpole, K., Knox, K. (2007). The Social Value of Public Spaces Theories and Manifestoes of Contemporary Architecture, *Joseph Rowntree Foundation*, 59-60.
- Yıldırım, Erniş, İ., I. (2012). *Fiziksel Elemanların Yüzer Yapılarda Mekan Algısına Olan Etkileri: Çevre ve İnsan Davranışı İlişkisi Bağlamında İrdelenmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yurtsever, H. (1988). *Uygulamalı Estetik*. Ankara: Büro-Tek.

EK-1. Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanıcı değerlendirme anketi

SELANİK CADDESİ/İNKILAP SOKAK KULLANICI DEĞERLENDİRME ANKETİ

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Nazan Kırıcı yürütücülüğünde “Kentsel Mekan Kullanımı Değerlendirmesi Selanik Caddesi Örneği Ankara” konulu yüksek lisans tezi kapsamında Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak’ın kullanım alternatiflerinin tespiti amacı ile hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Size yöneltilen soruları yanıtlarken ılıman iklim koşullarında olduğunuzu ve Selanik Caddesi ya da İnkılap Sokak’ın hangisinde bulunuyorsanız o alanı düşünerek soruları yanıtlayınız. Anket başlığında ilgili cadde/sokağı, tarih ve saati yazınız. Ankete katılmayı kabul ediyorsanız kimlik bilgilerinizi vermeden imzanızı atınız.

Ayıracağınız zaman ve paylaşacağınız görüşleriniz için içten teşekkürlerimi sunarım.

Mimar Sena Işıklar

Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Araştırma Görevlisi

Anketin yapıldığı yer:.....

Tarih:.....

Saat:.....

1. Cinsiyetiniz? ()K ()E
2. Yaşınız? ()10-20 ()20-30 ()30-40 ()40-50 ()50-60 ()60-70
3. Eğitim durumunuz?
 () Okur yazar değil () Okur yazar () İlköğretim () Ortaöğretim
 () Üniversite () Yüksek lisans () Doktora
4. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak’ta bulunma nedeniniz?
 A. Burada yaşıyorum.
 B. Burada çalışıyorum.
 C. Ziyaretçi olarak buradayım.

EK-1. (devam) Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanıcı değerlendirme anketi

5. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı hangi amaçla kullanıyorsunuz?

A.	Yürüyüş için/ Bir yerden başka bir yere geçerken
B.	Zaman geçirmek için
C.	Hizmet almak için

6. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı hangi faaliyet için kullanıyorsunuz?

A.	Hizmet alınan avukat, dişiçi, kuaför, kurs, dersane vb. mekanları kullanmak için
B.	Alışveriş yapmak için
C.	Yeme-içme mekanlarını kullanmak için
D.	Sanatsal faaliyetleri izlemek için

7. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı kullanım sıklığınız?

A. Her gün B. Haftada 2-3 C. Haftada 1 D. Ayda 2 kez E. Ayda 1 kez

8. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı en çok hangi zaman aralıklarında kullanıyorsunuz?

A.	Gündüz saatleri 08.00-19.00
B.	Akşam saatleri 19.00-00.00
C.	Gündüz ve akşam saatlerinde

9. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı 19.00-00.00 zaman diliminde hiç kullandınız mı?

A. Evet B. Hayır

10. Üstteki soruya B. Hayır yanıtını verenler,
19.00-00.00 zaman diliminde Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı kullanmamanızın sebebi nedir?

A.	Güvenli olmadığı için
B.	Tenha olduğu için
C.	Ticari birimler kapalı olduğu için
D.	Sanatsal faaliyetler olmadığı için
E.	Diğer.....

EK-1. (devam) Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanıcı değerlendirme anketi

11. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ı aşağıdaki sıfatlara göre değerlendirir misiniz?
Uygun seçeneğe (X) koyunuz.

Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak	1	2	3	4	5	
KALABALIK						TENHA
TELAŞLI						SAKİN
CANLI						DURAĞAN
EĞLENCELİ						SIKICI
ETKİLEYİCİ						SIRADAN
KONFORLU						RAHATSIZ
GÜVENLİ						GÜVENSİZ
HUZUR VERİCİ						TEDİRGİN EDİCİ
BİRLEŞTİRİCİ						AYIRICI
KEYİF VERİCİ						KEYİF KAÇIRAN
AİT HİSSEDİLEN						AİT HİSSEDİLMEYEN

12. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak' denildiğinde aklınıza ilk olarak ne geliyor?

YER (Selanik Caddesi)	YER (İnkılap Sokak)	EYLEM
A. Çiçekçiler	A. Balıkçılar	A. Toplanma
B. Heykel	B. Heykel	B. Alışveriş
C. Kafeler	C. Kafeler	C. Yürüyüş
D. Barlar	D. Barlar	D. Dinlenme
E. Dershaneler	E. Dershaneler	E. Gösteri

13. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ta bir süre beklemeniz gerekse, bunu nasıl yapmayı tercih edersiniz?
- A. Açık alanda oturarak B. Kapalı alanda oturarak (kafe-restorant vb.)
C. Yürüyüş yaparak D. Mağazaları dolaşarak
E. Diğer

EK-1. (devam) Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanıcı değerlendirme anketi

14. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ta arkadaşlarınızda buluşmak isteseydiniz, caddenin neresini tercih edersiniz?

Selanik Caddesi'nde,

A.		B.	
	Çiçekçilerde		Sakarya Caddesi kesişimindeki heykelin yanında
C.		D.	
	Tuna Caddesi kesişimindeki heykelin yanında		Oturma birimlerinde
E.	Kapalı mekanlarda		

İnkılap Sokak'ta,

A.		B.	
	Sokağın Tuna Caddesi ile kesişiminde		Sokağın Sakarya Caddesi ile kesişiminde
C.		D.	Kapalı mekanlarda
	Heykelin bulunduğu yerde		

EK-1. (devam) Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanıcı değerlendirme anketi

15. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'ta müzik-pandomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun açık alan var mı?

A. Var B. Yok

16. Üstteki soruya A. Var yanıtını verenler,

Selanik Caddesi'nde müzik-pandomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun neresidir?

A.		B.	
	Sakarya Caddesi kesişimindeki heykelin yanında		Tuna Caddesi kesişiminde heykelin yanında
C.		D.	Kapalı mekanlarda
	Cadde boyunca		

EK-1. (devam) Selanik Caddesi/İnkılap Sokak kullanıcı değerlendirme anketi

İnkılap Sokak'ta müzik-pantomim-dans-defile gösterileri, yoga gibi sporlar, konuşma-toplanma vb. faaliyetler için uygun neresidir?

A.		B.	
	Sokağın Tuna Caddesi ile kesişiminde		Sokağın Sakarya Caddesi ile kesişiminde
C.		D.	Kapalı mekanlarda
	Cadde boyunca		

17. Selanik Caddesi/ İnkılap Sokak'a eklenebilecek şeyleri önem sırasına göre en az önemlisi 1 olmak üzere 1-8 arasında puan veriniz. Puanınıza uygun seçeneğe (X) koyunuz.

		1	2	3	4	5	6	7	8
A	Oturma yeri-gölgelik elemanlar								
B	Yeşil alan								
C	Havuz								
D	Çocuk oyun alanı								
E	Heykel gibi sanat eserleri								
F	Gösteriler için sahne								
G	Spor alanı								
E	Kermes alanı								

Teşekkürler.

EK-2. Anket katılımcıları için gönüllü olur formu

KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sizi Doç. Dr Nazan Kırıcı ve Arş. Gör. Sena Işıklar tarafından yürütülen “Selanik Caddesi/İnkılap Sokak Kullanıcı Değerlendirme Anketi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

- **Araştırmanın Amacı**

Anket çalışması devam eden yüksek lisans tezi kapsamında Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak’ın günlük kullanım örüntüsünü, kullanıcıların mekan tercihlerini, mekanı nasıl algıladıklarını açığa çıkartmak amaçlı yapılmaktadır. Katılımcıların çalışma alanı hakkındaki görüşlerinin tez çalışması için önemli veriler olacağı öngörülmektedir.

- **Araştırmanın İçeriği**

Anket çalışması Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak’ın mekan kullanımı ve kullanıcıların mekan algısı arasındaki ilişkiyi sorgulayan 16 adet sorudan oluşmaktadır.

- **Araştırmanın Nedeni** ☐ Bilimsel Araştırma ☐ Tez Çalışması

- **Araştırmanın Öngörülen Süresi**

Bir anketin yanıtlanması 10 dk süreceği tahmin edilmektedir.

240 kişiye anketin uygulanması planlanmaktadır.

Tez çalışmasının Haziran ayında teslim edilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, anket çalışmasının 1 hafta içinde yapılıp, verilerin SPSS e girilerek analiz ve değerlendirme çalışmasının yapılması önemlidir.

- **Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı:**

240

- **Araştırmanın Yapılacağı Yerler**

Selanik Caddesi ve İnkılap Sokak/ Ankara

KATILIMCI BEYANI

“Selanik Caddesi/İnkılap Sokak Kullanıcı Anketi” başlıklı araştırmanın yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin

EK-2. (devam) Anket katılımcıları için gönüllü olur formu

veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Araştırma Yürütücüsünün Adı ve Soyadı: Doç.Dr. Nazan Kırcı, Arş.Gör. Sena Işıklar	Tarih ve İmza
Adres ve Telefon: Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi 0 312 582 3651 0538 3827500	

Katılımcı Adı ve Soyadı	Tarih ve İmza
Adres ve Telefon	

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin :

Veli/Vasinin Adı ve Soyadı	Tarih ve İmza
Adres ve Telefon	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : IŞIKLAR, Sena
 Uyruğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 29.10.1990, Konya
 e-mail : sena.isiklar@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/Mimarlık	2017
Lisans	Mersin Üniversitesi/Mimarlık	2014
Lise	Özel Diltaş Anadolu Lisesi	2009

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2015-Halen	Gazi Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2014	Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2014	Köge Yapı	Mimar
2014	Pars Yapı	Mimar
2013	Odil Çincaner Mimarlık	Stajyer Mimar
2012	Seha Yapı	Stajyer Mimar

Yabancı Dil

İngilizce (iyi, 2015 YDS: 81.25), Almanca (başlangıç).

Yayınlar

1. Işıklar S., Kırıcı, N. (2017). *An Assessment of Selânik Street/Ankara as a Living Urban Space*. World Multidisciplinary Civil Engineering-Architecture-Urban Planning Symposium-WMCAUS. 12-16 June, 2017- Prague.
2. Işıklar, S., Kırıcı, N. (2016). *Çocukların Kentsel Mekana Katılım Hakkı*. Adana: 1st International Mediterranean Science and Engineering Congress (IMSEC 2016) Proceeding Book, 3720-3727.

Gönüllü Çalışmalar:

1. (2013) Tübitak Projesi "Mersin Çocuk Üniversitesi Ben Bir Kaşifim Yaşadığım Kenti Keşfediyorum".
2. (2013) Sanart II. Türkiye Uluslararası Katılımlı Estetik Kongresi "Değişen Paradigmalar-Değişen Coğrafyalar".

GAZİ GELECEKTİR